

319.657

1257

BOLCSÉC GYÖNGYEI.

KOLOZSVÁRTT

1846

BÖLCSESEG'
G Y Ö N G Y E I.

IFJUNAK ÉS VÉNNEK
GAZDAGNAK SZEGÉNYNEK
ÜDVÉRE ÉS HASZNÁRA.

ÖSSZEGYÜJTÉ

K I S M I H Á L Y

EGYSÉGHIVÓ LELKÉSZ.

KOLOZSVÁRTT

Ifj. **TILSCH JÁNOS'** tulajdona.

PESTEN

HECKENÁST, G. bizománya.

E L Ő S Z Ó.

Gyöngyöket, apró gyöngyöket fűzék egybe, 's hozom a' te használatodra, nyájas Olvasó, 's ha elég merész volnék, fejtenném a' te oltárodra is, gyermeki áldozatom zsengeje gyanánt, jó Hazám!

Szerény cz áldozat, mint parányi az erő és tehetség; 's mint sorsom szűkőn mérte a' szabadabb időt, melyet az irodalomnak szentelhetek. Életem javát egy nagy gond emészti fel, egy minden erőmet igénylő foglalkodás: a' népet nyomasztó tudatlanságot oszlatni, 's ember-társaimat oly sok alaku szenvedéseikben vigasztalni.

Szálljanak mások a' tudomány' mély aknáiba, 's hozzanak elő a' napfényre dús aranyérczeket, meggazdagítani a' félvilágot; a' lángész ne fojtsa el magában a' teremtői östüzet, hanem lángoljon fényt és melegséget lövelve közel és távol: én csak szikrákat tudék egybegyűjteni, melyek bölcs elmék' hatalmas tüzeből széljel pattogva fenmaradtak, csak

néhány szem gyöngyöt valék képes egybegyűjtögetni, melyeket az élet és tapasztalások hullámozó tengere a' partokon hagyott. Nem sajátim a' gyöngyök; egyedül az egybegyűjtési buzgóság sajátom, meg az a' gyönyör és haszon, mit ezen szerzett talizmánok birtokában már gyakran éreztem. —

Ne bánd jó ember! a' pár fillért, melyen ily gyöngyöket cseréltél. Bölcsesség gyöngyeivel, élettudomány kincsével készítsd fel csak magadat az élet útjára: semmi szükségtől nem tarthatsz. *Bölcsesség a' legjobb útiköltség!*

Jó utat!

A.

ÁBRÁZAT.

Bajos a' vétket az ábrázaton el nem árulni. *Ovid.*

ADAKOZÁS.

Sokakat láthatni, kik nem annyiban természet szerint adakozók, mint dicsőség' kedviért, hogy jóltévőknek láttassanak. *Cicero.*

Az adakozók jó akaratot, és a' nyugalmas élethez szeretetet nyernek. *Cicero.*

Aristoteles egy erkölcstelen életü köldusnak alamizsnát adván, ezért némelyek őt kárhoztaták; mire ő ezt felelé: Nem a' személyen, hanem az emberi sorson kívántam könyörölni. —

Néma légy, a' mikor adsz.

ADÓ.

Az adót nem személyre, hanem vagyronra kell tenni. *Athénei igazgatás' elve.* —

Azon adónak, mit az uralkodó veszen alattvalójin, olyannak kell lenni, mint azon nap által felhúzott földnedveknek, mik a' földre termékenyítő har-
matban szállanak vissza. *Roche-
foucauld.*

ADÓSSÁG.

A' kevélység nem akar adós lenni, az önszeretet nem akar fizetni. *Roche-
foucauld.*

AKARAT.

Minthogy nem teheted azt, mit akarsz; azt akard, a' mit tehetsz. *Te-
rentianus.*

Soha se akarj egyebet, mint a' mit tenned kell, mert ekkor azt teheted, a' mit akarsz.

ALAK.

Ha a' természet' fukarsága tőlem az ékes alakot megtagadta; ezen hiányomat erénnyel töltöm bé. *Ovid* mondja Saphóról.

Semmi sem marad meg'alakjában; a'

dolgokat ujitó természet egyik alakból mást idomit. *Ovid.*

ALÁZATOSSÁG.

A' nagyok előtt alázd meg magad' aljasság nélkül. *Fenelon.*

Az alázatosság gyakran nem egyéb szinlett leereszkedésnél, minek czélja az, hogy mások felibe lághasson. *Roche-foucauld.*

ALKALMAZKODÁS.

Mikor az emberekre szükségünk van, hozzájuk kell alkalmazkodnunk. *Molière.*

Alkalmazd magad' mások' érzetéhez, 's ha a' tiédet ostromolják, engedj szeliden. *Fenelon.*

ÁLLADALOM.

Ha mindenek engedelmesek, és szorgalmasok, boldog az álladalom. *Kinai elv.*

Legveszélyesb az álladalmakra nézve, mikor a' jók és gonoszok közt nincs különbség. *Anthistenes.*

Semmi dolog nincs jelesb, és ki-
tünőbb, mint a' köztársaságra nézve ér-
demessé válni. *Cicero.*

A' kéz azért, hogy ujjakra van ha-
sogatva, nem erőtlenebb, sőt serényebb
a' munkára: így a' sokakkal közöltetett
dolgok a' köztársaságban teljesebben haj-
tatnak végre. *Plutárk.*

Egy álladalom' ifjui szakában a'
fegyverek, érettszakában a' tanok, öreg
szakában a' mesterség, és kereskedés
szoktak virágozni. *Kotzebue.*

ÁLLAPOT.

Az állapot az embert nem szegé-
nyíti-meg soha, de meg az ember az
állapotot. *Kotzebue.*

ÁLLAT.

Sok jónak látszó dolog bővebben
jutott az állatoknak, mint az emberek-
nek. *Seneca.*

ÁLLHATATOSSÁG.

Harpalus, Babiloniai helytartó', kö-
vetei *Phociont* megvesztegetni akarván,

mondának neki: Ő szeret téged, mint egyetlenegy igaz lelkületű férfiat! kiknek monda ő: Engedje tehát nekem Harpalus, hogy az lehessek is. —

Antipater valami igazságtalant kérven *Phociontól*, kit barátilag szeretett, 's nagyra becsült, ez azt felelte: Antipater bennem nem birhat egyszersmind barátot is, hizelgőt is! —

Könnyebb volna a' napot útjáról eltéríteni, mint *Fabricius consult* az igazságtól eltántorítani. *Pyrrhus.*

Mint az oszlopnak alapjában, ugy az erényesen törekedő férfiunak jószándékaiban mozdulatlanoknak kell lenni. *Socrates.*

N. Sándornak azt tanácsolván némelyek, hogy a' *Darius'* nejét, és leányát, mint szépeket, nézze meg, monda: Rút dolog volna annak, ki a' férfiakat meggyőzte, nőszemélyektől meggyőzettetni. —

Az állhatatosság' erejének végre győztesnek kell lenni. *Quinault.*

A' bölcsnek állhatatossága nem egyéb, mint nyugtalanságának szívébe zárása. *Rochefoucauld.*

ÁLNOKSÁG.

Valamint legszebb dolog, az igazat látni; ugy legrutabb, a' hamis dolgot igaz gyanánt helyeselni. *Cicero.*

Az álnokság, mihelyt észrevéttetik, a' jótéteményt is gyűlöletessé teszi. *Erasmus.*

ÁLOM.

Epaminondas egy örállót aluva találván, azt annak kardjával átszúrta; 's midőn ekkora szigorúságáért szidalmazták, azt mondá: A' hogy kaptam, ugy hagytam. —

Az álm a' halál' képe, 's az érzékek' elszünése. *Philo.*

Az élet egy álm—az öregek azok, kiknek álma hosszabb volt; ök nem előbb kezdenek ébredni, mint mikor meg kell halni, — álmuk zavaros, alaktalan, 's minden következés nélküli volt: 's mind e' mellett is nem éreznek egyebet, mint azok, kik felébrednek, hogy t. i. hosszason aludtak. *La Bruyère.*

Az álm a' gondokat csillapítja, az érzelmeket bájolja, 's a' sziveket mély békében tartja. *Quinault.*

ALJASODÁS.

A' hizelgésben a' szolgáltság' utálatos vétke, 's a' fajultságban a' szabadság' csalárd képe rejlik. *Tacitus.*

ARANY.

Nincs oly erős köfal, min egy arannyal terhelt számár átne ronthasson. *Macedói Filep.*

Mire nem kényszeríti az emberi szívet az arany' éhezése! *Virgil.*

ARATÁS.

Rosz aratás után is vetni kell. *Seneca.*

ÁRTALOM.

A' gonoszoknak az ártalomra minden idő alkalmas. *Seneca.*

Mit mivel az okos? nem árt, mikor árthatna. Mi a' bolondnak tulajdona? akar, de nem tud ártani. *Ausonius.*

Az emberek oly gyermekek, a' kik mindig keresik a' maguknak ártás' alkalmosságait, 's indulatoskodnak azok ellen, kik őket ebben gátolják. *Roche foucauld.*

ÁRTATLANSÁG.

Ki mondhatja magát minden törvények szerint ártatlannak? — *Seneca.*

Roszban jót remélni, csak az ártatlan szokott. *Seneca.*

Senki magát felmenteni nem tudja, 's ártatlanságát csak bizonyosságaira, 's nem lelkesmeretére nézve állítja. *Seneca.*

Az ártatlanság bizonyos lépcsőnként távozik-el az embertől, 's hogy a legnagyobb merészségben se rettegjen, hosszason gyűjti erejét a' kisebbekben. *Quintilian.*

ÁRULÁS.

Macedói *Filep* király kérdeztetvén, kiket szeretne különösön, 's kiket gyűlölné leginkább? felelé: Az ellenséges hadi árulókat első tekintetben szeretem, miután pedig az árulás megesett, leginkább gyűlölöm.

ASSZONY.

Ti, Laczédémoni asszonyok, csak ti vagytok, kik férjaitoknak parancsol-

tok! monda egy idegen asszony a' *Leonidas'* nejének; kinek felele ez: Ellenben csak mi vagyunk, kik őket valódi férfiakká képezzük. —

Az asszonyok szenvedni születtek.
Seneca.

Tűz, szél, és nyíl nem oly félelmesek, mint a' házasságban megcsalkozott nők' tüze és gyűlölsége. *Seneca.*

Alsorsu, 's kevés vagyonu nőt kell venni, nehogy nő helyett parancsoló asszonyt vigy házádba. *Chilon.*

Az asszonyoknak legszebb menyasszonyi ajándékuk a' szemérmes élet.
Ausonius.

Az asszony mindent ígér magának, semmit rutnak nem tart, midőn magát felgyöngyözte, felfülfüggözte. *Juvenalis.*

Az asszony gyümölcsözésre születik.
Claudianus

Sem a' megszalasztott vadkan, sem a' szoptató oroszlán, sem a' vigyázatlanságból megnyomott vipera nem oly mérgesek, mint a' hogy a' szerelmében megcsalott asszony ég; tüzhöz és vas-hoz nyul boszuért. *Ovid.*

Protagoras kérdeztetvén, miért ad-

ta leányát ellenségének nőül? azért, ugymond, hogy annál rosszabbat semmit néki nem adhattam. —

Aristippus egy kisedet szép asszonyt látván, monda: Szép kised, de nagy veszély. —

Democritus kérdeztetvén, miért vett oly kis nőt? én, ugymond, a' roszak közül a' kisebbet kívántam választani. —

A' *Philo*' neje több asszonyok' társágában kérdeztetvén, miért nem élne ő egyedül arany ékességekkel? azt felelé: Egy nőnek férje' erénye nagy ékesség. —

Diogenes látván egy olajfáról asszonyokat lefüggenni, kik törrel megfojtva valának, monda: Vajha más élőfákis hasonlóan gyümölcsöznének! —

Az elhagyatott, és elárultatott asszony kész a' legnagyobb kihágásokra. *Corneille*.

Az asszonyok könnyebben el tudják nyomni szenvedélyeiket, mint tetszvágyukat. *Rochevoucauld*.

Az asszonyok' nagyobb része nem azért siratják megholt férjüket, hogy azt szerették, hanem azért, hogy ez által szeretetre méltók legyenek. *Rochevoucauld*.

Sok becsületes asszony olyan, mint az az elásott kincs, mely azért van bátorságban, hogy senki sem keresi. — *Rochefoucauld.*

ATYA.

Agésilas, a' ki gyermekeit nagyon szereti vala, egykor velek játszodván, egy barátját, ki azt meglátta vala, arra kérte, hogy senkinck se mondaná, mig magais gyermekek' atyja nem lenne. —

A' ki az atyai kötelességeket bé nem töltheti, nincs joga atyává lenni. *Rousseau.*

Az atyának gyermekei között választást és megkülönböztetést tenni nem kell; mindenik iránt ugyan azon gondossággal és nyájassággal tartozik. *Rousseau.*

Atyák! vezessétek gyermekeitek' első éveit, ízlésöken erőszakot ne tegyetek, hanem irányozzátok lépteiket, idomítsátok erkölcsöiket, hajlamaikat, bátorságukat; mert a' természetet vezethetni, de el nem változtathatni. *Voltaire.*

Az atyák úgy tesznek gyermekeik-

kel, mint az írók könyveikkel; annyit tulajdonitnak azoknak, mennyit ennek senki más fel nem találhat. *Rabner.*

ATYAGYILKOSSÁG.

Könnyebb az atyagyilkosságot megtenni, mint védelmezni. *Papinianus.*

AJÁNDÉK.

Kedvesebb az ajándék, mely kérelmet megelőzőleg adatik. *Seneca.*

Az ajándék Istent és embert megengesztel. *Ovid.*

Kérdeztetvén *Alcamenes*, miért nem fogadta el a Messeniaiak' ajándékát? azért, úgy mond, hogy akkor a törvényekkel békeben nem maradhattam volna. —

Phocion egy embertől nem fogadva el az ajándékot, kérdezők tőle, miért nem engedé meg legalább fiának, azt elvenni? azért, monda ő, hogyha fiam helyesen és erkölcsösön él, örökségével megérheti; ha pedig vesztegető lesz, ezen ajándék sem lesz elég neki. —

B.

BABONA.

A' babona által megoktalanodott ember a' legalábbvaló rabszolga. *Bayle.*

A' babona bolond hiba; a' szerectetre méltóktól fél, 's a' kiket tisztel, megrontja. *Seneca.*

Midön *Lucullus* Tigranes ellen menne haddal, és valaki azt mondaná neki, hogy ezen naptól a' Rómaiak félnek, mint szerencsétlentől, ő azt felelé: Ma tehát gyorsan kell harczolnunk, hogy Rómára nézve ezen szerencsétlen napot is szerencséssé tegyük.

Crassus a' Párthusokra akarván ütni, kezéből az áldozat kiesett; mit midön némelyek rosz jelnek mondanának, ő azt felelé, hogy: az öregség sokszor okoz ily véletlen dolgokat, de még azért a' fegyvert soha kezemből ki nem ejtettem. —

BALITÉLET.

Legelső kérdés az emberről vagyó-

nossága, legutolsó erkölcsössége. *Juvenalis*.

BÁLVÁNYOZÁS.

Nem az csinál isteneket, ki a' szent alakokat aranyból, vagy márványból kimiveli, hanem az, ki az ilyeneket tiszteli. *Martialis*.

A' világon minden népek, még a' 'Sidókat is ki nem véve, maguknak testi isteneket csináltak; mi magunk is lélek, személyzet és háromság-kifejezéseinkkel valódi antropomorphisták vagyunk *Rousseau*.

BÁMULAT.

Némelyek azt vélik, hogy a' miek van, a' nélkül vannak, ha nincsenek, kik őket bámulják. *Plinius*.

Ritkán bámul az ember valamit egyenes szívvel; evvel többnyire az ember csak azt mutatja, hogy őt az erény, nagylelkűség és nagy tálentomok megtudják illetni. *Rochevoucauld*.

Két dolog tölti bé a' szívet mindig új és gyarapodó bámulattal, és tiszte-

lettel, minél gyakrabban foglalatoskodik, és tartósban avval az elmélkedés: a' csillogos ég felettem, az erkölcsi törvény bennem. *Kánt.*

BÁNÁSMÓD.

Édesítsük magunkhoz az idegeneket, hogy nekünk hasznos szolgálatokat tegyenek. *Xenophon.*

A' Rómaiak a' *Privernumi* pártütőket legyőzván, Plautius Consul kérdé egy főbb fogolytól: Ha mi nektek megkegyelmeznénk, hogy viselnétek magatokat? — A' mi magunkviselete, felele a' fogoly, a' tiétektől függene: ha kedvező feltételeket irtok előnkbe, állandólag hiveitek maradunk; ha pedig nehéz terhet tesztek reánk, hívségünk rövid idejü leszen —

Ha az embereket jobbakká nem tehetjük, szenvedjük el úgy, a' mint vannak, hogy jobban használhassuk. *Márk Aurél.*

Úgy élj az alsóbbal, a' mint kívánád, hogy a' felsőbb veled éljen. *Seneca.*

Azt várd mástól, mit másan elköveltél. *Seneca.*

BÁNAT.

Amasis, egy fiától megfosztatott embernek, ki szomorog vala, ezt mondta: Ha nem szomorkodtál, mielőtt fiad nem volt, azután se szomorkodj, midőn már nincs.

Folyamodj a' tudományokhoz, és azok sebeidet kigyógyítják, bánatodat eltörlik. *Seneca*.

A' bölcs embert bánat nem éri. *Seneca*.

BÁNTALOM.

A' nagy lélek a' bántalmat mindég elfelejti. *Aristoteles*.

A' jó és szelid ember több bántalmakat szenved. *Palingenius*.

Jobb a' bántalmat elszenvetni, mint másnak hatalmába esni. *Phaedrus*.

Ne bántsá a' kisebbeket. *Phaedrus*.

BARÁTSÁG.

Barátság' nevivel csálni, szokott út, 's bár mily szokott legyen is, vétke. *Ovid*.

Mig boldog léssz, sok barátid lesznek; ha szerencséd ege béborul, egyedül maradsz. *Ovid.*

A' valódi barát kétes dologban ismerszik meg. *Ennius.*

Úgy tartsd barátodat, mintha ellenségeddé lehetne. *Publius Syrus.*

Ki az, ki sem maga mást szeretni, sem mástól szerettetni nem akar? ez a' zsarnokok' élete, miben semmi biztos, semmi kedves, minden gyanus, és a' barátságának semmi helye. *Cicero.*

Nincs derékebb és szilárdabb társulat, mint hasonló jó erkölcsű emberek' barátsági egybekapcsoltatása. *Cicero.*

Barátainkkal rövid ügyünknek, hosszszas barátságunknak kell lenni. *Seneca.*

Az engedelmesség barátokat, az igazság gyűlölséget szerez. *Terentianus.*

Tudós és erényes barátokkal társalgás a' tudományok' izletét, és erény' szeretetét a' szívben megkettőzteti. *D' Aguesseau.*

Barát barátjával ha erény nélkül egyesül, nem barátság. *Gellert.*

A' barátság és jó akarat hasonló erkölcsökből születnek. *Erasmus.*

A' barátsági nevezet közönséges, de annak hívsége ritka. *Phaedrus.*

A' mit az emberek barátságnak neveznek, nem egyéb társalgásnál, önérdkek' kölcsönös teljesítésinél, szolgálattételek' kicserélésinél, 's végre oly kereskedésnél, hol az önszeretet mindég valami megnyerendőre számít. *Rochefoucauld.*

Ha kevésbe vesszük barátink' meghidegülését, azt jelenti, hogy kevés barátságunk volt irántok. *Rochefoucauld.*

Az önzetlenség és tökéletes barátság az erkölcsiségben valóságos csudák; azokra az embersoha sem juthat el, jó csak a' szándék is azokra, mert ezen törekvés által sok más erényekre jut el. *Rochefoucauld.*

A' barátság szükségét feltételez; minél élénkebb ezen szükség, annál szorosabb a' barátság. *Rochefoucauld.*

A' barátság az a' jó akarat, mi magát kölcsönösen mutatja, 's mind két fél előtt ismeretes. *Aristoteles.*

Az ember az öregkorban, mikor az érzelem hidegebb, és a' mások iránti bizalom a' másokkal társalgásban szerzett

sok keserü tapasztalatok miatt gyengébb, a' barátságra alkalmatlanabb, mint az ifjui korban, mikor is a' legtöbb barátságok köttenek. *Krug.*

Különböző állapotú személyek közt barátságnak létezni lehetetlen. *Aristoteles.*

Ne higgy a' felettébb messzevitt utánadjárásnak, a' nagyított barátságbizonyításnak. *Aristoteles.*

A' ki mindennek barátja, senkinek sem barátja; nem kell sok barát, egygyel is megelégedhetel, ha az tökéletes. *Aristoteles.*

Úgy szeressétek barátaitokat, mint-ha még valaha gyűlölni is kellene őket. *Sophocles.*

Semmi sem gyönyörködteti úgy a' lelket, mint a' hív és édes barátság. *Seneca.*

A' ki magának barátja, mindennek barátja. *Seneca.*

Oly barátokat kell választani, kik a' kívánságoktól üresek. *Seneca.*

A' jóllétre sokat tesznek a' barátok. *Seneca.*

Mint az ó borban maga a keserűség gyönyörködtet; úgy elhunyt barátaink emléke is édes. *Seneca.*

Senkinek sincs akkora hatása a szívre, mint a jól megismert barátság szavának; mert tudjuk, hogy az mindég a mi hasznunkra szól. *Rousseau.*

BÁTORSÁG.

A tüzes bátorság nagyot esik. *Seneca.*

BECSÜLET.

Tagadom, hogy akárki is gyönyörűségesen élhessen, hanemha egyszersmind becsületesen is él. *Seneca.*

Boldog ország az, hol a polgárok nagy része becsületérzésre tekint. *Kotzebue.*

A becsületességnek legnagyobb jutalma azon belső meggyőződés: „jót cselekedtél.“ —

BÉKE.

Jobb valamit jogainkból feláldozni, mint a békét megbontani. *Francozia clemens* mondá II-ik Incze pápának.

XIV-ik Lajos, francia király, halálkor utódjának ezt mondá: Igyekezéssel szomszédaiddal békében élni, 's alattvalóid' terhét, mennyiben lehet, könnyíteni. —

A' béke legjobb azon dolgok között, miket embernek megismerni adott; egy béke jobb számos győzelmeknél; béke képes a' jóllétet megőrizni, 's a' polgárokat egyeztetni. *Silius Italicus*.

Az embereket vidor béke, az állatokot mogorva harag illeti. *Ovid*.

A' béke csendes szabadság. *Cicero*.

Édes a' béke' neve, maga pedig kellemes is, idves is. *Cicero*.

Semmi sincs oly népszerű, mint a' béke, minek nem csak azok látszanak örvendezni, kiknek a' természet értelmet adott, hanem a' lakhajlékok és háta'rok is. *Cicero*.

Béke nélkül nincs törvény és ítélet. *Cicero*.

Legbékésben élnének az emberek a' földön, ha a' dolgok' természetéből kiesnék ezen két szó: Enyim, és tiéd! — *Seneca*.

Békében az ember még hibáit és erényeit is elfelejti. *Montesquieu*.

Törvényhatalom és erőszak kell arra, hogy az ember az emberek közt bátorságban élhessen. *II-ik Fridrik.*

Oda békességed, hogyha rossz emberek' álorczáit levonod.

BÉKETÜRÉS.

A' nehézségek béketüréssel könnyűnek meg. *Seneca.*

Egy *udvarnok* kérdeztetvén, hogy tudott oly hosszason udvari ember lenni, mi ritkaság? azt felelte: A' boszuságokat elszenvedtem, sőt azon feljül meg is köszöntem. —

Nem csak önszerencsédet kell számitgatnod, hanem mások' eseteit is vizsgál meg, 's a' tiéidet enyhébben hordozandod. *Ovid.*

A' ki a' rosztat erős lélekkel elszenved, jót nyer. *Plautus.*

Mindennek a' maga sorsát szenvedni kell. *Manilius.*

A' meg nem jobbitható dolgok neheznek ugyan, de béketüréssel megkönyűlnek. *Horács.*

A' ki türni nem tud, kerülje el az emberi társulatokat, 's költözzék a' vadonokba. *Polingenius.*

A' béketürés különös orvosi szer, nem gyógyit, de enyhíti fájdalmainkat.

Mentől bölcsebb—annál béketürőbb.

Csak gyenge lelkek csüggednek el. A' béketürésnek óriási ereje van.

BESZÉD.

Avval a' beszéddel kell élnünk, mi nekünk ismeretes. *Cicero.*

Valahányszor valamit szólunk, mindannyiszor rólunk ítéletet hoznak. *Cicero.*

A' hol nem szükség, ne hallgass. *Cicero.*

Bajos kimondani is, mennyire megnyeri az embereket a' beszéd' ékessége, 's nyájassága. *Cicero.*

Tükörben az arczvonalak, beszédben pedig kinekkinek lelke, megismer-szenek. *Democritus.*

Zeno egy gondolatlanúl beszélő it-junak ezt mondá: Ifju! én nem mondanám el mind azt, mi eszembe jut. —

Az emberi elme a' beszéd' kútfeje. *Chrysippus.*

Mit, kiről és kinek mondasz,
gyakran nézd meg. *Horác.*

A' kibocsátott szó vissza nem tér-
het. *Horác.*

A' szólás' módjai és nemei az idő-
vel változnak. *Tacitus.*

Legjobban érdekel az élő szó. *E-*
rasmus.

A' fajtalan beszélgetések a' jó er-
kölcöket megvesztegetik. *Erasmus.*

Kiki a' maga erkölcei szerint szo-
kott itélni és beszélni. *Palingenius.*

Mindig jobb kevés szóval sokat,
mint sok szóval keveset mondani. — A'
sok beszéd bánatot okoz.

Ki sokat beszél, nem mondhat min-
dig jót.

Ne engedd nyelvednek sebesebbnek
lenni gondolataidnál.

BETEGSÉG.

Számláld meg a' szakácsokat, 's nem
csudálkozol a' számtalan betegségekben.
Seneca.

Minden betegségben három nehézség
van: a' halál' félelme, a' test' fáj-

dalma, 's a' gyönyörök' félbenmaradása.
Seneca.

A' léleknek több és veszélyesh nyavalyái vannak, mint a' testnek. *Cicero.*

Az egészséges kapáló boldogabb a' beteg királynál. *Palingenius.*

A' lélek' betegségeiben éppen oly viszaesések vannak, mint a' test' betegségeiben; az, a' mit gyógyulásunknak tartunk, többnyire a' nyavalyának csak tágulása, vagy átalakulása. *Rochefoucauld.*

BETÜ.

A' betük az utókor' kedviért találtak fel, mik a' feledékenységen segíthessenek. *Cicero.*

BIRÁLAT.

✓ Szükön dicsérj, szükön gyalázz; mert mind a' szerfeletti dicsérés, mind a' szerfeletti gyalázás helytelen: amaz ugyan is hizelgés miatt, e' pedig gonosz indulat miatt gyanus. *Seneca.* ✗

BÍRÓ.

Sokrát azon bírának, kik öt haláls ítélték, ezt mondá: Nem szégyenlitek-e futni a' gazdagság és becsültetés után, midőn a' bölcsesség és igazság kincseit, mikkel lelketeket diszesíteni és tökélyesíteni kellene, elmellőzitek? —

Anachársis azt mondá Solonnak: Nekem különösnek tetszik, hogy válatok a' bölcseknek csak tanácskozási, a' boldokoknak pedig határozási joguk van. —

N. Sándor a' vádak' előadásakor egyik fülét bé szokta vala dugni, minek okáról kérdeztetvén, azt mondá: A' más félnek is helyet kell adni a' kihallgatásra.

Mint az átmérő a' körvonalban két egyenlő szegleteket képez: úgy a' bírónak is egyfelé sem kell hajlóbbnak lenni.

Erasmus.

A' jó bíró, a helybe nem hagyhatókat kárhóztatja, de nem gyűlöli. *Seneca*.

Gonoszabbúl marczangoltatnak a' szegények a' gonosz bíraktól, mint a' legkegyetlenebb ellenségtől; mert egy ragadozó sem kívánja oly igen a' másét, mint az igazságtalan bíró. *Isidor*.

A' ki a' másik fél' kihallgatása nélkül határoz el valamit, hározzon bár igazságosan, igazságtalan. *Seneca.*

A' bíró kárhoztatik, mikor a' vétke felmentetik. *Seneca.*

BIZODALOM.

Isten iránti bizodaljunk éppen azért nélkülözhetlen, mivel a' dolgok' egybefüggését nem mindenütt látjuk által. *Gellert.*

Bizodalmatlanságunk mások' családságát igazolja. *Rochefoucauld.*

Rendszerint gyengébbek vagyunk, ha másokra támaszkodunk, mintha magunkba biztunk volna.

BOCSÁNAT.

A' ki a' jelen vétkeket megbocsátja, azokat az utódokhoz átbocsátja. *Seneca.*

Midön megbocsátasz, úgy mérsékd ezen jó tettetted, hogy ne megengedni, hanem feloldozni láttassál; mert a' vakmerösködö bocsánat legnehezebb büntetés. *Seneca.*

Sok nagy vétkesek nem bocsátnek meg a' kisebb vétkeseknek. *Isidor.*

BOLDOGSÁG.

A' gonoszok boldogtalanok a' jó állapotban is; az erkölcsös boldog az üldöztetésben, sőt még az elfelejtetésben is. *Plato.*

A' természet' rendinek kellene megváltozni arra, hogy minden ohajtásaink teljesejdenek, 's ebéli boldogságunk állandó lehessen. *Philocles.*

Hitemm előbb az embereknek, 's megcsalódtam — fordulék, 's ölelém a' testi gyönyöröket, de nem elégitének ki — tovább gyakorlám az erkölcsöket, de ezek érzésimet meghűtték — azért csak a' lélek' mivelésinél, és értelem' világoztásánál állapodám meg: és itt magamat legboldogabbnak találám. *Philocles.*

Nem szükség a' boldogság után tengereket áthajózni, mindenütt feltalálható az, hol embertársainkat szeretni lehet. *Xenophon.*

Mily boldogok azok, kik ismeretlen elrejtettséghen megelégedett napokat élnek. *Pompejus.*

Boldog, ki életét saját szántóiban töltötte el, ki ugyanazon hajlékban gyerek is, öreg is volt. *Claudianus*.

Thales annak, ki azt kérte tőle: ki a' boldog? azt felelte: Az egészséges és értelmes ember. —

Kérdvén *Anaxagorástól* egy értetlen ember, kik volnának a' boldogok? azt felelte neki: senki sem azok közül, kiket te boldogoknak vélsz, hanem azok, kiket te szegényeknek hiszsz. —

A' boldogság oly gyönyör, mit megbánás nem követ. — *Szokrát*.

Nincs minden tekintetben seholt boldogság. *Horác*s.

Mindenki boldog akar lenni, de az arra eljuthatást annak tudásával kellene kezdeni, mi a' boldogság. *Rousseau*.

Minden boldogságunk abban áll, hogy az emberi lélek fölül nagyszerűleg vélekedünk. *Pascal*.

Akár mennyivel birjon is, akár mily kényelmes életet éljen is az ember; de az őt nem elégíti ki, ha az emberektől nem becsültetik. *Pascal*.

Négy dolog tartozik a' test' javára: erő, alak, egészség és könnyűség; két

dolog tartozik a' lélek' javára: erkölcs és tudomány. *Palingenius.*

Egy helyhez 's egy tájhoz sincs az igaz boldogság kötve; vagy mindenütt feltalálható, vagy sehol sem; áruban sehol sem, szabadon mindenütt. *Pope.*

Akár mennyit panaszkodjunk különbözőleg jutott részeinkről, a' boldogság szintúgy köz mindennel, mint a' józanokosság. *Pope.*

BOLONDSÁG.

A' bolondság nagyobb rossz., mint minden egyéb történeti és testi rosszak öszvesen. *Cicero.*

A' bolondok sem a' jövőket el-távolítani, sem a' jelenbélieket elhordozni nem tudják. *Cicero.*

Mi a' bolondság? a' haladás' akadály. *Bion.*

Mi durvább a' szobornál? a' bolond ember. *Stilpo.*

Jól meg kell jegyezni, hogy azon dolgok, mik minket gyönyörködtetnek, többnyire helytelenségek. *Montesquieu.*

Az emberi nem' szülő anyja és nevelője a' bolondság, mi nélkül minden emberi dolgok elenyésznének, és az emberek semmit sem tennének. *Palingenius.*

A' 'bolond mindég talál magának más bolondot, ki őt bámulja. *Boileau.*

A' bolondság éltünkben végig kísér, 's ha ki bölcsnek tetszik, csak attól van, hogy bolondságait korához és szerencséjéhez szabta. *Rochefoucauld.*

Ki bolondság nélkül él, nincs oly bölcs, mint hiszi. *Rochefoucauld.*

Nagy bolondság, egyedül akarni bölcs lenni. *Rochefoucauld.*

A' bölcsesség' és bolondság' tartományai ugyanazon éghajlat alatt egymás mellé helyezvék *Rochefoucauld.*

A' bolond a' felemelkedettségben olyan, mint a' légben emelkedett ember, kinek minden kicsinnek látszik, ki mindentől kicsinnek láttatik. *Rochefoucauld.*

BOR.

A' szőlőtő három gerezdet terem: első ezek közül a' gyönyör, másik a' részegség, harmadik a' bántalom. *Anacharsis.*

A' bor a' gyenge ifjunak soha szokásos itala ne legyen. *Gellert.*

BOSZUÁLLÁS.

A' boszuállás erőtelen és csekély lélek' élvezete. *Juvenalis.*

Diogenest kérdevén valaki, miként tudná leginkább megboszulni ellenségét? úgy, felele ő, ha magadat jámborul és becsületesen viseled. —

BOSZUSÁG.

A' boszuságot békésen tűrni 's mást nem boszantani, derék ember tulajdona. *Seneca.*

Ha mások' hibáját vakmerőleg emlited, saját vétkeidet véletlenül meghalod. *Seneca.*

A' boszuságok' gyógyszere a' feledékenység. *Seneca.*

BÖLCS.

Egy valódi bölcs magát az emberi értelem' zsarnokává nem teheti. *Millot* mondja Pythagorásról.

Mint a' hegyek' magosságát csak közelebbről lehet eléggé bámulni: úgy a' bölcs' elméjének is felséges magosságát senki át nem láthatja, ha közelebbről nem szemléli, vagy azt követvén, hozzá nem közelit. *Seneca.*

A' bölcs csak az egy Istennél kisebb; ő gazdag, szabad, tiszteletes, szép, királyok' királya. *Horác.*

Egyedül senki sem elég bölcs. *Plautus.*

Semmi sincs rútább, mint a' bölcs' életéről, a' bolondok' beszédiből itélni. *Cicero.*

A' bölcsnek nincs szüksége törvényre. *Rousseau.*

Legbölcsebb, ki magát nem hiszi bölcsnek, ki hibáját és vétkeit önhizelgés nélkül szoros igazsággal bírálja; de magának mindenki kedvezni szokott. *Boileau.*

BÖLCSELKEDÉS.

A' bölcselkedés tanít szabadon tenni azt, mit a' törvény félszből kéntet. *Plato.*

Kérdeztetvén *Anthistenes*, mire használja a' bölcselkedést? arra, úgymond, hogy magammal megelégedett legyek.—

A' bölcselkedés' gyakorlata hasznos minden élctkornak, minden nemnek és minden sorsnak. *La Brüyere*.

Bölcselkedni annyi, mint az embernek magába térni, 's magára figyelni azért, hogy magát megismerje és megértse, 's ez által magában és magával békére lépjek. *Krug*.

BÖLCSESÉG.

A' boldogság a' bölcseségben, a' bölcsesség pedig az Isten' ismeretiben áll. *Theagenes*.

Boldog a' nemzet, melynek királya bölcs. *Plato*.

Az életnek a' mesterségek szolgálnak, a' bölcsesség parancsol. *Seneca*.

Miben áll az embernek bölcsesége? mindég ugyan azt akarni is, nem akarni is. *Seneca*.

BÖLCSÉSZET.

Nem csak bölcsészetet, hanem er-

kölcsösséget is tanulj, mi nélkül az semmit ér. *Seneca.*

A' bölcsészet Istenek' találmánya, és adománya, 's minden jó mesterségek' anyja. *Cicero.*

Diogenes valakit a' bölcsészet' tanulására ösztönözvén, midőn az azt felelné: Nem vagyok arra alkalmas—miért élsz tehát, monda neki, ha nincs arra semmi gondod, hogy helyesen élj?—

Mi jelességgel bírnak a' bölcsek más emberek felett? kérdé Diénes király *Aristippustól*; avval, felele ez, hogyha minden törvények eltöröltetnének is, mégis mérsékletlen élnének.—

Zapyrus arczbuvár Szokrátot megtekintvén, azt ítélte, hogy ő egy durva, ostoba, szerelmes, fajtalan, részeseges, és mértékletlen ember; miért a' Szokrát' barátai reá méltatlankodván, fenyegetőznek vala, de monda nekik *Szokrát*: Hagyjatok békét neki, mert ha magamot bölcsészettel ne kívánjam igazgatni, valóban olyan lettem volna.—

A' ki a' bölcsészetet tanulta, 's annak ellenére működik, szerencsétlenebb ez által a' tudatlannál. *Gellert.*

A' bölcsészet könnyen győz a' mult és jövő roszakon, de a' jelenbéliek könnyen győznek rajta. *Rocheffoucauld.*

BÖJT.

Az a' valódi böjt, ha a' kor' vétkeitől, és hiábavalóságaitól eltávozunk. *Augustinus.*

A' böjtölést oly mérsékletten kell tenni, hogy testünket sem a' megelekedés ne ingerelje, sem a' nagy éhség ne erőtelenítse. *Fulgentius.*

BUJASÁG.

A' boldogságban felfuvalkodó, és szokatlan dolgokat kívánó embert a' szerencsének ama' gonosz útitársa, a' bujaság, követi. *Seneca.*

Ismered e' a' bujaság legközelebbi rokonait? elmondom neked nevöket: Szégyen, betegség, nyomor, gond, bánat, és halál, 's mindig életben maradó ivadéka: a' lélekfurdalás.

BÜN.

Mihelyt valaki nem iszonyodik a'

bűnök' szemlélésére, bé van már azokkal piszkolva. *Pláto.*

Mind az arany, mind az ólom tollkönyűségüek a' bűn' súlyával hasonlítva. *Erasmus.*

A' bűn, mely magában is homályos, szereti a' homályt. *Boileau.*

BÜNBÁNÁS.

A' ki bűnét megbánja, szinte ártatlan. *Seneca.*

Istennek csak a' gyónik meg, ki legjobban haragszik bűnére. *Erasmus.*

BÜNTETÉS.

Minden legkisebb bünt halállal kell büntetni. *Drákó.*

Inkább akarom, hogy valamely vétek előttem elrejtve maradjon, mint azon kéntelenségbe jöjjenek, hogy azt megbüntessem. *J. Caesar.*

Néronak egykor egy halálos ítéletet aláírni kellett, ezt mondá: Ohajtanám, hogy ne tudnék írni.

A' kik a' gonoszokat megbüntetni nem akarják, a' jókat kívánják bossúsággal illetni. *Pythagoras.*

Arra valók a' törvények, hogy azok' félelmivel a' merészség megzaboláztassék, és a' gonoszok között bátorságban legyen az ártatlanság, 's magukban a' gonoszokban a' büntetéstöli irtózáttal megrekesztessék az ártási tehetség. *Isidor.*

A' büntetéseknek nyolcz nemei vannak: kár, bilincs, verés, tromf, gyalázat, száműzés, szolgálat, és halál. *Cicero.*

Az előlmenő bűnöst ritkán hagyja el a' sántikáló büntetés. *Horács.*

Se háztáj, se köztársaság nem állhat, ha abban sem a' helyes tetteknek jutalmi, sem a' vétkeknek büntetési nincsenek. *Cicero.*

A' büntetlenség a' vétkezésre legnagyobb vonzalom. *Cicero.*

Azon törvényhozók, kik a' büntetésben legkevesebb keménységgel bántak, ha nem mindig a' legszorosb igazság' dicséretét nyerték is el, csakugyan a' legemberségesebb törvényhozók voltak. *II-dik Fridrik.*

Az Isten a' jóban megváltozott embernek annál több szerencsét ad harag-

jának búsultában, és annál hoszasban büntetlen hagyja, minél inkább meg akarja a' vétket benne boszúlni. *J. Caesar.*

C.

CSALÁD.

Minden családnak vannak bizonyos előítéletei, és uralkodó bűnei. *Gellert.*

CSALÁRDSÁG.

A' gyermekeket játékkal, a' férfiakat esküvel szokás megcsalni. *Maczedoi Filep.*

A' csalárdság magos udvarokban uralkodik. *Seneca.*

Hogy a' csalárdsági vétkek' útját senki különösön ne tanítsa, tanítja az ország. *Seneca.*

Csaljátok meg a' csalókat, kik nagyon szentségtelen emberek, hogy eszenek az általok megvetett törbe. *Ovid.*

Csalárdsággal elvész az erény. *Ovid.*

Csalárdságot csalárdsággal visszaver-

ni, fegyver ellen fegyvert fogni szabad.
Ovid.

Társadat a' legkisebb dologbanis megcsalni rut dolog. *Cicero.*

A' tanító tan, és gyógyító orvoslat kétség kívül nagyon jók; de a' megcsaló tan, és megölő orvosság roszak. *Rousseau.*

A' kit csalárdnak tapasztaltak, akkor sem nyer hitelt, mikor igazat szól.
Phaedrus.

Nincs oly egyenes lélek, ki soha semmi csalfaságot ne kövessen el. *Boileau.*

Az ember álarczos, és eltérvén a' természettől, fél, magát saját alakjában mutatni. *Boileau.*

Az ember magát ügyesebbnek hiszi annál, kit megcsal, 's jobbnak annál, ki őt megcsalja. *Rochefoucauld.*

Az okosság okos valónak jogot nem adhat arra, hogy ő más okos valót maga' hasznára károsítva megcsaljon. *Krug.*

CSALÓDÁS.

Kedvesebb egy szerencsés csalódás

egy kedvetlenítő igazságnál. *Kotzebue.*

Az ember nem tud megvigasztalódni az iránt, hogy őt ellensége megcsalta, 's barátja elárulta; de gyakran megenged magának, ha ő magával ezeket mívelte. *Rochefoucauld.*

CSEKÉLYSÉG.

A' kik csekély dolgokba elegyednek, nagyokra többnyire elégtelenek. *Rochefoucauld.*

CSEND.

Similis, testőri vezér, már vénkorában, miután a' császári kegyelmet el nem vesztette, elbucsuzott az udvartól, 's hét évig csendesen élván mezei lakjában, sirjára ezt iratta: Itt fekszik *Similis*, ki hetvenhat éveket élt, de csendesen csak hetet! —

CZÉLTALANSÁG.

A' rosszul cselekedők az élet nagy részét elvesztik; a' semmit cselekedők nagyobbát; az egyebet cselekedők, mint kellene, az egész életet elvesztik. *Seneca.*

CZÍMDÜH.

Most mindenki magának Nagyságos nevet, és jeles czimzetet kíván, azt vadászsza, 's magához ragadja; 's igy majd a' számár párduczna, és a' hangya oroszlánnak nevezik magukat. *Palingenius.*

D.

DICSEKEDÉS.

Senki se dicsekedjék egyébbel, mint a' magáéval. *Seneca.*

× Semmi a' dicséretet nem kevésbit annyira, mint előmentünket gyakran hán-torgatnunk. *Valer. Maxim.* ×

✓ *Aristoteles* azt tanácsolta az övéinek, hogy magukat felettébb se ne dicsérnék, se ne gyaláznák; mert amaz hiuság, és ez bolondság. —

Ha azt akarod, hogy mások felőled jól szóljanak, soha se dicsérd magadat. *Pascal.*

A' hiuság oly szorosan belétermett az emberi szívbe, hogy a' legaljasabb

emberis dicsekszik, és úgy kíván bámul-
tatni, mint egy világbölcs. *Pascal.*

Az ember a' maga dicséretiről ö-
römet beszél. *J. Caesar.*

Az erénytelen dicsekedő az ismc-
retleneket megcsalja, az ismerőktől ki-
nevettetik. *Phaedrus.*

✗ Az öndicséretnek két módja van:
egyik, midőn az ember magáról jól szól;
másik, midőn másról roszul szól. *Roche-
foucauld.* ✗

DICSÉRET.

✗ Nem a' tettben van a' dicséret,
hanem abban, hogy miképen tétetett.
Seneca. ✗

Azt dicséret tenni, mi illik, nem
azt, mi szabad. *Seneca.*

Szép nagyság, dicséretre nem vágy-
ni, 's mégis dicséretes lenni. *Seneca.*

Anthistenes hallván magát gonosz
emberektől dicsértetni, monda: Félek,
nehogy oktalanul valami gonoszt követ-
tem legyen el. —

Simonides midőn sokakat dicséret-
tel vadászna, hogy tőlök valamit nyer-

jen; kérdeztetvén, miért nem dicséri a' Thessalusokat is? mert, ugymond, ostobábbak, hogysem megcsalhassam. —

A' ki csalárdoktól dicsértetni szeret, majd csufosan bánja meg. *Phaedrus.*

Az ember rendszerént mást azért dicsér, hogy maga is dicsértessék. *Roche-foucauld.*

Akármi jót beszéljenek mások rólunk, előttünk nem ujság. *Rochefoucauld.*

Oly erényekkel dicsérni a' nagyokat, mikkel nem bírnak, annyi, mint nekik boszantó szókat büntetetlenül szólni. *Rochefoucauld.*

A' ki a' dicsértetést nem szenved, legalább megszenved annyit, hogy őt ezen szempontból dicsérjék. *Rochefoucauld.*

DICSŐSÉG

A' dicsőség az erény' árnyéka, mely a' nem akarókat is követi. *Seneca.*

Elni fog a' munkás tettek' dicsősége, 's ez az egy, mi megmarad, és a' sirt elkerüli. *Ovid.*

A' ki fő dicsőséget keres, és hiszi birni, tekintse a' tágas légürt, és te-

mérdek földet, 's megnevelt nevének rövid körét bé nem tölthetni szégyellendi.

Boëtius.

A' dicsőség nem kevés erőt ad a' léleknek, 's az elmét a' dicséret' szeretete ékesenszólóvá teszi. *Ovid.*

A' magos dicsőség meredek uton jár. *Ovid.*

A' hallgató tüzei a' szorgalmat, 's a' dicsértetett erény nevededik, 's a' dicsőségnek véghetetlen sarkantyuja van. *Ovid.*

A' dicsőség sokaknak, és nagyoknak vagy polgártársaik, vagy hazájok, vagy minden emberek iránti érdemeinek jeles és elterjedett hire. *Cicero.*

Rövid az élet, de a' jól töltött élet' emléke örökös; mi ha az életnél hosszabb nem volna, ki volna oly esztelen, hogy a' fő dicsőségre legnagyobb munkákkal, és veszélyekkel törekednék? *Cicero.*

A' hol valaki dicsőségre lépett, következik az önszeretet. *Horác.*

A' dicsőség' édessége oly nagy, hogy az akármihhez köttessék, ha mindjárt magához a' halálhoz is, mégis azt az ember szereti. *Pascal.*

A' hősök' emlékit erény halhatatlanítja, 's az a' dicsőség, mire erény vezet, tökéletes dicsőség. *Quinault.*

Az ember vérben keres dicsőséget, 's a' győzelem' szép neve alatt a' gyilkos bitangolja a' borostyánt. *La Motte.*

DICSVÁGY.

A' hirnév' szomja oly nagy, mint az erény' szomja; mert ha a' jutalmat megtagadod, ki követi az erényt? — *Juvenalis.*

Themistocles kérdeztetvén, melyik színjatszót szereti leginkább hallani? azt, ugymond, ki dicséretemet legjobban énekli. —

Themistoclest fényes győzelme után a' hazafiak az Olympiai játékokon a' szeretetnek minden jeleivel megtisztelvén, ezt mondá: Göröghonért végbevitt minden munkáimnak ma legdúsabb jutalmát aratom. —

Mindnyájan dicsvágygyal vonzunk, 's közülünk minden jobbakat a' dicsőség vezérel; magok a' bölcsészek a' dicsőség' megvetéséről irt könyveikben

neveiket írják fel, 's abban, miben a' hiresedést, és nevezetessedést megvetik, hiresedni, 's nevezetessedni kívánnak.

Cicero.

Senki sem oly idegen a' Mu'sáktól, hogy tetteit versekben örökösíttetni meg ne szenvedje. *Cicero.*

Alig van, ki az elvállalt munkákért, és elszenvedett veszélyekért tetteinek mintegy jutalmául a' dicsőséget ne ohajtsa. *Cicero.*

Soha senki halhatatlanság' reménye nélkül a' hazáért magát halálra nem adja. *Cicero.*

A' gyerekek büszkén örvendenek, midőn győztek, s szégyellik a' meggyőzettetést; mint nem akarnak vádoltatni! mint kívánnak dicsértetni! mit nem tűrnek, szenvednek, csak hogy gyerektársaik' fejedelmivé lehessenek! — *Cicero.*

Minden jobb embernek lelke leginkább a' halhatatlan dicsőségre támaszkodik. *Cato.*

DIVAT.

A' divat a' nagy gazdagság' halála.
Seneca.

Minden e' világi állapot a' divatnak alája van rendelve, 's a' bölcsesség leginkább. *Rabner.*

DRÁGASÁG.

Földmives drágaságot ohajt. *Seneca.*

E.

EGÉSZSÉG.

Hypocrates annak, ki egészsége' fenntartásáért tőle tanácsot kérdett, azt mondá: Ételed, italod, álmod, 's minden tetteid mértékletesek legyenek. —

Az egészség' szine legszebb mind két nemüek' arczán, ajánlja magát a' szemnek, 's bizodalmat ébreszt az iránt, hogy az ember a' pusztító indulatoknak nem rabja. *Gellert.*

EGYENESSÉG.

Nincs semmi oly szép, mint az egyenesség, jobb az egészségnél, édesebb a' szeretett vagyon' birtokánál. — *Ex egy felirás volt Delos szigetében a' Latona' templomán. —*

EGYENETLENSÉG.

A' házastársak' egyenetlensége 'az egész háznak zavar. *Augustinus.*

A' hol a' hatalmasak egyenetlenkednek, ott az alsóbbak nyomorognak. *Phaedrus.*

EGYESSÉG.

Legfőbb java a' léleknek az egység. *Seneca.*

Agésilus kérdeztetvén, miért nem véteti körül Spártát köfállal? ő az egyeslelkü fegyveres pölgárookra mutatott, mondván: Ezek Spárta városának köfalai! —

Megegyezvén a' Lacedemoniak a' városnak köfállal békerítése iránt, *Isaens* bölcs mások' tanácskozására Hómérnak ama' szavait mondá el: Paizs paizs mellett, sisak sisak mellet, 's férfi férfi mellett állottak! 's ezt adá hozzá: Igy álljatok mellettem, Lacedemoniak, 's köfállal kerítve vagyunk! —

A' külön erőtlenségek kötik egybe

a' köz erősséget, 's a' kölcsönös fogatkozások édesítik a' kötést. *Pope.*

EGYESÜLET.

Minden egybeköttetés az elégtelenség' jele; ha senkinek közülünk nem volna szüksége másokra, nem sokat gondolkodnék azokkal egyesülni. *Rousseau.*

EGYFORMASÁG.

Semmi sem kedves, a' mi folyvást tart. *Erasmus.*

EGYSZERŰSÉG.

Kedves az egyszerűség tudomány és mesterség nélkül. *Boileau.*

A' legnagyobb egyszerűség legnagyobb ékesség. *Krug.*

ÉKESSÉG.

A' férfiúi ékesség erőben, és szentségben álljon, sem puha léhaságot, sem feslettségre mutató szint ne keressen. *Quintilian.*

ÉKESEN - SZÓLÁS.

Vajha olly sokan cselekednének jól,
a' melly sokan jól szólnak! *Lactant.*

A' gonosz emberben az ékesen
szólás olyan, mint a' méreg az arany
pohárban. *August.*

ELEDEL.

Azért kell enned, hogy élj; nem
pedig azért élned, hogy egyél. *Cicero.*

Azon eledel, mely magára készítve
legegészségesebb, sokfélékkel vegyítve
méreg lesz. *Gellert.*

Az étel' fűszere az éhség, az italé
a' szomj. *Cicero.*

ÉLET.

Mikor a' természet nekem az éle-
tet adta, már akkor annak elvesztésére
ítélt. *Szokrat.*

A' ki élvén meghal, meghalván él.
Sabell.

Egy ember' életét megtartani, bár
mennyibe kerüljön is, nem vesztesség. —

Theodoricus Góth király mondja a' párviadal ellen. —

Azok a' legcsekélyebb dolgok, mi-
ket életünkkel vásárlunk meg. *Seneca*.

Roszul élnek, kik élni mindig csak
kezdenek. *Seneca*.

Életét minden sietteti, 's a' jövők'
kivánásával küszködik, unva a' jelenbé-
lieket. *Seneca*.

A' leghosszabb életben is legkeve-
sebb, a' mit élünk. *Seneca*.

Az életet az az első óra, mely azt
adta, már emészteni is kezdette. *Seneca*.

Reményeid, félelmeid, gondjaid, és
haragjaid között minden napodat végső-
nek tekintsd; elérkezik majd a' nem re-
méletted kedves óra. *Horácus*.

Nem bölcshez illik ezt mondani:
Élni fogok! — A' holnapi élet késő; élj
ma! — *Martialis*.

A' természet' kebelében csak szál-
lók, nem lakók vagyunk. *Cato*.

Életidőnket úgy kell mérnünk,
mintha sokat is, keveset is kellene él-
nünk. *Bias*.

Simonides kérdeztetvén, mennyi i-
dőt élt? kevés időt, ugymond, de sok
éveket. —

Plinius unokáját sétálva látván, megszi-
dá, mondván: Teheted vala ezen órákat
el nem veszteni.

Mint a' viz a' vizet, ugy üzi a' nap
a' napot. *Erasmus.*

Ugy élj, hogy emlékezzél meg, mily
rövid életed! *Horácz.*

Senki sem azt vizsgálja, milyen jól
éljen, hanem azt, meddig éljen: holott
jól élni mindenki teheti, sokaig élni
senki. *Seneca.*

Ó! mennyi megbánásra méltó törté-
nik a' hosszas életben! — *Seneca.*

Az embernek három jelenetei van-
nak, u. m. születni, élni, és meghalni;
születését nem érzi, halálát kiállja, 's
élni elfelejti. *La Bruyère.*

Az ifjui évek' nyugtalanságait egy
mély zivatar követi, 's a' szélvész végre
minket parthoz üt; 's ekkor kezdi az
ember megismerni azon időnek becsét,
mi többé nincs, 's azon életnek becsét,
mi készen áll tőle eltávozni. — *D' A-
guesseau.*

Minden uj nap reád nézve uj élet.
Gellert.

Minden reggelünk egy új feltámaszkodásunk az életre, 's minden bevégzett napunk lelkünk' életének egy rövid bevégezése. *Gellert.*

Az élet vigyázat ideje. *Erasmus.*

Elég hosszú az élet, ha avval takarékosan sáfárkodunk. *Erasmus.*

Az élet' legelső pillanatja legelső lépés a' halálra. *La Fontaine.*

Az élet kevéssel ér többre, mint magunkat körülnézni, 's meghalni. *Pope.*

Az élet nagy tengerén vitorlázunk különbözőleg, okosság a' rajzabrosz, indulat a' szél. *Pope.*

Az élet olyan, mint egy üres kötet papiros, melybe csak jó tetteket írjunk bé.

Rövid az élet, hamar mulandó! ezt sugja tapasztalásod. Használd jól! ezt mondja eszed.

ÉLETBÖLCSESÉG.

Laudon haldoklásakor testvérének ezt mondá: Légy ember, és keresztény, szeresd az Istent, és embertársaidat meg ne sértsd! —

ÉLETKOR.

Scipio Nasica a' Macedoniai ütközetet, mint ifju ember, szerette volna siettetni; de ezt az éltes koru *P. Aemilius* károsnak tartván, azt felelé: A' te korodban én ugy beszélnék, mint te; az én koromban te ugy cselekednél, mint én. —

Életkoroddal élj, mert sebesen fut.
Seneca.

Minden életkornak meg van a' maga illő tökélye, 'stulajdon megérésine-
me. *Rousseau.*

ELLENMONDÁS.

Az ellenmondás néha annyi, mint az ajtón kopogatni azért, hogy megtudjuk, van é valaki a' házban. *Rochevoucauld.*

ELLENSÉG.

Senki könnyen ellenségével ki nem békül. *Seneca.*

Tetteidet vizsgáló ellenséged miatt nem merészelsz vakmerőentenni és szó-
lani. *Plutárk.*

Elvész, ki ellenségét segíti. *Phaedrus.*
Hijába győzzük meg külső ellen-
séginket, ha a' belsőknék kedvezünk.
Gregor.

A' sasok a' megholt testnek büzire
töstént rá mennek, az egészségest nem
érik; így ellenségink, ha miben vét-
kezünk, mindjárt megérik, és rá fut-
nak, de jó cselekedetinkre érzéketlenek.
Plutárk.

Ha ellenséged csak akkora is, mint
egy hangya, éléfantok közé számláld.
Török mondás.

ELLENSZENV.

A' komor a' vidort, 's a' tréfás a'
komort, a' serény a' restet, 's a' hanyag
a' gyors szorgalmut utálja. *Horác.*

ELME.

A' rosz elmének legnyilvánosb jele
a' habozás, és az erények' színlelésében,
's vétkek' szerelmében szünetlen hany-
kodás. *Seneca.*

A' szerencsétlenség az elmét ki-
tünteti, a' boldogság elrejti. *Horác.*

Emberi elme a' jövő sorsot, és eseteket nem tudja, valamint a' boldog állapotba felemelkedve sem a' helyes módot. *Virgil.*

Az Istentől származott emberi elme nem előbb nyugszik meg, mint míg oda visszatér, honnan származott. *Alphonsus.*

A' léleknek szeme az elme. *Aug.*

Miképen a' szem egyebeket látván, önmagát nem látja; így a' mi elferdült elménk is mások' vétkét inkább szemléli, hogy sem a' magáét.

ELŐDÖK.

Elődeinket többre becsüljük, mint érdemelték, 's utódaink többre becsülendének, mint érdemeljük; holott elődeink, mi, és utódaink mind egy értékűek vagyunk. *Fontenelle.*

ELŐITÉLET.

Minden bölcseségünk szolgálai előitéletekből áll. *Rousseau.*

Az előitéletek az értelem' hijá-

nyának pótlékai; a' mi ezek közül egyikben hiányzik, a' másban kipótolva találjuk. *Rochevoucauld.*

ELRENDELÉS.

Zeno tolvajságban talált szolgáját megverette; ki avval mentvén magát, hogy ugy volt elrendelve, hogy lopjon, monda *Zeno*: az is ugy volt elrendelve, hogy annak büntetésit szenvedd!

ELV.

Elv nélkül élni habozás. *Seneca.*

ELVONULTSÁG.

Az elvonultság alkalmasabbakká tesz ismernünk a' vétkeket. *Rochevoucauld.*

A' ki magát az emberi társaságtól merőben elvonja, az iránti kötelességeitől is elvonul, miknek lelkesmeretes teljesítése éppen oly szükségesen tartozik az erényes jellem' fogalmához, mint maga iránti kötelességeinek teljesítése. *Krug.*

EMBER. EMBERSÉG.

Göröghonban nem találtam embereket, csupán Spártában gyerekeket. *Dio- genes.*

Demosthenes kérdeztetvén, mi az emberekben Istenhez hasonló? monda: kegyelmesen cselekedni, 's igazságot szeretni. —

Hogy az embereket szerethessük, keveset kel tőlök várunk.

EMLÉKEZET.

Nem birnak jó emlékezettel, a' kik sokat hazudnak.

Agesilaus halálakor megtiltotta, hogy az ő tisztességére emlékkövet emeljenek; mert, ugymond, ha valami dicséretre méltó dolgot cselekedtem, az éntölem emlékeztető jelül leszen; ha pedig nem cselekedtem, minden képek és szobrok is az én emlékezetemet dicséretessé nem teszik.

ÉNEK.

Minden énekesek' hibája az, hogy barátjaiktól kéretvén, nem énekelnek, nem kéretvén pedig énekelni meg nem szűnnek. *Horác.*

Agesilaus kérdeztetvén, nem volna é kedve meghallgatni egy embert, ki a' filemilét bámulandólag utánozza? Nem, ugymond, mert magát a' filemilét már elégszer hallottam. —

Filep király hallván fiát egy helyen müértöleg énekelni, megszidá, mondván: Nem szégyelled é, hogy oly jól tudsz énekelni? —

A' mely királyi udvart a' karénekek meg tudtak győzni, azt a' fegyver is meg tudja győzni. *Seneca.*

ENGEDELMESSÉG. ENGEDET-

LENSÉG.

Engedj az ellenkezőnek; engedve győztes léendesz. *Ovid.*

Pittacus midön egy őt megbántott

embert megbüntethetett volna, elbocsátá, mondván: Az engedelmesség jobb a' boszuállásnál; amaz ugyan is szelid, e' pedig vad elmére mutat. —

A' mely gyermek szülői iránt engedetlen, azzá lesz a' felsőbbek, a' király, és Isten ellen. *Gellert.*

Solon kérdeztetvén: mi módon maradhatna békeségben valamely város? felele: Ugy, ha annak lakosi az előljáróknak, az előljárók a' törvénynek engednek.

Némely drágakövek az eczetben fényesednek meg, némelyek pedig mézben. Igy némelyeket a' kemény feddés, némelyeket pedig a' nyájas intés tesz jobbakká. *Erasm.*

ÉRDEM. ÉRDEMETLENSÉG.

Többre becsülöm az érdemet vagyon nélkül, mint a' vagyont érdem nélkül. *Themistocles.*

N. Sándort haldoklásakor kérdez-

vén vezérei, kit akarna közülök utódjának? A' legérdemesebbet, felele ő. —

Demetrius Poliorcetes észrevévén, hogy az Athénéiek az ő tiszteletére emelt oszlopokat lerontották, eltávozott, és ezt mondotta: Legalább azon erényeimet, mikkel azokat érdemeltem, le nem ronthatják. —

Midőn *Anaxagorást* az Athénéiek száműzésre kárhoztatnák, monda neki valaki: Megfosztattál az Athénéiektől! Sőt inkább, felele ő, az Athénéiek fosztották meg magukat tőlem! —

Az emberek' érdeminek éppen ugy vannak korszakai, mint a' termékeknek. *Rochefoucauld.*

Macedói Filep fiának Sándornak, mint trónutódjának, ezt tanácslá: Légy béketűrő, fiam, 's ugy viseld magadat testvéreid előtt, hogy a' korona reád nézve inkább érdemeid' következése legyen, mint testvéreid közül reád esett választásom' munkája! —

A' szabó mivhelyet egyszer se látogatom meg ugy, hogy egy szentséges iszonyt ne érezzek magamban, midőn

látva látom, hogy az érdemek, a' jó erkölcsök, és az ész miként teremnek elő az ő szülő kezei között, és miként ke-
rekednek elő a' jeles emberek az ő tö-
jének szúrogatásai által. *Rabner.*

A' világ azokról, kik dicséretet nem
érdemelnek, kevés rosztat mond. *Roche-
foucauld.*

A' valódi érdem önérzete erőt ad,
az érdemtelenségé pedig elveszi. —

ERÉLY.

Nagyon gyáva volnék, ha a' csu-
folóktóli félelemből hibát tennék. *Fa-
bius Dictator.*

Hogy a' terhet megbird, egyenesen
járj; de ha inaidat meghajolni engeded,
elesel. *Ovid.*

ERÉNY. ERÉNYESSÉG. ERÉNY- TELENSÉG.

Az erényeseket tartsd barátidnak,
hogy jóra serkentsenek; a' vétkeket
ellenségeidnek, hogy a' rosztól vissza-
tartóztassanak. *Diogenes.*

Az arany és ezüst kimerülnek; de a' nagylelkűség, állhatatosság, szegénység, és erő kimerithetetlenek. *Montesquieu* mondja, egybehasonlítván a' Rómaiakat a' Kártágoiakkal. —

Severus császár haldoklásakor így szólott fiaihoz. Én nektek egy oly országot hagyok, mely elég hatalmas lesz, ha erényesek; erőtelen pedig, ha vétkesek lesztek. —

Ha van az erénynek valami becse, az el nem vész. *Seneca*.

Az erény' bizonyágtétele sohasem erőtlen. *Seneca*.

Legszilárdabb erény az, mit az utolsó szükség sajtol ki. *Seneca*.

Az erénynek, mint a' mennyeieknek, megállított nagysága van. *Seneca*.

Egy erény sincs elrejtve, 's ha igen is, nem kár—eljön a' nap, mely az elrejtett, és a' kor' gonoszságától elnyomatott erényt kinyilvánítja. *Seneca*.

Ha gonoszság nem volna, az erénynek sem ellenkezője nem volna, sem meg nem ismertetnék. *Origenes*.

Az erény sok tettek után lankadni szokott. *Seneca*.

Az erény annál többre becsülendő, minél több dolgokat vet meg. *Augustinus.*

Ritka erényt igazgat a' szerencse ugy. hogy az a' szerencse' eltávozásával állandó lábon maradjon. *Ovid.*

Az ezüst olcsóbb az aranynál; de az arany is olcsóbb az erénynél. *Horác.*

Az erény maga magának legszebb jutalom. *Silius Italicus.*

Az erény' helye a' csillagok között van. *Seneca.*

Hibázni látszik, ki azt mondja: „Kedvesebb a' szép testből származott erény“ — (*Virgil*) mert az erénynek nem kell csinosítás, ő maga magának nagy ékessége, s a' maga testét megszenteli. *Seneca.*

Mindenki ajánlja azt az erényt, miben él, 's roszalja azt a' vétket, mit ő is tett. *Seneca.*

Senkitől sincs az erény elrekesztve, mindennek nyitva áll, mindent magához bocsát, mindent hív; nem néz urra, gazdagra; megelégszik a' csupa emberrel. *Seneca.*

Mint a' szerető szeretőjében mindent szeret; ugy abban, kiben az erényt

szeretjük, a' mozdulatot, járást, és nézést is követni szeretjük. *Plutárk.*

Semmi sincs szeretetre méltóbb, mint az erény: de használnunk kell azt, hogy ilyenek találjuk. *Rousseau.*

Az erény a' lélek' egészsége. *Gellert.*

Tisztelet, kedvesség, gazdagság, hatalom az erényes ember' kezében szerencsévé, az erénytelenében szerencsétlenséggé válnak. *Gellert.*

A' ki az erénynek egyetlenegy kötelességét ismerni, gyakorolni nem akarja, balul érez, és csak addig akar erényes lenni, míg természeti hajlama megengedi. *Gellert.*

Nem minden erény jutalmaz, valamint nem minden vétek büntet közvetlen. *Gellert.*

Lehetünk tudományal gazdagok, erénnyel szegények; lehetünk magos tálentommal, és értelemmel szegények, 's a' sziv' nemes érzetivel gazdagok. *Gellert.*

Az erény azon élénk, és szerény akaratban áll, hogy az okosság', és ki-

jelentés' törvényeinek engedelmesked-
jünk. *Gellert.*

Idegen erény az, mi gyakran a'
legutálatosabb vétkek' undok vegyitéki-
ből születik. *Rousseau* mondja a' lovagi
rendről. —

Nem mind megvetendők azok, kik-
nek vétkeik vannak; de megvetendők a-
zok, kiknek semmi erényök nincs. *Roche-
foucauld.*

Az igazság ragyog a' keresőnek;
az erény mosolyog a' tőrőnek. *Schiller.*

A' kísérteteket kerülni erény, de
legyőzni még nagyobb erény.

Semmit se tégy mód nélkül: az az
igazi erény.

Olly szép az est, ha a' napot az
erény szolgálatjában töltöttük—olly szép
az ősz, hogy ha a' tavaszt szeplőtlen
töltöttük.

A' természet teremti az erényeket,
a' szerencse kitünteti.

ERKŐLCS.

Több álladalmak estek el az er-

kölcsök', mint a' törvények' megtapodásával. *Montesquieu.*

Az erkölcs' szeretete bizonyos, de a' szépséget az idő elpusztítja. *Ovid.*

Jó erkölcsre térni soha sem késő. *Seneca.*

Kényes meghatározni, hol végződik az erény, 's hol kezdődik a' véték. *Pope.*

Erényes, és vétkes minden ember, ritkán rendkívül, valamennyire mind; a' gaz ember is felbuzdítva jól érezhet, 's a' legjobb is lehet holnap az, mit ma utál; jók, és roszak vagyunk a' változó szelek' ereje szeré t. *Pope.*

ERŐ. ERŐTELENSÉG.

Rohan az erő ész nélkül, soha semmi épet nem szül. *Schiller.*

Testünket, 's lelkünket csekély okok kinozzák. *Virgil.*

Nem szükség, hogy az ember ellen az egész természet felfegyverkezzék; egy köd, egy csep viz is elégséges őt megölni. *Pascal.*

ERŐSLELKÜSÉG.

A' lélekerő olyan, mint az egészség, melylyela'ki bir, magában azt nem veszi észre. *Rochefoucauld.*

Azokat kell erős és nagy lelkűeknek tartani, kik nem szerzik, hanem elüzik a' bosszuságot. *Cicero.*

Aristoteles kérdeztetvén, mi az erőslelkűség? a' bátornak, ugymond, oly erénye, min a' halál' félelme nem könnyen törbé.—

A' szerencse az erőseket segíti. *Terentius.*

ERŐSZAK.

A' mely erőszakot mások követnek el rajtunk, gyakran nem okoz nekünk annyi nyomort, mint az, mit mi magunkon követünk el. *Rochefoucauld.*

ÉRTÉK.

Mindenkit becsülj az ő körében, 's magamutogatásból semmit se ítélj. *Fenelon.*

A' fejedelmek úgy tartják az embereket, mint a' pénzt; olyan értéket adnak nekik, milyent akarnak, 's őket ezen forgás szerént, és nem valódi értékek szerént kell fogadnunk. *Roche-foucauld.*

Következtethetni az embernek beszédiből, minek akar ő tartatni; de azt, a' mi ő valósággal, szavainak előadásából, magaviseletéből, 's figyelmén kívül esett mozdulataiból kell kitalálnunk. *Schiller.*

ÉRTELEM.

Van egy fő értelem: itt végződik okosságom' szolgálatja; 's ha tovább engedem menni, oda jutok, mint sok bölcsék, hogy létemről is kételkedem. *Aristoteles.*

Az értelem' szemeikönnyebben hajolnak a' látottakra, mint a' hallottakra. *Cicero.*

Az emberi értelemnek határai vannak, 's nem csak egy ember nem tudhat mindent, de azon keveset is, mit mások tudnak, egészen nem tudhatja. *Rousseau.*

Azon kimondhatatlan sok értelmetlenek között, kik egy évszáz alatt születnek, a' természet állit elő bizonyos számu értelmeseket is. *Fontenelle.*

Az orvosságok lassubb hatásuak, mint a' nyavalyák: 's valamint a' test lassan nő, 's hamar elenyész; ugy az értelmet, és tudományt könnyebb elnyomni, mint feljuitani. *Tacitus.*

A' mi a' kívánságnak tetszik, ideiglenes; a' mi a' helyes értelemnek tetszik, örökre helyes. *Erasmus.*

ÉRTETLENSÉG.

Mi, emberek, akkor értjük javunkat, mikor azokat, mik hatalmunkban voltak, elveszesztjük. *Plautus.*

ÉRZÉKENYSÉG.

A' nagy érzéketlenség vétkesekké, a' nagy érzékenység szerencsétlenekké tehet. *Rochevoucauld.*

ÉRZÉKISÉG.

Bajos dolog érzékeinknek paran-

csolni, azoknak legkedveltebb hajlamait viszatartóztatni, 's a' képzelet' kedves szemfényvesztéseit eloszlatni. *Gellert.*

ESET.

A' mi rajtad történik, erős lélekkel hordozd, 's megemlékezz, hogy emberen történt. *Cicero.*

A' ki az esetet sokszor elkerülte, végre reá akad. *Seneca.*

Sokszor vizik a' korsót a' vizre: végre eltörik. *Példabeszéd.*

ESKÜ.

Vannak, kik mindent a' történetnek tulajdonitnak, 's világigazgatást nem hisznek, 's azért minden oltárnál rettegés nélkül tesznek hamis esküt. *Juvenalis.*

A' mire jó kedvedből esküszöl, azt nem teljesíteni hitszegés. *Cicero.*

A' hamisan esküvő bizonyosság három valók ellen hibázik: Isten ellen, kit megvet, a' Biró ellen, kit megcsal, és az ártatlan ellen, kit hamis bizonyítással megbánt. *Isidor.*

Periclest kérvén barátja, hogy az ő mentésire esküdjék meg hamisan, azt felelé: Barátod vagyok, de csak az oltárig.—

Carbo a' *Római népnek* nagy esküvel, és átkozódással igérvén bizonyos dolgot, monda neki válaszul a' nép: Mi pedig esküszünk, hogy neked nem hiszünk.

A' ki igaz dologban könnyen megesküszik, tréfában is meg az; a' ki tréfában meg, hazugságban is meg az. *L.*

Vites.

A' gonosz ember esküvését vizsird. *Menand.*

A' ki gonosz embertől esküvést kíván, bolondoskodik. *Stob.*

Nem az esküvések szereznek hitelt az embereknek, hanem az emberek az esküvéseknek.

ESZTELENSÉG.

Esztelenség' elegyitéke nélkül nincs egy nagy elme is. *Seneca.*

Néha esztelenkedni is gyönyörűség. *Seneca.*

ÉTEL.

Negyven éves koráig használ embernek a' bőv étel, azontul hasznosabb a' bőv ital. *Zsidó mondás.*

Alphonsus király midőn látott volna egy paraszt embert hasra feküve nagy mohón szöllöt enni, fordulván szolgálhoz monda: Vajha Isten nekem azt engedte volna, hogy ilyen kedvemre ehetném.

Az étellel ugy kell élni, mint éhség elleni gyógyszerrel. *Plutark.*

ÉTVÁGY.

Dénes király hallván hírét a' Spártai nevezetes fekete levesnek, onnan szakácsot vitétt, ki azt neki megkészítvén, igen egyszerűnek találta, s' boszankodva visszavetette; kinek erre a' szakács azt mondá, hogy egy nevezetes fűszer hibázik belőle, t. i. erős mozgás étel előtt.

A' gyomornak nem éhsége, hanem nagyravágyása kerül sokba. *Seneca.*

Az ehes gyomor a' köz eledeleket ritkán veti meg. *Horács.*

Artaxerxes futásában élelmitől megfosztatván, száraz ligét, 's árpa kenyeret evett, 's felkiáltott: Jó Isten, mekkora gyönyört nem ismertem eddig! —

A' has a' parancsot nem hallja. *Seneca.*

A' mérséklet, és munka az embernek valódi két orvossága; a' munka étvágyát ébreszti, 's a' mérséklet az avvali visszaélést akadályozza. *Rousseau.*

F.

FÁJDALOM.

Néző nélkül elszűnik a' fájdalom. *Seneca.*

Inkább fáj, mint kellene, annak, kinek valami előbb fáj, mint kellene. *Seneca.*

Semmit hamarább meg nem gyűlölünk, mint a' fájdalmat. *Seneca.*

A' fájdalom az erős sziveket is megszagatja. *Tibullus.*

A' harapozó fájdalom lassanként elszünik; nem azért, hogy maga a' dolog változnék, 's változhatnék; hanem azért, hogy az okosság' helyét bétöltendőleg a' szokás megmutatja, hogy kisebbek azok, mik nagyobbaknak látszottak. *Cicero*

A' fájdalom észretérit, a' vétekek kolompot tesz, és az erényt serkenti. *Palingenius.*

FAJULTSÁG.

Minden jól van ugy, a' hogy a' teremtoi kezeböl kiszármazott; minden elfajul az emberi kezek között. *Rousseau.*

Nincs oly erénytelen század, hogy jó példákat is ne mutatott volna. *Tacitus.*

Atyáink rosszabbak voltak nagy atyáinknál, mi rosszabbak vagyunk atyáinknál, utódaink rosszabbak lesznek nálunknál. *Horác.*

FECSEGÉS.

Zeno hallván egy igen fecsegő ifjat: Fülel, ugymond, nyelvébe leolvadtak.—

Zeno egy fecsegőnek ezt mondta: Azért van két fülünk, 's egy nyelvünk, hogy sokat hallgassunk, 's keveset beszéljünk. —

A' sok beszédben sok hiba van; a' hallgatás pedig bátorságos. *Apollonius.*

Archelaus egy öt beretváló sok beszédü borbélynak, ki azt kérlette tőle, hogy beretválja? azt felelé: Hallgatva! —

Hogy szólottam, néha megbántam, de hogy hallgattam, soha sem. *Xenocrates.*

Solon poharázás közben hallgatván, kérde tőle *Periander*: Szótalanság, vagy bolondság miatt hallgatsz é? kinek felele *Solon*: Hiszen vendégségben egy bolond sem tud hallgatni! —

FEGYVER.

Fegyver helyett használd az aranyat, 's mindent megnyersz. *Macedói Filep.*

Ki volt az, ki a' rettenetes fegyvert először létre hozta? valóban vad, és vaslelkü volt az — ez a' gazdag aranyvétke: nem is voltak hadakozások, míg az eledelek fa csészékben adattak fel. *Tibullus.*

FÉLELEM.

Egy *Spártai ifju* magát az ütközetből kimenté, kinek *anyja* ezért ezt írta: Rosz hír terjed rólad; szüntesd meg azt, vagy szünj meg élni!—

A' kik téged félelemből dicsérnek, azok félelemből ellenségeid is lesznek *Seneca*.

A' kitől félünk, annak vesztit ohajtjuk. *Ovid*.

Az országokat félelem örzi. *Seneca*.
Bolondság attól félni, mit el nem kerülhetni. *Publius Syrus*.

A' félelem az erőt elveszi. *Ovid*.

Attól félned, mit meg nem győzhetsz, kereszt. *Ausonius*.

Sokakat a' következő rosznak félme legnagyobb szerencsétlenségbe ejtett; legerősb az, ki a' félelmes dolgokat készen elszenvedi. *Seneca*.

Minden félelmet magamban tartok, 's a' közönséggel csak reményeimet közlöm. *II-dik Fridrik*.

Az embert az öt érdeklő távol események inkább rettentik, mint a szemelőttiek. *J. Caesar.*

A' félelem az embert eszitől, 's tanácsától megfosztja, tagjait elerőtleníti. *J. Caesar.*

FELESÉG.

Leszállj a' lajtorján, midőn feleséget akarsz venni, de felhágj a' lajtorján, midőn barátot akarsz választani. Az az: magadnál alacsonyabb állapotú feleséget végy, de barátot feljebb valót válassz. *Zsidó mondás.*

Gonosz dolog feleséget venni, de szükséges. *Menand.*

Midőn egy ember nagy örömmel mondaná *Diogenesnek*, hogy ő ujabban is megházasodott, mondá reá *Diogenes*: Elég kicsin vigasztalást, de nagy gondot nyertél. —

FELFUVALKODÁS.

Alphonsus, Castiliai király, azt mondta: Ha az Isten engem a' világ' terem-

tésiben tanácsadásra kért volna, a' világ sokkal egyszerűbb, és tökéletesb lett volna.

Platot kérvén a' Czirénéiek, hogy nekik törvényt írna, azt felelé: Nagyon bajos ily boldog emberekre törvényt szerkezni; mert a' kik szerencséjükkel felfuvalkodnak, nehezen engedelmeskednek a' törvénynek! —

Valamint a' megdagadott tag hibás, ugy a' felfuvalkodott elme is vétkes.
Cicero.

FENYEGETÉS.

A' ki ellenségén boszut akarván állani, fenyegeti, annyi, mint azt előre figyelmeztetvén, a' megboszulás alkalmosságától magát elrekeszteni. *Polydorus.*

FÉNYÜZÉS.

Plato látván az Agrigentumiak' költséges fényes épületeit, monda: Az Agrigentumiak ugy építnek, mintha öröké élniek kellene, 's ugy esznek, mintha mindjárt meg kellene halniok. —

Inkább akarok jó lélekkel, mint aranyosan ékeskedni. *Plautus.*

Ékszerekkel, gyöngyökkel, 's aranyval fedeztetvén sok leányok, maguk maguknak legolcsóbb részét teszik: ily sokban gyakran keresned kell, mit szeress; ezen paizzszal csalja meg a' szemeket a' gazdag szerelem. *Ovid.*

FÉRJ.

Themistocles leánya' kéröji között a' jámbor ifjat a' gazdagnál feljebb becsülvén, azoknak, kik ezt csudálták, ezt mondá: Jobb a' férj pénz nélkül, mint a' pénz férj nélkül! —

FERTELMESSÉG.

A' fertelmességet inkább kell kerülni, mint a' veszélyt. *Cicero.*

FESZÜLTSÉG.

Semmit se felettébb! *Plato.*

FIGYELEM.

Thales a' csillagokat vizsgálván, megbotlott, 's elesett; mire egy asszony azt mondá: Mit tudhatsz te az égről, holott azt sem látod, a' mi lábad előtt van? —

A' szünetlen figyelem tapasztalást, készséget szerez, 's erősítvén az okos-
ságot, zabolázza az önszeretetet. *Pope.*

FISKUS.

A' fiskus olyan, mint a' lép, minek nevedezésiből a' többi tagok elhervadnak. *Tráján.*

FOGLALKOZÁS.

Legdicsőbb, és leghasznosabb foglalkozás, az emberi ismeretek' terjesztésiben foglalkozni. *Napoleon.*

FÖLDÉSZET.

Mind az, a' mit egy földész elve-

szeszt, el van veszve az uralkodóra nézve is; mert az uralkodók' jólléte a' földmivesek' jóllétitől függ. *III-k Váentinián.*

A' mivelte föld nem magával tesz jól, hanem urával. *Seneca.*

Idönket földek' mivelésével tölteni édes dolog. *Ovid.*

A' mezei élet takarékosság', szorgalom', és igazság' tanítója. *Cicero.*

A' mezei élet legszabadabb a' kívánságoktól, 's kötelességgel kapcsolatos. *Cicero.*

Boldog, ki távol a' köz gondoktól, ösi birtokait saját ökreivel miveli. *Horác.*

A' földészet az embernek mindig első mestersége; ez az ő legbecsületebb, leghasznosabb, következőleg legnemesebb gyakorlata. *Rousseau.*

A' mezei élet' foglalkozásai élénk, és lelkes szabályai az időhasználatnak, és munkaszeretetnek. *D' Aguesseau.*

Egy vezérnek a' mezöket nem le gázolni, hanem védni kell. *Belizár.*

Bizzuk mivünket a' szent föld' sétét anyai keblére; onnan jön ki a' mosolygó zöldség a' magvető' mezejére. *Schiller.*

FÖSVÉNYSÉG.

Csak az idővel fősvénykedés tisztességes. *Seneca.*

A' fősvény annak is hijával van, a' mije van, annak is, a' mije nincs. *Seneca.*

A' fősvény maga oka szegénységének, ki soha helyesebbet nem cselekszik, mint mikor meghal. *Publius Syrus.*

Leggyalázatosabb az öreg fősvény; mert mi lehet sületlenebb, mint annál több úti költséget keresni, minél rövidebb út van hátra? — *Cato.*

Néhány ujnyi távo!ságra vannak a' haláltól, kik fősvénségi nyervágygyal a' tengeren hajóznak. *Anachársis.*

Csaknem minden jobb dolgot fősvény kezek ragadoznak el. *Ovid.*

Az öregek, asszonyok, és gyermekek azért fősvények, mert félénkek, és kicsinszívűek. *Palingenius.*

A' fősvénséggel laknak: a' vallástalanság, hitszegés, orzás, ragadozás, csalárdság, álnokság, leselkedés, árulás, viszongás, gyilkosság. *Palingenius.*

A' fösvény, a' maga pénzinek bálványozó bolondja, találkozáva a' bővség' erszényében a' szükölködéssel, a' maga bolondságát ritka okosságnak nevezi, 's minden dicsőségét, és fő javát abban helyezi, hogy gyűjtsön kincset, mi neki semmit se használjon. *Boileau.*

A' telhetetlen, és szégyentelen fösvényesség uralkodván az emberi nemen, a' vétkeket mindenütt győztesíti. *Rousseau.*

A' megátalkodott fösvényesség próbálgatja megszelidíteni a' szeleket, és tengereket. *La Motte.*

A' fösvénynek semmie sincs! hisz pénze nem az övé, ő a' pénzé. Mentől dusabban halt meg, annál szegényebben élt. Halála kívánatos, mivel élete senkit sem élveztetett, csak nyomasztott.

G.

GAZDAGSÁG.

Melyik első, a' gazdagság é, vagy a' tudomány? a' gazdagság, mert a' bölcsék minden órában ostromolják a' gazdagok' házait. *Simonides.*

Inkább szeretem ellenségeimnek használni holtom után, mint éltemben barátaimra szörülni. *Simonides.*

Sylla szegény származásu lévén, nagyon elgazdagult, mit neki eként vetettek szemire: Hogy lehetsz te becsületes ember, holott atyádtól semmitsem öröklöttél, 's még is oly igen gazdag vagy? —

Egy gazdag sem annyiban örvend a' magáénak, mint szomorkodik a' másén. *Seneca.*

Tagadom, hogy a' gazdagság jó, mert ha jó volna, jókkátenne. *Seneca.*

Meg akarván gazdagulni, sok rosszakra találunk. *Seneca.*

Erény, hirnév, tisztelet, isteni, 's emberi dolgok a' gazdagságnak engedelmeskednek; a' gazdag jeles leszen, erős, igazságos, bölcs, király, és mind az, a' mi lenni akar. *Horác.*

Olyanok ezek a' mi gazdagaink; ha velek jól téssz, csekély kegyelemül veszik; ha megbántod, ólomsúlyu haragjok. *Plautus.*

A' gazdag egy papiron megnyeri,

vagy elveszti azt, mivelegy egész család megélhetne; 's nem jut eszibe abból, a' szenvedőket megnyhíteni. *Mercier.*

A' gazdagok szükölködők. *Gray.*

GOND.

Az éber gondok a' nyomorult testet elhervasztják. *Ovid.*

GONDOLKODÁS.

Inkább szeretem 'Platoval tévelyegni, mint másokkal helyesen gondolkodni. *Cicero.*

GONOSZSÁG.

Szülőink' életkora gonoszabb nagy atyáinkénál, minket gonoszbaknak szült, kik vétkeőbb ivadékot hagyandunk. *Horác.*

A' gonosz ember ha leggazdagabb is, ha legtudósabb is, semmiképen nem szerettetik—a' véteknél gyűlöletesb semmi sincs. *Palingenius.*

Ritka ember, ki ha teheti, vagy ne lopjon, vagy ne csaljon, vagy ne ragadozzon, vagy ne hazudjon. *Palingenius.*

Az emberi szív' gonoszsága a' magányban halálálmot látszik szunyadni; de mások között érezvén magát, feléled.

II-dik Fridrik.

A' gonoszok' szerencséje sokakat elcsábit. *Phaedrus.*

A' gonoszságot ha legfelső fokán képzeljük, úgy gondoljuk, mint egy közvetlen hajlamot, mi is minden megbánás, vagy édesgetés nélkül a' roszban kedvét találja; azt csak azért gyakorolja, mert rosz, nyereségre, vagy haszonra semmit se tekintvén. *Kánt.*

Birja bár a' gonosz, valamit boldogságnak nevez; egyet nem érhet el, -- hogy jónak ismertessék. *Pope.*

A' nemes és derék férfi, a' gonoszaktól semmi nemü szolgálatot el nem fogad, de térdet fejet sem hajt előttük.

GYAKORLAT.

Minden tanban a' mesterség' parancsa erőtelen a' gyakorlat' szorgalma nélkül. *Cicero.*

A' csupa gyakorlat teszi a' mester-
miveseket. *Ovid.*

A' leghosszabb élet' példájit mú-
tatják csak nem mindazok, kik magukat
legtöbbet gyakorolták, kik legtöbb fá-
radalmat, és munkát hordoztak el. *Ro-
usseau.*

GYALÁZAT.

Bolond az, kit a' gyalázat fájdalom-
ra, bosszuságra nem indit. *Isidor.*

A' mit gyalázunk, azon függ tulaj-
don boldogságunk. *Pope.*

GYANAKODÁS.

A' gyanakodás a' barátság' mérge.
Augustinus.

GYENGESÉG.

Mindenkinek van gyengéje, mire
szüntelen visszatér; miből őt se szégyen,
se félelem ki nem gyógyítja. *La Fontaine.*

A' gyengeség az az egyetlen hiba,
mit kijavítani nem lehet. *Rochefoucauld.*

GYERMEK.

Nem kétszer vagyunk gyermekek, hanem mindig igaz, hogy magunknál nagyobbat játszunk. *Seneca.*

A' gyermekekkel helyes értelem szerint kell beszélni. *Locke.*

Az ember nagyon szereti a' gyermekekről jövendőlni. *Rousseau.*

A' gyermekeknek a' szabadság veszélyes. *Palingenius.*

Gyermek! félj hálátlan lenni, légy alázatos, kedves, őszinte, engedelmeskedj, ha azt akarod, hogy valaha neked is engedelmeskedjenek! — *Voltaire.*

GYÖNYÖR.

A' szükségesek egyszerű gondot, a' gyönyörök erőlködést kívánnak. *Seneca.*

Rövid azoknak élete, kik azt gyönyörökből mérik. *Seneca.*

Sem az egek' haragja, sem az ellenség' nyilai annyit nem ártanak, mint a' lélekbe bécsúszott gyönyörök. *Silius Italicus.*

Anthistenes hallván a' gyönyörököt magasztaltatni, azt mondá: Csak ellenségem' fiainak kívánom, gyönyörökben élni. —

Valamint a' csiklandás idétlen, és görcshöz hasonló nevetést szül; ugy gyönyörtelen gyönyörök azok, miket a' lélektől ösztönöztetett test nem önként fogad el. *Plutárk.*

A' ki a' gyönyörököt legfőbb jónak tekinti, semmi esetre mértékletes nem lehet. *Cicero.*

Sehol sincs teljes gyönyör, 's az örvendeztetők közé esik valami aggasztó. *Ovid.*

Mindenkit öngyönyörei hurczolnak. *Virgil.*

Ezni kell a' legnagyobb erényeknek, hol a' gyönyörök uralkodnak. *Cicero.*

A' gyönyörök' országában az erény meg nem állhat. *Cato.*

Minden dolgokban a' legnagyobb gyönyörökkel határos az unalom. *Cicero.*

Ha a' gyönyöröknek engedek, engednem kell fájdalomnak, küszködésnek, szegénységnek. *Seneca.*

A' gyönyörvadászat a' foglalkozásokban szorgalmat, és a' dicséretes kezdetekben buzgóságot nem ismer; hogy céljára érhessen, csalárdsággá, megvesztegetéssé, hitszegéssé alakul; csábit és magát elcsábíttatja, elaljasul, és megöli a' szemérmességét. *Gellert.*

Nem gyönyör az a' gyönyör, mi rosz hirnévvel, és rosz lelkiismérettel jár. *Erasmus.*

Az a' zabolátlan, ki lélek és hit nélkül a' gyönyört teszi magának fő törvényül, azt tartja, hogy azok az ördögökről, és pokoli lángokról avúlt tanítványok csak a' gyerekek', és asszonyok' rettentésire szolgálhatnak, hogy ez anyyi, mint az embernek magát fölesleges aggodalommal kinozni. *Boileau.*

A' gyönyör az a' kedves illatu virág, mit gyengén kell illatozni, hogy mindig azon illatunak találjuk. *Roche foucauld.*

A' gyönyör jól, vagy roszul értve áldása, vagy átka létünknek. *Pope.*

GYÖZEDELEM.

Semmi sem bir többingerrel reánk

nézve, mint győzedelmeskedni a' győzhetetleneknek látszó akadályokon. *Philocles.*

Ha egyszer meggyőztek, mindennemű szerencsétlenségek kapunk előtt állanak. *Phocion.*

Jaj a' meggyőzetteknek. — *Brennus,* Gallusok' vezére.

Valódi, sőt egyedüli győzedelemi, mit semmi vész nem kísér, az, mit a' tudatlanságon veszünk. *Napoleon.*

Szeliden győzni nagy okosság — a' ki téged' meghánt, azt inkább értelemmel győzd meg, mint dühösséggel. *Palingenius.*

A' legyen győzedelmünk' módja, hogy magunkat könnyörülettel, 's szivességgel erősítsük meg. *J. Caesar.*

A' győzedelem gondot kíván. *Erasmus.*

A' könnyörgött győzedelem csekély dolog. *Erasmus*

Azé a' győzedelem végre, ki ön erejin győz. *Erasmus.*

A' győztesnek elég nagy jutalom a' dicsőség. *Erasmus.*

GYÜLÖLSÉG.

Ugy gyülöld ellenségedet, mintha még valaha szeretned is kellene őket.
Zaleucus.

Nagyon szerencsétlen volnék, ha látnám, hogy engem polgártársaim gyülölnek. *P. Antonius.*

Ha azokat gyülöljük, kik minket szeretnek; mit mivelünk azokkal, kik minket gyülölnek? — *Pisistratus.*

Az egyszer lecsillapult gyülölség, ha viszont felgerjed, nehezebb. *Erasmus.*

II.

HAD.

Elfoglalván a' Törökök Syriát, vezérjüktől, *Amrutól*, kérdé Constantin császár, mi jogát érzené Syriához? Azt, felelé neki ez, mit nekem a' teremtő adott; az egész világ Isten' tulajdona, ő szolgáji közt felosztja a' tartományokat, 's fegyvereink' szerencséséből értjük meg akaratját. —

A' had' istene a' halálnak uj neme-
it találja fel. *Seneca.*

Hadban sokan kiteszik magukat a'
dicsőségért, de a' hadakozás' céljáért
kevesen. *Rochevoucauld.*

A' had az emberi nem' rut bélyege
minden évszázakon át, 's a' pokol' fe-
nekének legrettentőbb lármás gunyka-
czaja. *Klopstock.*

HÁLÁDATOSSÁG. HÁLÁTLANSÁG.

A' megemlékezés tesz mindenkit há-
lássá. *Seneca.*

A' hálátlannál semmi rosszabbat a'
föld nem szül. *Ausonius.*

Panaszolsz, hogy hálátlanra talál-
tál; ha ezt elkerülni akarod, ne tégy
jól senkivel: 's így a' jótétemény, hogy
másnál ne vesszen el, nálad is elvesz.
Seneca.

Minden hálátlanságok közt legna-
gyobb az, mit Isten ellen követünk el.
Fenelon.

A' haládatosság olyan, mint a' vá-
sárbéli hitel; gyakran azt nem a' meg-

nyugtatásért fizetjük, hanem hogy más-
kor is könnyen találjunk kölcsönzőket.
Rochefoucauld.

Az ember könnyebben tesz határt
hálásságának, mint reményeinek, és
kivánságainak. *Rochefoucauld.*

A' csekély jótéteményekért minden-
ki háládatos, a' közepesekért sokan há-
ládatosak, a' nagyokért senki sem háláda-
tos. *Rochefoucauld.*

HALÁL.

Idő előtt halált kívánni, vagy annak
idejében attól félni, egyaránt kicsinlel-
kőség. *Julianus* mondja haldoklásakor.—

A' halál mindent egyenlőit; úgy
születünk, mint különbözők, úgy ha-
lnnk meg, mint egyenlők. *Seneca*

Hogy a' haláltól soha se félj; min-
dig gondolkozz róla. *Seneca.*

Az élet' bosszuságai ellen a' halál
jótétemény. *Seneca.*

Sokak' halálának oka volt nyavalyá-
jok' megismerése. *Seneca.*

Szép dolog, halálunk előtt életün-
ket bévégezni. *Seneca.*

A' halál mindenre homályos kezet vet. *Ovid.*

A' léleknek a' testből kiköltözése fájdalom nélkül, érzés nélkül, 's néha gyönyörrel történik; ez akárhogy legyen is, könnyü, mert egy perczben történik. *Cicero.*

A' halál azoknak rettenetes, kiknek az által mindenök elenyész; nem azoknak, kiknek dicséretök el nem halhat. *Cicero.*

Valaki *Szokrátnak* mondván: téged az Athénéiek halálra ítéltek; őket is a' természet—felelé. —

Szokrát öreg korában megbetegülvén, midön kérdenék: hogy van? Jól mindenként! felele ő; mert ha megmaradok, több követőim lesznek: ha meghalok, több dicsérőim! —

Mindenünnen a' koporsóba ugyan azon út vezet. *Diogenes.*

A' meghalás' szükségessége egy bölcs ember előtt egy ok arra, hogy az élet nyomorait békésen szenvedje. *Rousseau.*

Ki az, ki örökké élni akarna? a' halál mind azon roszak' orvossága,

miket az ember magának szerez: a' természet azt akarta, hogy ne szenvedjünk örökké. *Rousseau.*

Meghalni nem rettenetes, de rettenetes utóljára halni meg. *Mercier.*

A' halál' úta nehezebb magánál a' halálnál. *Erasmus.*

Száz veszélyekből ment ki a' halál: a' ki életet kíván, szenvedésre vágyik; az ohajtott nyugalom csak a' halál' csendjében uralkodik. *Quinault.*

Kellemek, panaszok, jajok, könnyek a' halál ellen fegyvertelenek. *Quinault.*

Ha a' halál nyomor, végső nyomor az az elfogadásra. *Deshoulières.*

A' halálban nincs semmi rettentő; a' nem amaz irtozatos kinézésü csontváz, nem amaz embereket rémitő lidércz, hanem egy kedvező menedékhely. *II-dik Fridrik.*

Nagyobb része az embereknek nem elhatározottsághól áll készen meghalni, hanem azért, mert a' halált fel nem tartóztathatja. *Rochevoucauld.*

A' halál bár közelebb jön is mindig, egyszer sem látjuk közel. *Pope.*

Akár repüljünk, akár mászszunk, mind csak oda térünk vissza, honnan kezdődtünk; vagy eltiporva a' sors' mostoha kezétől, vagy a' vénség' derében eldideredve, végre légtánczunkat mindnyájon elhagyva, a' porbaleesünk. *Gray.*

Egy percz sem biztosít a' halál előtt? 's így hogy veszthetsz egy órát? —

Erény' és kötelességért szenvedni, édesítik az utolsó pillanatot.

HALANDÓSÁG.

XIV-dik Lajos Francia királyt haldoklásakor cselédei siratván, ezt mondta: Miért sirtok? tán halhatatlannak tartottatok? —

Anaxagoras hirt vévén fiaí' haláláról: Tudtam, ugymond, hogy halandókat nemzettem. —

A' föld' örökös urává a' természet sem engem, sem mást nem tett. *Horác.*

HALADÉK.

A' mit az értelem meg nem gyó-

gyithat, sokszor a' halasztás meggyógyítja. *Seneca.*

HALLGATÁS.

Aristoteles kérdeztetvén, mi volna az életben legbajosabb? elhallgatni, ugymond, a' nem mondandókat. —

Jeles erény hallgatni, de nagy véték az elhallgatandókat előmondani. *Ovid.*

A' kinek szólásbeli betegsége van, soha sem hallgat. *Aulus Gellius.*

A' beszéd a' lélek' képe; milyen az ember, olyan beszéde; nagy dolog a' beszéd' és hallgatás' mérséklete—a' feleségének nem felelni, annyi, mint őt szidni. *Seneca.*

Demosthenes a' vendégségben sokat beszélő embernek ezt mondá: Ha nagyon értelmes volnál, nem sokat szólanál. —

A' hallgatás legbiztosb dolga annak, kinek magában nincs bizodalma. *Roche-foucauld.*

HALHATATLANSÁG.

Jó dolog a' lélek' örökkévalóságát

tudakolni, de jobb dolog hinni. *Seneca.*

HAMISSÁG.

A' szeplők meggyógyittatnak, és
a' keléses daganatok elhanyagoltatnak.—
Luther mondá a' pápahatalomról.—

HANYAGSÁG.

A' ki hosszason állott, roszul fut.
Ovid.

HARAG.

A' nagy harag dühösséget szül.
Seneca.

Harag ellen legjobb eszköz a' ha-
ladék. *Seneca.*

A' harag' tüzének gerjedelme vak,
nem is ismer kormányt és zabolát. *Seneca.*

A' harag rövid dühösség. *Horács.*
Soha haragnak hosszas időt ne en-
gedj. *Ovid.*

A' harag az örültség' kezdete.
Emmius.

Távol legyen a' harag, midőn ezzel

semmi helyesen, semmi meggondolva nem történhetik. *Cicero.*

Tulajdona a' megharagudottnak, hogy azt, kire haragszik, legnagyobb bosszusággal illesse. *Cicero.*

A' harag' végzete a' bünbánat' kezdete. *Seneca.*

Játék veszekedést, és haragot, harag ellenségeskedést, és gyászos hadat szül. *Horác.*

A' harag úgy megzavarja az elmét, hogy sárvizes forradozásában nem tudja elhatározni, mit cselekedjék, 's illő bírálat nélkül többnyire tévútra tér. *Paligenius.*

HASZON.

Egynek haszna másnak kára, 's keblünk' ohajtásai többnyire mások' kárára születnek, és tápláltatnak. *Montagne.*

Gyakran annál, mit dicséretesnek találunk, hasznosabb az, mit számba sem veszünk. *Phaedrus.*

A' haszonérdek munkába hoz minden erényeket, és vétkeket. *Rocheffoucauld.*

A' haszonérdek az, miben legtöbb valóság van a' világon. *Napoleon.*

HATALOM.

Hatalmomat kell használnom, hogy a' köztársaság' javát feleljem; de nagyságomat nem annak vesztin kell alapitnom. *Sertorius.*

Leghatalmasabb, ki magának hatalmában van. *Seneca.*

Senki bátran a' hatalmasokat meg nem támadhatja. *Seneca.*

Jóllehet csak a' hatalmasok használhatnának, nem használnak, sőt legtöbbet ártanak. *Ovid.*

Plato látván Dénes királyt testőrsereggel körülvéetve: Mi nagy rosztat cselekedtél, mondaneki, hogy ily sokaktól őriztetel? —

Azoknak, kiknek sokak feletti hatalmuk van, sokaknak tetszeni legbajosabb. *Demosthenes.*

Mint a' durva mennykövek a' hegyeket minden következés nélkül ütik:

ugy a' bolond hatalom a' maga erejét oda emészti fel, hova nem szükség. *Plinius.*

Mikor valakit megtisztelünk, tisztán tudjuk, mit adunk neki; de mikor a' megtisztelés mellé hatalmat is adunk kezébe, meg nem mondhatni, minő pont-ra hághat az. *Montesquieu.*

Minél nemesebbek az alárendeltettek, annál nemesebb a' hatalom. *Palinigenius.*

Vétkes úton keresett hatalmát soha senki becsületesen nem kezelte. *Tacitus.*

A' hatalmasok ellen senki sem elég erős. *Phaedrus.*

Minden időkor által igazolt tapasztalás, hogy az embernek minél több feltételes hatalma van, annál több hatalommal kíván birni tetteleg is; az az: annál inkább törekedik az őt jogilag illető hatalmának kiszélesítésire, 's így azt félre is használja, mikor abban határt ismereni nem akar. *Krug.*

HATÁR.

A' határosok között régi boszuság,

halhatatlan gyűlölség, és gyógyulhatatlan sebek szoktak lenni. *Juvenalis.*

HATÁROZAT.

A kétséges dolgokról ne határozz. hanem véleményedet tartsd függőben. *Seneca.*

Meggondolkodás nélkül semmiről se határozz. *Fenelon.*

Sokáig kell határozni azt, mit az elkezdés után félbehagyni nem lehet. *Erasmus.*

HAZA.

A' hazát szeretni annyi, mint azt kívül félelmissé, belől csendessé tenni. *Plato.*

Egy *Spártai asszony*nak azt mondták: Fiaid az ütközetben elesett a' nélkül, hogy helyét elhagyta volna! mire ő monda: Jól van, tehát az öccsét állítsák helyébe! —

Más *Spártai asszony*nak mondták: A' te öt fiaid az ütközetben elestek!

nem azt kérdem én, monda ő, hanem hogy hazánk veszélyben van é? Gyözünk! mondának.—Jó tehát, monda ő, gyönyörű az én vesztésem!—

Demosthenes a' haza' védelmiben meghanyagult Athénéieknek ezt mondá: Ti a' Macedói Filep' hatalma' terjedésének ha ellentállani felszerkenhetnétek is, csak az ő rajtatok nyerendő győzedelmének lennétek tanui!—

Xerxes ezt írta Leonidásnak: Ha megadod magadat, birtokodba adom Görögországot! *Leonidas* így felelt; Örömeztobb meghalok hazámért, mint azt rabszolgává tegyem!—

Epaminondas a' Spártaiak ellen harczra készülvén, a' jóslók mind rosz jelekről beszéltek, és az ütközetet nem tanácsolták; mire ő azt mondá: A' hazát védni legjobb előjel.—

Akárki' kezére birt legyen az igazgatás, de a' hazáért harczolni kötelesek vagyunk. *Blacke* admirál.—

Senki sem azért szereti hazáját, mert nagy, hanem azért, mert övé. *Seneca*.

Bajos hazánkat elveszteni; de hazánktól félni még bajosabb. *Seneca.*

Ott van hazánk, hol jól van dolgunk. *Cicero.*

Nem tudom, mi édességgel von magához mindeneket a' születés' helye, miről az ember el nem feledkezhetik—még a' bika is a' szokott berkekbe, a' vad oroslán is a' szokott barlangokba kívánkozik. *Ovid.*

Nem szabad a' hazára haragudni, minél nincs utálatosabb vétek. *Silius Italicus.*

Igazság' erénye, a' haza' boldogságát nevelni, 's annak szerencsétlenségéből osztozni. *Valer. Maximus.*

Avval dicsekedvén valaki, hogy ő nagy, és hires városból származott; nem az az érdem, monda neki *Aristoteles*, hanem az, ha az ember méltó, a' jeles hazára.

Semmit sem kell bizni azokban, kik hazájokhoz, születési helyökhöz kegyetlenek. *Agis.*

A' háládatlan haza iránt úgy kell viseltetni, mint egy anya iránt. *Pythagoras.*

Minden vándorlóknak kedves, hazájokban történő legkisebb dolgokról is bizonyost érteni. *Cicero.*

HAZAFI.

Minden hazafi durva az idegenekhez. *Rousseau.*

HÁZASSÁG.

Platonak anyja ifju korában házasságot ajánlván, azt mondá: Még nem ideje! később is ajánlván, azt mondá: Már nem ideje! —

A' Delos szigetbeli uj házaspároknak ezt kívánták: Adjon nektek az ég hozzatok hasonló gyermekeket, szállítsa át boldogságtokat unokáitokra, nyugodjatok a' gyönyör'kebelében, 's ezután csak a' legnyájasabb szerelmet lehelljétek!

Semmi sem gyönyörködtetőbb, mint házastársunknak oly kedvesek lenni, hogy e' miatt magunknak is kedvesek lehessünk. *Seneca.*

Plato a' házassághól azt a' vigaszt származtatá, hogy az által a' természet'

örökössége előmozdítatik, 's magunk után utódokat hagyunk Istennek szolgálni, az életet, mint lámpát, egymásnak adva. —

Alfonsus azt mondotta: A' házasság úgy lehet csendes, ha a' nő vak, 's a' férj siket leendenek. —

A' házas embernek éppen nincs szabadsága. *Palingenius.*

Figyelmet sem érdemel ott a' vagon, hol a' házasság becsületes személylyel köttetik. *Molière.*

Vannak jó házasságok, de kellemesek nincsenek. *Rochefoucauld.*

HÁZASSÁGTÖRÉS.

Kérdeztetvén egy *Spártai*, hogy náluk a' házasságtörés mivel büntetetik? azt felelé: De hát Spártában lehet é házasságtörés? —

HAJDONKOR.

A' régiség mindent halál után képzelte nagyobbnak, 's a' név a' gyászpompából megnevelve jön a' szájakra. *Propertius.*

HAJLAM.

Két dologhoz van nagy hajlama az embernek, mit a' bölcsészet soha kinem irt: a' tévelygéshez, és rabszolgasághoz.

Callimedon.

Minden évszázak' embereinek ugyan azon hajlamai vannak, miken az okosságnak nincs semmi hatalma; 's így mindenütt, hol emberek vannak, a' boldonságok megvannak: *Fontenelle.*

Nincs egy rossz hajlamunk is, mit kielégítünk, és uralkodó szokásunkká válni engedünk, hogy az más tilos hajlamokkal is ne társuljon. *Gellert.*

Legvonzóbb természeti hajlamainknak határt szabni több, mint várakot megvenni, és ellenséget legyőzni. *Gellert.*

HAJÓKÁZÁS.

Cserfával, és három rendű érczczel volt keble bévonva annak, ki legelőször hajóba szállott, 's nem rettegett a' szelektől. *Horács.*

Bizony szóval ki nem mondhatni,

mekkora nyugtalanság hajókázni. *Terentius.*

Mi biztos? a' föld—mi nem biztos?
a' tenger. *Pittacus.*

Legbátorságosabb a' szárazra vonat-
tatott hajó. *Anacharsis*

Leggyönyörösebb a' tengerügy,
ha azt a' földről nézzük. *Callimachus.*

HAZUGSÁG.

Ha a' hazugságot nézőjátékainkban
tiszteljük, majd feltaláljuk azt legszen-
tebb kötelezéseinkben is. *Solon* mondta
Thespis színjátszónak. —

A' hazugság vékony, és átlátszó.
Seneca.

Homlok, szemek, és arcvonalak
hazudnak. *Cicero.*

HELYESSÉG.

A' tett nem helyes, ha az akarat
nem helyes; az akarat pedig nem helyes,
ha rossz tulajdonu lélekben foganszik.
Seneca.

HIBA.

Senki sem ment a' hibáktól, 's ha egy feddhetetlen embert találnék, bévádolnám azt a' világ' alkotmányának.

Simonides.

A' legjobbak sem hibátlanok. *Millot.*

Mindenkinek vannak hiányai; legjobb ember az, kinek legkevesebb van. *Gellert.*

Ha hibáink nem volnának, nem örvendenénk annyira mások' hibáinak. *Rochefoucauld.*

A' szerencse több hibáinkból gyógyít ki, miket az okosság nem tudott volna kigyógyítani. *Rochefoucauld.*

Nagy hibákkal csak nagy emberek bírnak. *Rochefoucauld.*

Könnyen elfeledkezünk hibáinkról, mikor azokat csak magunk tudjuk. *Rochefoucauld.*

Kisebb hibáinkat csak azért valljuk meg, hogy elhitezzük másokkal, hogy nagy hibáink nincsenek. *Rochefoucauld.*

Ha hibáztál, bűbánatúl cselekedj valami jót.

Hogy ha hibáinkat elismerni elég erősek vagyunk, azonnal megtörtük a' jobbulás útját.

HIEDÉKENYSÉG.

A' nyomorultak a' mit felettébb ohajtnak, könnyen meghiszik. *Seneca.*

Az indító bizonytalan, de minthogy minden szó azontmondja, hiszek neked, hir! mert igazat szoktál mondani. *Martialis* mondja egy hiedékenyről. —

A' hirtvágy, és könnyenhivés, okai tévelygéseinknek, és tudatlanságunknak. *Marquis d' Argent.*

A' mit akarunk, könnyen meghiszszük, 's a' mint mi értünk, másokat is úgy érezni véljük. *J. Caesar.*

Bármily hiedelmetlenül hallgassuk azokat, kik nekünk beszélnek, még is azt hiszszük, hogy azok nekünk igazabbat beszélnek, mint másoknak. *Roche-foucauld.*

Könnyü az embereket a' felől elhitetni, a' mit ohajtnak, de még könnyebb a' felől, a' mitől félnek. *Roche-foucauld.*

HIR.

Semmi sem oly nagy, a' mint hi-
relik. *Seneca.*

Ellenségeink hirünket nem ugy ter-
jesztik, a' mint született. *Plautus.*

Holtunk után nagyobb hirünk le-
szen. *Ovid.*

Hirünk az emberek' véleményétől
függ. *Cicero.*

A' hir mások' lehellésiben képzelt
élet. *Pope.*

HIRNÉV.

A' rossz hirnév halhatatlan, akkor
is él, mikormegholtnak hiszed. *Plautus.*

Idő kell arra, hogy a' jó hirnév
meghaljon. *Voltaire.*

Pompás előjoga az értelemnek, az
idegen nemzeteknél ismertetni. *Kotzebue.*

A' hirnév a' léleknek semmi méltó-
ságot nem adhat, ha az azt magában
nem bírja, 's nem érzi. *Gellert.*

Mi a' külső hirnév? két értelmű
hang, és a' hiuság' álma. *Gellert.*

Legsiralmasabb dolog, rossz hírnév miatt veszni el. *Homér.*

Olyannak ismertesd magadat, milyenek hirdettetni kívánsz. *Erasmus.*

A' hol a' szegénységhez rossz hírnév járult, a' szegénység terhesebbé, 's a' hit csalárdabbá válik. *Plautus.*

HIT.

Nincs hatalmam a' valláson, mert a' hitnek szabadnak kell lenni. *Theodoricus.*

A' hitzikkéknek keveseknek kell lenni, 's maga Kristus is nem azt kívánta, hogy az ember sokat higgyen, hanem hogy sok jót cselekedjék. *Arminianusok elve.*

Az emberi szív' legszentebb java a' hit. *Seneca.*

A' hitet semmi erő meg nem győzi. *Seneca.*

Hiba mindent hinni, hiba semmit sem hinni. *Seneca.*

A' nép nem hinne Istent, ha neki az Istenről rosszul hinni meg nem engedtetnék. *Rochefoucauld.*

A' hit' formái felett dühösködjék
a' gyűlölség' lelke; nem lehet annak
hite roszt, kinek élete jó úton foly. *Pope.*

A' hitet tanácslanikell, nem erővel
vetni valakire. *Bern.*

Az igaz hit nem használ, ha az
élet gonosz. *Chrysost.*

HÍTEL.

A' gyűrűknek nagyobb hitele van,
mint a' léleknek. *Seneca.*

Mindennek, vagy senkinek sem hin-
ni, mind kettő hiba. *Seneca.*

Az előbbi példák hitelt adnak a'
jövőre. *Claudianus.*

A' hitel sehol sem bizonyos. *Virgil.*

A' mennyi pénze van valakinek lá-
dájában, hitele is annyi van. *Juvenalis.*

A' fejedelmek' egyszerü szavának
akkora hitelűnek kell lenni, mint a' ma-
gánosak' esküjének. *Alphonsus.*

HITETLENSÉG.

A' kinek van mit enni ma, és azt
mondja, mit egyem holnap? nincs an-

nak hite; mert a' ki a' napot teremtette, megteremtette annak táplálását is. *Zsidó mondás.*

A' hit immár megtalálta az Istent, de a' reménység még keresi. *August.*

A' hitet meg kell tartani még az ellenségnek is; mert nem kell embernek nézni, kinek, hanem kire esküdt meg. *Hieronym.*

A' jámbor embereknek esküvés nélkül is hitelt kell adni, a' tökéletleneknek pedig, ha megesküsznek is, nem kell hinni. *Erasm.*

Alphonsus király szokta vala mondani: Azokat tartom én igazabb hűveimnek, a' kik féltnek inkább, hogy sem félnek engemet.

HIUSÁG.

Keveset beszél az ember, mikor őt a' hiuság nem beszélteti. *Roche-foucauld.*

Az erény nem menne oly messze, ha a' hiuság útitársa nem volna. *Roche-foucauld.*

Mások' hiuságát a' teszi elszenved-

hetetlenné, hogy az a' miénket sérti.
Roche foucauld.

Minél többen vannak együtt az emberek, annál hiubbak. *Roche foucauld.*

HIZELGÉS.

Mihelyt az ország' nemeseinek földön csúszó udvariak' szerepét kell játszodni, hogy szerencsájöket tehessék, legott nemtelen érzésekre ereszkednek.
Tacitus.

A' hizelgés, ha sért is, kedves.
Seneca.

A' gonosz ember' hizelgése leleskedés. *Phaedrus.*

Az őszinte lelket minden csalárd dicséret megsebzi. *Boileau.*

A' hizelgés az az álpénz, minek hiuságunk nélkül nincs forgása. *Roche foucauld.*

HIVATAL.

A' hivatalok egy polgárt tiszteshetnek, de a' polgár is hivatalát tisztesheti. *Epaminondas.*

A' hivatalok' szabálya messzebb terjed a' törvények' szabályánál. *Seneca.*

A' kik másoknak eleibe tettek, ez azért van, hogy azokat, kik kezök alá esnek, boldogítsák: ezt kell érteni a' nyájpásztorról, ezt a' társaságok' igazgatójáról. *Cicero.*

HIVSÉG.

Csak a' nemvásárolt hiveség állandó; a' szivet jutalom nem kötelezi 'le. *Claudianus.*

Az állandó hiveség éltes kort kíván. *Lucanus.*

Scipio az Afrikai hadakozáskor mutatván vitézeire, 's egy tengeri toronyra, azt mondá: Egy sincs ezek közül, ki parancsomra ezen toronyból a' tengerbe ne ugordjék!—

Azon nők, kik szívökkel jól kívánnak bánni, semmi más házi barátot meg nem szenvednek, mint olyakat, kik férjöknek valódi barátjai. *Krug.*

HÖS.

Az igaz hősiség áll az indulatok

megzabolázásában, és a' törvényes engedelmességben. — *Plato.*

Sokba kerül a' történettárban élni.
II-dik Fridrik.

I.

IDŐ.

Kellemes dolog, az időt szokott mesterséggel tölteni. *Ovid.*

Az idő drágább, mint gondolnók.
Racine.

Az idő, mely mindent változtat, kedélyeinket is változtatja; minden idő-kornak tulajdon gyönyörei, szelleme, 's szokásai vannak. *Boileau.*

Mikor az idő nekünk nem szolgál, szolgáljunk mi az időnek. *L. Vives.*

IFJUSÁG.

Az ifjuban jó jel a' pirosság. *Seneca.*

Az ifjúságot a' vigalmak, és gyönyörök könnyen hálóba kerítik. *Cicero.*

Könnyen jó oldalról ismertetnek-meg azon ifjak, kik magukat jeles emberekhez csatolták, kiknél ha gyakoriak. arról győzik meg a' népet, hogy azokhoz hasonlók leendenek, kiket maguknak követésül választottak. *Cicero.*

Demetrius Phalerius arra intette az ifjakat, hogy magányukban magukat, házaiknál szülőiket, és az úton az idegeneket szorgalmason megbecsüljék. —

Mig ifjuságod virit, éljavval, mert lassu léptekkel elhalad. *Tibullus.*

Szokrat arra ösztönözte az ifjakat, hogy e' hármat tartsák meg: elméjükben az okosságot, nyelvökben a' hallgatást, ábrázatjokban a' szemérmertességet. —

Mikor találunk örömet valamely embernek látásában? akkor, midőn tet-teirőli megemlékezésünk minket életére visszavezet, 's ugy szólván, őt szemeink előtt megifjítja. *Rousseau.*

Az öregek az ifjai korra édesen emlékeznek, szeretik azon helyet, hol azt töltötték, 's azon személyek, kiket akkor ismerni kezdettek, előttök ked-yesek. *La Bruyère.*

A' vénhedő ifjuság előjele az idő előtti halálnak. *Plinius.*

Mi szebb egy lelkesmeretes ifjunál, ki élte' tavaszát ártatlansággal ékesíti, 's az erényt jókor szeretni tanulja? *Gellert.*

Ifjuságunkban legtöbb okunk volna egészségünk' fentartására, 's erősítésére; 's tán egy kora sincs éltünknek, melyben arra kevésbé vigyáznánk, mint ekkor. *Gellert.*

Az ifjuí kornak annyival nagyobb szüksége van az erényes barátságra, mennyivel könnyebben megvakittathatik, 's könnyebben engedi magát elcsábitatni. *Gellert.*

Az ifjuí kor' gerjedelmei az embert gyakran vészes meredekekre hurczolják. *Molière.*

Az ifjuság egy folytonos részegség, és az értelemnek hidegláza. *Roche-foucauld.*

IGAZGATÁS.

A' kire igazgatás bízott, szükséges annak szónoki bölcseség. *Cicero.*
Anthistenes kérdeztetvén, hogy kell

az igazgatáshoz közelíteni? ugy, felele ő, mint a' tüzhöz, ne hogy közelebb járulva megégj, távolabb maradva megfázzál.

Chrysippus kérdeztetvén, miért nem kívánna igazgatóságra lépni? mert, ugymond, ha rosszul igazgatok, az Isten, ha pedig jól, a' polgárok haragusznak.—

Agesilaus kérdeztetvén, miért virágzik a' Spártai álladalom boldogabbul, mint mások? azért, ugymond, mert ott többen gyakorolják magukat abban, hogy tudjanak egyszersmind parancsolni is, engedelmeskedni is.

Valamint jobb az az orvosság, mi a' romlott részeket kigyógyítja, mint a' mi kiégeti: ugy jobb az az ítélő szék, mely a' vétkeket megjobbitja, mint a' mely eltörli. *Erasmus*.

Hadd vetélkedjenek a' bolondok az igazgatás' nemei felett: legjobb igazgatás az, mely legjobban kezeltetik. *Pope*.

A' ki igazgatni akar másokat, legyen homlokán só, (fejében eszesség) szájában méx (kedves beszéd) mejjében *tenger*: ez jegyzi a' szívnek tágasságát 1 Kir. 4 29,

IGAZSÁG. IGAZSÁGTALANSÁG.

A' *Spártaiak'* imádságának fő vonala e' volt: Isten! adj erőt nekünk, elszünnedni az igazságtalanságot. —

Az ember úgy boldog, ha igazságos, ha mindjárt ezért az istenektől semmit sem remélne is, ha minden embert ezért félné is. *Plato'* fő elve.

Igazságtalanságot szenvedni jobb, mint elkövetni. *Aristoteles.*

Sokakat találtam igazakat az emberekhez, senkit sem az Istenhez. *Seneca.*

Az igazságnak nincs szüksége sok szóra, 's a' kevés szókkal kimondottakat állandóbban megtartjuk. *Zeno Citticus.*

Thales kérdeztetvén, mennyire van az igazság a' hamisságtól? annyira, ugymond, mennyire a' szemek a' fülektől. —

Az igazság a' földet elhagyta. *Ovid.*

Legfelségesebb erény az igazság. *Cicero.*

Az egész igazságnak tetemesebb ellensége nincs, mint azok, kik midőn leginkább csálnak, azt cselekszik, hogy derék embereknek láttassanak. *Cicero.*

Semmi sincs az igazságnak oly ellenire, 's kárára, mint az egybegyült fegyveres kezek. *Cicero*.

Valódi törvény', és evvel rokon igazság' szilárd és helyes ismeretével nem birunk, árnyképekkel élünk. *Cicero*.

Az az igazság, ha nemcsak te nem ártasz, hanem mást is az ártalomtól el-tartóztat. *Seneca*.

Nem az az igaz ember, a' ki tör-vénytelenséget nem cselekszik, hanem az, a' ki midőn cselekedhetnék, nem akar. *Philemon*.

Ugy él az ember legigazságosban, ha azt, mit másokban kárhoztat, maga nem miveli. *Thales Milesius*.

Publius Rutiliustól egy barátja igazságtalanságot kívánván, megtagadá azt tőle; ki azért reá neheztelve mond-ván: Mi szükségem van tehát barátságodra, ha nem teljesíted, a' mit kérek? felele hasonlólag *Rutilius*: De inkább mi szükségem van nekem barátságodra, ha azt kívánod, hogy éretted az igazság' törvényei ellen vétkezzem? —

Az igazság' képivel csalatunk meg. *Horác*.

Az ember az igazság iránt jég, a hazugságok iránt tűz. *La Fontaine.*

Az igazság oly kincs, mellyet csak fáradhatlan keresés találhat fel. Csak az, ki becsületesen keresi, találja meg.

IGÉRET.

Sok igéretek a' hitelt megkétesítik. *Horác.*

Vétek' igérete az igérőnek is, annak is, kinek ígértetik, veszélyes. *Cicero.*

Adott szavadat tartsd meg változatlanul, és vigyázatlanul semmit se ígérj. *Fenelon.*

Egy jó tett, többet ér ezer igéretnél.

Hogy igéretét bételjesitse az Isten, az emberek hatalmában legyen. *August.*

Ne ígérj nagyokat, de nagyokat cselekedjél

Mig a' fű megnő, meghal addig a' ló. *Példabeszéd.*

ILLENDŐSÉG.

Soha a' hasznos az illendőtől el ne ávozzék. *Ausonius.*

IMA.

A' ki imádkozni szégyelli, szégyelli Isten' barátjává lenni; minél inkább utáljuk az imádkozást, annál közelebb állunk a' vétekhez; az imádság áldás erényeinkre, 's napként melegíti fel szívünk jó magvait. *Gellert.*

INDULAT.

Az indulat hamar fellázad; akár merre forduljon, foglalatosságainak jelen jutalmára néz. *Seneca.*

Bizony bajos a' szív' hevít elrejtteni; néha befogott szájon is kiront a' düh. *Cornelius Gallus.*

Nyomd el indulatodat, mert az ember mikor mást bánt, magának árt. *Voltaire.*

Az okosság rendszerint az indulatokhoz csak akkorszólhat, mikor azok hallgatnak. *Rochevoucauld.*

Az indulatok, mint az elemek, jóllehet viaskodók, jól elegyítve, 's szelidítve, munkájokban egyesülnek. *Pope.*

INNEP.

Diogenes látván Lacedaemonban egy idegent, ki nagyon készült az innephez, monda: Mit mivelsz? a' jó embernek nem innep é mindennap? —

Anthistenes kérdeztetvén, mi az innep? azt torkosság' ingerének, és tobzódás' alkalmatosságának mondotta. —

Szent napon nyugodjék a' föld, és a' szántóvető. *Tibullus*.

IPAR.

Ha csak egyetlenegy férfit is földet nem mivelné, ha csak egyetlenegy asszony is nem fonna, valakinek az országban éhséget kellene szenvedni. *Kinaiak' elve*. —

IRIGYSÉG.

Az irigyek saját indulatjokban megtalálják büntetésöket, mert az irigység rozsdá, mely vasat emészt. *Menander*.

Hallatlan erő kell arra, hogy az irigység' veszélyeinek mindig tárgyult kötélt sokáig tarthasson. *Xenophon.*

A' jókra a' jók nem irigykednek. *Seneca.*

Az irigység mások' boldogságának gyűlölése: a' felsőbbekre nézve azért, hogy azokkal egyenlő nem lehet; az alsóbbakra nézve azért, hogy azok vele egyenlők ne legyenek; az egyenlőkre nézve azért, hogy azok vele egyenlők. *Augustinus.*

Az irigység nélküli állapot legnyomorultabb. *Publius Syrus.*

Az irigység mások' boldogsága miatti betegség. *Cicero.*

Csak úgy lehetsz irigyek nélkül, ha semmi nagy tettered, semmi nagy szerencséd nem leszen. *Valer. Max.*

Kikerülöd az irigységet, ha szem eleibe nem állasz, ha javaiddal nem kérkedel, ha magadban tudsz örvendezni. *Seneca.*

Soha sem kinzod jobban irigyeidet, mintha erényes dicsőségre törekedel. *Seneca.*

Bion látván egy szomorgó irigyet, monda neki: Tán rajtad valami rossz, vagy máson valami jó történt.

Századunk'szennye az, hogy az erényt irigyli, 's akarja az érdemkoszort leszaggatni. *Cicero*.

Természete az embernek, mások' uj szerencséjét nehéz szemmeltekinteni. *Tacitus*.

A' keletkező irigységet inkább jótéteményvel nyomd el, mint bosszuállással. *Erasmus*.

Az irigység kibékülhetlenebb a' gyűlölségnél. *Rochefoucauld*.

Soha jobban nem gyötörheted az irigyeket, mintha a' jóságnak szolgálsz és velek nem gondolsz. *Seneca*.

Az irigység az alacson sziveket csak kinra feszíti. *Pope*.

Az irigy mind annyiszor soványodik, a' mennyiszor szomszédja hizik.

IRÓ.

Az irónak munkabeli fáradalma a' közvélemény kevesbiti. *Ovid*.

Mindent megtett, ki az édes közé hasznost is elegyített, az olvasót egyszerűsmind gyönyörködtetve is, intve is.

Horácus.

Az írók azt mondják, hogy ökmások iránti szeretetből, és mások' hasznára irnak; de annak tiszta értelme nyervágy, dicsvágy. *Rabner.*

Mi előtt irnál, tanulj gondolkodni. *Boileau.*

ISTEN.

Sok isteneket imádnak a' nemzetek, de a' természet csak egyet jelent ki. *Anthistenes.*

Istennek az igazságtalansággal semmi köze nem lehet. *Charondas.*

Isten előtt gondolatainkat sem rejt-hetjük el. *Epicharmus.*

Hogy Isten előtt kedvesek legyünk, mindig tartsuk magunkat szemei előtt lenni. *Xenophon.*

Egyiptomban az *Isis' templomára* az egy Isten' képzete ezen szókbán volt

felírva: Én minden vagyok, a' mi volt, van, és leszen; soha egy halandó is létem' titkát fel nem fedezhette.

Az Istent erkölcsi tisztaságban, és erényes szorgalomban kell imádni; mert ő a' vétkesek' áldozatját utálja. *Zaleucus.*

Az Isten mindenütt jelenvaló, kinek köszönnünk kell minden javainkat, mikkel élünk. *Zaleucus.*

Az Istent csak a' szent, és tiszta lélek foghatja meg. *Seneca.*

A' mi Istennek nem tulajdona, semmi sem jó. *Seneca.*

Mi az Isten? minden, a' mit látsz, és minden, a' mit nem látsz. *Seneca.*
(*Pantheismus.*)

Nem a' leölt barmoknak örvendenek az istenek, hanem a' belső hitnek. *Ovid.*

Isten iránti kötelességeink legelsők. *Cicero.*

Thales kérdeztetvén, mi a' mindenségben legrégebb? az Isten, úgy mond, mert lenni soha nem kezdett.—

Mikor Isten született, mindig nagyba került. *Seneca.*

Gonosztévő kéz az Istent rosszul tiszteli. *Ovid.*

Az Isten a' maga természetinél fogva minden földi dolgokból részt veszen; ő midőn a' földön Ceres, a' tengeren Neptun. *Cicero.*

Az Isten olyan, mint az a' Monarcha, kinek birodalmában több nemzetek vannak; mindenik neki megadja tartozásait, 's mindenik vele a' maga nyelvén beszél. *Montesquieu.*

Leglelkesebb, és legderékebb vitéz az, ki az Istent leginkább féli. *Gellert.*

ISZÁKOSSÁG.

A' ki egy ízben iszsa meg poharát, torbézló; a' ki kettőben, emberséges; a' ki háromban gögös. *Zsidó mondás.*

Ivásban izzadni, szívfájósok' élete. *Seneca.*

A' bor az alakot, és életkort elveszti. *Propertius,*

Sophocles hibáztatá *Eschilusban*, hogy részeg korában írta; mert úgy mond, ha jól ír is, tudtán kivülteszi.—

Aristippus annak, ki avval kérkedett, hogy ő sokat ihatik, még sem részegedik meg, azt mondá: Nem igen nagy dolgot beszélsz, holott az öszvér is ugyan azont teszi! —

Nemtelen dolog, poharak között szólni szabadon, midőn azt józanon tenni nem merészled. *Plutárk.*

Gyalázatos dolog, inni, 's az értelemtől megfosztatni. *Cratippus.*

Azért szoknunk hevitő italokhoz, hogy azok minket bizonyos ideig vidámitnak, 's elevenitnek a' munkára, annyi, mint egészségünknek titkon alája ásni, minthogy ez által idegeinket gyakran tüzelve végre elerőtelenítjük. — *Gellert.*

ITÉLET.

A' kedvezés az ítéletnek mindig árt. *Seneca.*

Mások' dolgaiban szabadabb az ítélet. *Seneca.*

Ha minden dologról egyenesen akarunk ítélni, előbb arról győződjünk meg, hogy vétek nélkül közölünk senki sincs. *Seneca.*

Többet ítélnék az emberek szeretet, kivánság, harag, fájdalom, öröm, remény, félelem, tévedés, vagy valami elmebeli indulat miatt, mint törvényekkel szorosán megegyező ítélet' igazságánál fogva. *Cicero.*

A' nagy gazdagság az ítéletek' szentségit, és igazságát sarkából kiüti. *Cicero.*

Bajos az ítézés annak, kinek tehetősége nincs ítélni. *Seneca.*

Az ítélet mondásban vétkes a' sietség. *Seneca.*

Valamit másról vakmerőleg állítani veszélyes, az emberek' rejtett akaratja, és különböző természete miatt. *Cicero.*

Többet tesz, milyennek láttassál magad előtt, mint mások előtt. *Seneca.*

IZLET.

A' jó dolgok iránti izletünk annál inkább nevekedik, minél inkább törekedünk az erény' szépségét, isteniségét, és az élet' minden foglalatosságaiba jótékony befolyását megismerni. *Gellert.*

A' rosznak útalása emeli a' szép dolgok' kedvellsit. *Gellert.*

K.

KEDVEZÉS.

A' ki kedvez a' gonoszoknak, árt vele a' jóknak.

Az anyák a' fiak' vétkeinek, és az atyák' a' miatti boszuságainak segédei szoktak lenni. *Terentianus.*

KEGYELMESSÉG.

Uralkodóhoz semmi sem illik inkább, mint a' kegyelmesség. *Seneca.*

Pius Antonius feddettvén, hogy némely vádoltattakat felmentene, azt felelte, hogy a' fejedelemséget nem a' büntetések' hanem inkább a' szelidlelkűség' szempontjából kell tekinteni. —

Alexander Severus' emberségit, és kegyelmességit barátai, és rokonai roszalván, mondának neki: Meggyengítetted hatalmodat! kiknek felele ő: sőt bátorságosítottam, és állandósítottam. —

A' fejedelmi kegyelem néha nem egyéb, mint a' nép' kedve' megnyerésének politikája. *Rochevoucauld.*

A' kegyelem' ugy nevezett erénye vagy hiuság', vagy restség', vagy félelem' míve, vagy mind háromé. *Rochevoucauld.*

Mikor egy fejedelemben a' kegyelmesség rendszerénti, távol legyen, hogy erény lenne az, sőt inkább benne minden fejedelmi erények' kioltása; oly káros minéműség ez az álladalmaknak, hogy többnyire romlásuk' oka; -- ez az igazság' hasznának, és szükségességének nem tudása; ez egy csalfa, és roszul értett jóság; ez egy kegyetlen kedveség, és vétkes közönbösség a' köz rendtartásra, és nyugalomra nézve. *Rochevoucauld.*

KEGYESSÉG-

Az istenek iránti kegyesség' eltöröltetésivel a' hitnek, és az emberi nem' társadalmának és ama legfelségesebb erénynek, az igazságnak, szükségképen el kell töröltetni. *Cicero.*

KÉNSZERITÉS.

A' legkönnyebb dolog is nehéz, ha nem akarva cselekszed. *Seneca.*

KÉNYELEM.

Mihelyt az embernek a' bövség megadta a' táplálódási kényelmet, legott a' puhaság beszegödtette hozzá a' csalfa hiuságot. *Boileau.*

KÉNYEZTETÉS.

A' tapasztalás szerint többkényesen tartatott gyerekek halnak el, mint mások. *Rousseau.*

KÉP.

A' nagy emberek' képei a' lélek' serkentőji. *Seneca.*

Isten' képe, és alakja nincs érczre bizva; szivekben, és értelmekben szeret lakni. *Staius.*

KÉPMUTATÁS.

Mit nem tehet meg a' tettetett valóság? *Erasmus.*

A' képmútatók nem elégednek meg avval, hogy ők gonoszok, mint istentelenek' maradékai; ők még jóknak kívánnak tartatni, 's csalfa erényességökkel azt teszik, hogy az emberek többé a' valódinak sem hisznek. *Fenelon.*

A' képmútatás a' vétek' hódolata az erény előtt. *Rochevoucauld.*

Legszebb tetteinkkel is gyakran megszegyelnök magunkat, ha a' világ indokainkat ismerné. *Rochevoucauld.*

KÉPZELET.

Az ember se nem oly boldog, se nem oly boldogtalan soha, mint képzelet. *Rochevoucauld.*

A' képzelet oly élőfa, minek felesleges ágait le kell vagdalni, hogy a' természet' életerejét fel ne emészsék. *Rochevoucauld.*

A' világ egy játékhely, 's azon a' játékhelyen csak azokat tartjuk herczegeknek, kik herczegi ruhában jelennek meg. *Rabner.*

KÉRELEM.

A' ki félve kér, tanit megtagadni. *Seneca.*

A' sok kéréssel nyert dolog, igen drága. *Lud. Vives*

Tűrhetőbb sok szükséges dolgok nélkül ellenni, hogy sem azt kérni. *Zsidó mondás.*

A' tisztességes kéréseket előzd meg, nyerjék meg azokat tőled, mielőtt kérnék. *Seneca.*

KERESKEDÉS.

Mindnyájan kereskedők vagyunk, kereskedvén legnagyobbtól legkisebbig. *Kotzebue.*

KÉRKEDÉKENYSÉG.

A' ki olcsó szekerével elpirul, drága szekerével kérkedni fog. *Seneca.*

A' kérkedékenység a' haladás' a-

kadály; mert tanithatatlan az, ki tudósabbnak akar látszani, mint lenni. *Bion.*

Idegen jókkal kérkedni nem illik. *Phaedrus.*

Az ember soha sem kérkedik szerencséjével úgy, hogy másokat valami boszuság' nemivel ne illessen, mivel ő magát kielégítve érzi. *Rochevoucauld.*

KÉSEDELEM,

A' kezdetnek állj ellent; későn készül a' gyógyszer, ha a' roszak hosszas késedelem miatt elharapoztak. *Ovid.*

Gyakran a' késedelem roszt okoz. *Manilius.*

Igen nagy kárvallása az életnek a' halogatás. *Seneca.*

Némelyek mindenkor halasztják azt, a' mit nem hasznos halogatni, mindenütt hamarkodók pediglen, a' hol a' dolog józanabb tanácsot kíván.

Jó orvosság a' harag ellen annak halasztása.

A' késedelmezve adott ajándék semmire kellő.

Ha valaki gonosz dologra kiszitet tégedet, igen jó azt halogatással mulatni, hogy soha meg ne legyen.

KESERV.

A' keserves dolgokat hallani könnyebb, mint látni. *Cicero.*

KÉTSÉGBEESÉS.

A' kétségbeesés a' remény' irányának az élet vagy erények felöli félbeszakadása. *Victorinus.*

KÉTSÉGESSÉG.

Minden fontos adatok kétségeseek; mert némelyek a' futó hirt igazságnak tartják, mások ellenben az igazságot gondosan elrejtik; és ezen ellenmondások minden következő századokra kiterjednek. *Tacitus.*

A' miben kétkedel, ne cselekedd. *Plinius.*

KEZDET.

Minden dolognak kezdete csekély, de haladásával nevekedik. *Cicero.*

A' kezdetek' ismeretével a' végpont is könnyebben megértetik. *Cicero.*

Kezd el! elkezdni a' dolognak feleit teszi: ekkor fele van hátra; viszont kezd el, 's végbe viszed. *Ausonius.*

KEZELÉS.

Vannak a' dolgoknak módjai, és bizonyos céljai, miken kívül semmi sem helyes. *Horác.*

Hideg vérrel kell gondolkodni, tüzesen végrehajtani. *Laudon' elve.*

KEVÉLYSÉG.

Hallod-e ember? Ha eszedbe jutna, mit csinált apád, mikor tégedet nemzett, alább hagynál a' kevélységben.

Egy bölcs.

*Kriza János a a
bölcs.*

Mikor nevededik a' kevélység, lepad a' jó állapot. *J. Caesar.*

Az emberség tiltja a' kevélységet. *Seneca.*

A' kevélység fattyu neme a' nagyságnak. *Seneca.*

A' kevélyek' dicsősége hamar gyalázattá válik. *Seneca.*

Szolgát nem illet a' kevélység. *Plautus.*

A' kevélység a' jeles erkölcsöket bépiszkolja. *Claudianus.*

Egy ifju drága kabátjával büszkélkedvén, monda neki *Aristoteles*: nem szünsz é juhörrel dicsekedni? —

Julia, az Augustus császár leánya, ékszereivel nagyon büszkélkedvén, midőn intetnék, hogy atyja' mérséklettségi példáját kövesse: Atyám, ugymond, elfeledkezett arról, hogy császár, én pedig megemlékezem, hogy császár' leánya vagyok! —

Kérdvén egy kevély ember *Esópus*-tól, mit mivel Jupiter? A' kevélyeket, ugymond, alázta, az alázatosokat magasztalja. —

A' férfiui büszkeség útálatos, az aszonyi büszkeség nevetséges. *Kotzebue.*

A' kevély, ha őt magában tekintjük, semmi. *Gellert.*

Minden ellene van a' kevélységnek, ég, föld, okosság, és vallás; azt minden hazugságnak, orzásnak, balgaságnak, és ostornak nyilvánítja. *Gellert.*

A' kevély örömeztobb elveszteni életét, mintsem megengedné, hogy tévelygéseit, bolondságait, hibáit, nemtelen és gyermeki hajlamait, aljas nézeteit, 's titkos vétkei kitünjenek; 's ő mégis magát istenesíti. *Gellert.*

Az ember kevélység által lesz csekélylyé, 's akkor nagy ő, mikor azt feljül-múlja. *Voltaire.*

A' kevélység mindig a' boldogabbak' lakjára tör; az emberek angyalok, az angyalok istenek akarnak lenni. *Pope.*

Vágd le mind azon fattyu jövőst, mit a' büszkeség nevel, kicsinségét nagy-zani; 's akkor nézd meg, mily kevés marad, minek igaz becse minden időket kiáll. *Pope.*

A' kevélység köz barátja mindenkinek. *Pope.*

KICSAPONGÁS.

A' buja, és mértékletlen ifjui kor az aggkornak kisajtolt testet hagy hátra.
Cato.

Kinek lehet jó reménye valaha az iránt, kinek kezdő életkora minden fesslettségnek nyitva állott? — *Cicero.*

KICSIN.

Soha meg ne utálj akármely kicsin dolgot is, mert könnyen nagygyá lehet.
Hebr.

Soha nem kevés a' mivel 'megelégszel, soha nem sok az, minél többet kívánsz. *Seneca.*

KINCS.

A' pénz' szerelme annyiban nő, mennyiben a' pénz; 's ezt, a' kinek nincs, kevésbé kívánja. *Juvenalis.*

Kincseinket örökkévalókká akarjuk

tenni, a' nélkül, hogy álmodnókis, hogy azok, és mi elmúlunk, mint az álom. *Deshoulières.*

Bajos dolog, a' kincsnek az erkölcsöket fel nem áldozni. *Martialis.*

KIRÁLY.

A' természet királyról gondoskodott, mit a' méhekből is lehet következtetni. *Seneca.*

Nem lehet ott a' király bátorságban, a' hol az alattvalók a' királytól nincsenek bátorságban. *Seneca.*

Inkább illik a' királyhoz gazdagítani, mint gazdagodni. *Cyrus király.*

KIVÁNSÁG.

A' kívánság tovább terjed, 's boldogságát nem érti; mert nem azt nézi, honnan jött, hanem hogy hova menjen. *Seneca.*

Minden ember hiányos annyiban, a' mennyit kíván. *Seneca.*

Ha valakit gazdaggá akarsz tenni,

ne pénzét szaporítsd, hanem kívánságait kevesítsd. *Seneca.*

Ismeretlent nem kívánunk. *Ovid.*

Macedoi Filep a' fegyvergyakorló iskolában leesvén, felkele, 's képit a' porban megtekintvén, monda: Boldog Isten! mi, kik a' földnek legkisebb részit nyerjük, az egész földet kívánjuk. —

Méltán veszi el a' magáét, ki másét kívánja. *Phaedrus.*

A' kívánságok a' test szavai.

Kivánságidnek rövid határt szabj.

Mindig kívánni annyi, mint mindig álmadozni.

KOR. KOROSSÁG.

Korunk nem alább száll, hanem alább esik. *Seneca.*

Az évek a' célra semmitsem tesznek. *Seneca.*

KÖLCSÖN.

✓ Egy talentomot adtam kölcsön barátomnak, 's azon a' talentomon barátomat elvesztettem, 's ellenséget vásároltam. *Plautus.* ✗

Ha valaki valamit visszafizet, nagy kegyelemül kell venni. *Terentius.*

KÖLTÉSZET.

Azon versek, mik érdekes igazságot nem tanitnak, nem érdemelnek olvasást. *Voltaire.*

A' költemények' ügyes csalfasága arra törekszik, hogy az igazságot szem eleibe ragyogtassa. *Boileau.*

KÖNY.

Néha a' könyvek beszéd' fontosságával birnak. *Ovid.*

Sokszor a' könyvek a' fejedelem' haragját is lecsillapítják. *Ovid.*

KÖNYÖRGÉS.

A' kemény szívet a' szelid könyörgés meggyözi. *Tibullus.*

Annak tökéletes a' könyörgése, a' kinek jó ügye is kiált, nyelve is, cselekedete is, beszéde is, élete is, gondolatja is. *Cassiodorus.*

Mikor olvassz, Isten szól tenéked,
mikor könyörögsz, te szólasz Istennel.

Vagyon olly kigyónak neme, melly
mikor innya megyen, mielőtt a' kutfö-
höz érkezik, minden mérgét kiokádja;
igy az ember, mikor imádkozni megyen,
minden haragot, és felebarátja elleni
gyűlölséget letegyen.

KÖNYÖRÜLET.

A' kiben nincs könyörületesség, a'
kit mások' nyomorult sorsa fel nem in-
dit, nem ember, hanem farkas. *Pa-
lingenius.*

KÖTELESSÉG.

Mi végre adatott nekünk az élet?
kötelességeink' állandó gyakorlására. —
Gellert.

KÖZÉPSZERÜSÉG.

Pittacus legjobban rendezett ház-
nak mondotta, hol szerfelettség nincs,
és semmi szükséges nem hiányzik.

A' nagy dolgokat megvetni, 's közepszerűeket inkább akarni, mint rendkivülieket, nagy lélek' tulajdona. *Seneca.*

KÖZÉRDEK.

A' köz dolgok lassan haladnak elő.
Tacitus.

KÖZÖNBÖSSÉG.

Hogy a' világi dolgokat nevetessük, valahogy azokan kívül kell lennünk. *Rochevoucauld.*

KÜLÖNBÖZÉS.

A' hány ember, annyi értelem.
Terentius.

Az emberek beszédeikben mind egyenlők; tett különbözteti őket. *Molière.*

L.

LÁNG-ÉSZ.

A' láng-ész a' körülmények' terménye. *Helvetius.*

LÁTÁS.

A' maga dolgait legjobban maga az ember látja. *Phaedrus.*

LEÁNY.

Valamelly leánynak megkezd haloványodni orcája, jele, hogy ideje férjhez adni. *Zsidó mondás.*

A' leányok' férjhezmehetési vágya sokat tesz az ő tartózkodásukra; e' vágy oly erős, hogy őket szüntelen magukra figyelteti, hogy minden tetteik a' szemérmetség' biztos szabályaival meg egyezők legyenek. *Rochefoucauld.*

Takarékosnak kell lenni az embernek, mikor gondoskodni kell leányáról is. *Kotzebue.*

LEHETETLENSÉG.

Lehetetlen dologra ne törekedj!—
Erasmus.

LÉLEK.

A' testnek ereje megvénül, de a' léleknek ereje a' jámbor embereknben nem szenvedhet vénséget. *Xenoph.*

A' lélek szerzője a' bűnnek, a' test pedig szolgája.

A' bölcs ember' lelkében is, miután a' seb meggyógyul, sebhely marad. *Zeno.*

A' lelket kezdetei felfelé hívják. *Seneca.*

Nagy, és nemes dolog az emberi lélek, határokat nem ismer, hanemha a' melyek az istenséggel egyberugnak.

Seneca.

A' nemes lélek magános szobában is ki tud fejleni. *Seneca.*

A' nemes lelkeket munka táplálja. *Seneca.*

Ha lelkednck eleget akarsz tenni, szükség, hogy vagy szegény légy, vagy szegényhez hasonló. *Seneca.*

A' nyavalyás lelket mind a' gazdagságban, mind a' szegénységben, a' maga átka követi. *Seneca.*

Kedvezni kell a' léleknek, és néha pihenést engedni neki, mi táplálék és erő gyanánt szolgáljon. *Seneca.*

A' lélek emberi testben lakozó Isten. *Seneca.*

A' testnek sokra van szüksége, hogy jól legyen: a' lélek magából nő, magát táplálja és gyakorolja. *Seneca.*

Testünkkel csak a' jelent érezhetjük, lelkünkkel pedig a' multat és jövőt is. *Cicero.*

Mint a' szem, úgy a' lélek is, magát nem látván, másokra néz. *Cicero.*

Az ember lelke nem ott van, a' hol szállásol, hanem ott, a' hol szeret. *Erasmus.*

A' lélek' egészsége nem bizonyosabb a' test' egészségénél. *Rochefoucauld.*

A' bolondság' kigyógyítására van orvosság; de arra nincs, hogy a' lelket útjából eltérítsük. *Rochefoucauld.*

A' nagy lélek sértéseken, igazságtalanságokon, bántalmakon feljül van emelve.

LELKIISMERET.

+ Lelkiismeret ellen dolgozni éppen olyan nem bátorságos, mint helytelen. *Luther.*

Semmi bűn nincs büntetetlen, mert belénk oltatott annak útálása, mit a' természet kárhoztat, és így a' bűnnek büntetése magában van. *Seneca.*

A' lelkiismeret egy oly könyv, melybe a' mindennapi vétkek feljegyeztetnek. *Chrysostomus.*

A' mi rossz példára követtetik el, magának a' szerzőnek nem tetszik; 's első bosszú az, hogy önbírálata egy bűnöst is fel nem ment, bár igazságtalan birói ítélettel felmentessék is. *Juvenalis.*

Az erénynek nincs nagyobb néző piacza, mint a' lelkiismeret. *Cicero.*

A' hirtől sokan félnek, a' lelkiismerettől kevesen. *Seneca.*

+ Mindenkit ön álnoksága és hibája gyötör, ön vétke ösztönöz, és esztelensége bánt, ön rossz gondolatai 's lelkiismerete rettentenek: ezek a' gonoszok' örökös házi kinzói, mik éjjel nappal őket büntetik. *Cicero*

Szókrat kérdeztetvén, kik élnének bátorságban? azok, úgy mond, kik ön gonoszságuknak nem tanui.

A' lelkiismeret a' vétkest kényszeríti vétkének megvallására, 's öt erőlteti: másfelől az ártatlant a' kínzások között is megerősíti. *Montagne.*

Soha se felejtsd el a' lelkiismeret' ösztönét, és a' rossz dolgok elleni szemérmetetességet; mert ezek a' jónak véd-angyalai. *Gellert.*

A' fellázított lelkiismeret az okosság által egészen le nem csillapíthatatik. *Gellert.*

A' mily sokan dicsérik a' lelkiismeretet, oly kevesen bírnak avval. *De-shouliéres.*

A' lelkiismeret sokkal tovább terjed, mint a' törvény. *Krug.*

A' lelkiismeret' mardosásai nem egyebek, mint annak üldöző és vádoló ébredései. *Krug.*

Minden embernek van lelkiismere-te, 's magát egy belső bíró által ügyel-tetni, fenyegettetni 's átaljában függés-ben tartatni érzi. *Kánt.*

LELKÜLET.

Az emberek közötti lelkületkülönbség függ azon igazgatásmódtól, mi alatt ők élnek, születésökkori szerencsés, vagy szerencsétlen századtól, neveltetésöktől, a' magát megkülönböztetés' élénkebb, vagy tompább vágyától, 's végre azon eszmék' termékenységétől, miket elmélkedéseik' tárgyává tesznek. *Helvetius.*

A' törvénytudomány egyenes lelket, a' politika messzelátó lelket, a' harcz kész lelket kívánnak. *Rochefoucauld.*

M.

MAGÁNOSSÁG.

Az egyedüliség minden rosztat javasol; senki sincs, ki előtt szentebb ne legyen akárkivel lenni, mint egyedül. *Seneca.*

Pyrrhus azon találatván, hogy egyedül beszél, kérdék tőle, mit mivelne egyedül? azon gondolkodom, úgy mond, hogy jó ember legyek. —

Egyedül élni annyi, mint az emberek' hiúságát megsérteni; 's a' világ az' embergyülölöt kegyetlenül megboszulja, egyedül hagyván őt meghalni. *Roche-foucauld.*

A' ki leginkább láttatik kerülni 's gyülni az embereket, az is egy bámulót keres, vagy egy baráthoz ragaszkodik. *Pope.*

MAGZAT'.

Midőn kisdedeink vannak 's bizonytalan, mennyire terjed életünk, éltünkben gondoskodnunk kell, hogy azok' árvasága minél erősebb örséget nyerjen. *Cicero.*

Esztelen atya, ki magzatját ok nélkül gyülni. *Cicero.*

MEGELÉGEDÉS, MEGELÉGEDETLENSÉG.

Senki sincs magával jobban megelevedre, mint a' köznép, ha jól lakott. *Aurelianus.*

A' másét vizsgálónak a' magáé nem tetszik. *Seneca.*

Hogy van, hogy senki azon helyzettel, mit neki vagy okossága, vagy a' sors adott, meg nem elégedve, mások' életnemeit dicséri? *Horác.*

Ki merné igérni, hogy az embereket megelégteti? ők végre megúnják azt, mi nekik kezdetben gyönyörködtető volt; elhagynák az Ur' asztalát, 's a' nektár is nekik idővel megízetlenülne. *La Bruyère.*

Többnyire a' legbolondabb legelégedettebb. *Boileau.*

Nem az a' legszerencsésb, kinek legtöbbje van, hanem az, ki legmegelégedtebb, 's e' megelégedés többnyire tőlünk függ.

MEGVESZTEGETÉS.

Jugurtha pénzzel a' római főbbeket megvesztegette, eltávozásakor ezt monda: oh! te gyáva város, te magad lennél annak prédája, ki elég gazdag volna téged megvásárolhatni.

MÉLTÓSÁG.

Az út a' méltóság' fő pontjára darabos. *Seneca.*

Nem a' hely a' férfinak, hanem a' férfi adja a' helynek a' méltóságot. *Agésilas*.

A' méltóság' pontjáról leszállani bajosabb, mint oda felhágni. *Rochevoucauld*.

MENTSÉG.

Rút mentség azt mondanunk, hogy nem gondoltuk volna. *Seneca*.

MENYASSZONY.

Hallod szép leány! Ezekhez kell te magadat tartanod: Se a' nevetésre hajlandó ne légy, de komor kedvü se légy. Hivalkodó ne légy, hanem mindenkor foglalatoskodjál mértékletes munkálkodásokban. Szolgáidhoz se keménynek, se igen lágynak ne mutasd magadat. Gonosz vén asszonyt soha bé ne fogadj házádba; mert sokaknak jó karban álló családjokat forgaták fel az ily ármányos nők. De akármely egyéb szószátyár nőszemélylyel se társalkodjál. *Naumachus*.

MENYEGZŐ.

Egy bölcsnek nézete szerint a' menyegző hasonló a' varsához, a' házasulni akaró a' halakhoz.

Hasonlók egymáshoz a' vénség és menyegző: mindeniket kívánjuk elérni, ha elérjük, szomorgunk rajta.

MENNYORSZÁG.

Földről mennybe nincs kényelmes út. *Seneca.*

MÉRTÉKLETESÉG. MÉR- TÉKLETLENSÉG.

Mértékletes táplálásban található fel az egészség' kincseit. *Plato.*

Az ember életének őrzője a' mértékletesség.

A' keskeny asztalnál bátorságosan ehetik az ember. *Seneca.*

A' mely házak eleséggel bővölködnek, azokban sok egerek is vannak: így a' mértékletlen emberek is az ő testök-re sok betegségeket gyűjtenek. *Diogenes.*

Semmi sem sietteti úgy a' vénséget, mint a' nagy és rendetlen ivások, és a' bujaság. *Erasmus.*

A' boldogok' mérséklete azon csendességből ered, mit a' jó szerencse ad kedélyöknek. *Rochefoucauld.*

A' mérséklettség részint irigységtől és megvetttetéstől félelem, mit azok érdemelnek, kiket szerencsájök megrészeszgit, — részint erönkkeli hiu kérkedés, — végre a' nagy felemelkedettségben annak ohajtása, hogy az ember szerencsájével nagyobbnak láttassék. *Rochefoucauld.*

A' mérséklet azért lett erénynyé, hogy a' nagyok büszkeségökben korlátoltassanak, 's a' középszerüek szerencsájök és érdemök felöl vigasztaltassanak. *Rochefoucauld.*

MESE.

A' mese ha igazság' erejével nem bir is, de bir annyi értelemmel, hogy azáltal az igazság nyilvánosittathatik. *Augustinus.*

A' mesék arra használtatnak, hogy a' szótalan állatoknak egymással költött beszédeikkel az emberi életképe rajzoltassék. *Isidor.*

MESTERSÉG.

Az engedelmességnek és a' parancsolásnak mesterségénél semmi nincsen feljebb való mesterség. *Plutar.*

Valaki nem tanítja az ő fiát valami mesterségre és tisztességes munkára, annyit tesz, mintha tolvajkodni tanítná.

Soha meg nem győzött engemet olyan, a' ki sokféle mesterséget tudott, hanem olyan, a' ki csak egyfélét. *Zsidó mondás.*

Minden külső mesterségek között, a' mikből valamit várhatni, semmi nincs a' mező mivelésénél hasznosabb, semmi bőségesebb, semmi kedvesebb, semmi szabadságban élő emberhez méltóbb dolog. *Cicero.*

Nem fáradása, sem megvénhedése miatt, a' miképen sokan hitték, hanem a' mi restségünk miatt szolgáltatja szűkebben, mint mi kívánnók, a' föld az ő jövedelmét, hasznát. *Columella.*

A' mesterségek körüljárják a' világot, mint a' vér az emberitestet. *Péter Csár.*

Minden mesterség a' természet' utánozása. *Seneca.*

A' szép mesterségekkel a' szív lágyul, és darabossága elenyész. *Ovid.*

MIVELTSÉG.

Nem minden mivelt földek, nem minden mivelt elmék teremnek jó gyümölcsöt. *Cicero.*

A' mivelt lelkekkel bővölködő századokra azok nélkül szükölködő századok szoktak következni. *Helvetius.*

MÚLATTATÁS.

A' mi csak mulattató, majd meglegedést 's végre csömört okoz. *Mendelsohn.*

Mulatságidnak ura légy 's nem rabszolgája.

MUNKA.

II-k József császárnak végső beteg-

ségében jóvasolván az orvosok, hogy szünjék a' munkától, ha életének kedvezni akar, azt felelte: Én már a' munkát oly meggyőzhetetlen szokásommá tettem, hogy igen szomoruan jönne, ha munkátlanól kellene töltenem időmet, kivált ez' időpontban, midőn a' közjonak minden törekedésemre szüksége van. —

A' tisztesség és gyönyör a' munkáság' gyermekei; a' megvettetés és únalom a' puhaság' szülöttjei. *Voltaire.*

A' munka a' testet táplálja, 's a' lélek is avval legeltetik, ellenben a' szerfeletti munka mind kettőt megemészti. *Ovid.*

A' kitürő munka mindent meggyőz. *Virgil.*

Szorgalomban a' munkát nem érezzük. *Ovid.*

Ne bánd, hogy durva munkát vállaltál, vagy munkához szokatlan tenyeredet feltörted. *Tibullus.*

Alphonsusban roszolván valaki, hogy dolgozik, azt mondá nevetve: Hát az Isten a' királyoknak nem adott-e kezeket?

Diogenest arra figyelmeztetvén va-

laki, hogy már öreg korában szünjék meg a' munkától, azt felelte: Illő volna-e, hogy a' pályafutásban a' czélhoz közel megálljak? —

Valamint az asszony férfi nélkül, így a' jó reménység is munka nélkül semmit nem szül. *Socrat.*

Nem férfihoz illik félni a' verejtékezéstől. *Seneca.*

Férfihoz a' munka, nőkhöz a' magokat tisztán tartás illenek. *Sallustius.*

Némelyek legbajosabb haszontalanságokkal bajlódnak, jeles dolognak képzelvén csupán azt, hogy ők nagy munkát vállaltak. *Erasmus.*

A' mit nehéz volt szenvedni, édes reáemlékezni. *Seneca.*

N.

NAGYLELKÜSÉG.

Az a' tökéletes nagylelkűség, ha bizonyosság nélkül tesszük azt, mit az egész világ előtt tehetnénk. *Rochefoucauld.*

A' nagylelkűség' mértéke az, hogy az ember sem félénk, sem vakmerő ne legyen. *Seneca.*

Könnyebb egy nemzetet meggyőzni, mint egy nagylelkűt. *Seneca.*

A' nagy lélek minden tereh alatt egyenesen áll, őt semmi dolog sem kisebbiti, neki az elszenvedendők tetszenek; nem panaszkodik, hogy az történt rajta, mi emberen szokott történni; ismeri erejét, erénnyel győzi meg a' szerencsét. *Seneca.*

Mi a' nagylelkűség? könnyen szenvedni a' csalódásokat. *Democritus.*

NAGYSÁG.

A' mi nagy, nem mindjárt jó az; de a' mi jó, az mindjárt nagy. *Plato.*

Nagy dolog tudni élni.

Mindenkor vétkes az, a' mi felettébb vagyon. *Seneca.*

Bizonynyal nagy az, a' ki ő magánál kicsin, és semminek állit minden tisztességi fényes polczot. *Kempis.*

Kisebbek segítségével nagy valaki. *Vives.*

Kunyhóból is származhatik nagy férfit. *Seneca.*

Van valami, a' mi a' nagy emberből akkor is hasznodra válik, mikor hallgat. *Seneca.*

Nagynak nevezvén valaki a' persa királyt, *Agesilaus* azt felelé reá: Ha nem igazságosabb nálamnál, nem is nagyobb.

A' fényes nagyságtól fut a' nyugalom, szerencsétlen, ki azt vadászsza. *Quinault.*

A' nagyokkal szakadatlan egybekötetésünknek kell lenni, ha azt akarjuk, hogy rólunk megemlékezzenek. *Roche-foucauld.*

A' ki a' nagyok' vétkei miveli, többet nyer, mintha földjeikben dolgozik. *Roche-foucauld.*

A' nagy urakkal úgy bánunk, mint azon gyerekekkel, kivel játszunk, vállunkra vesszük, magasra emeljük; ő fejét forgatja, alig bír örömeivel; 's mindenki körölte ezt kiáltja: Mily nagy! *Roche-foucauld.*

A' nagyok megvetéssel viseltetnek azok iránt, kikkel nagyságukat éreztethetik, 's nem szeretik azokat, kikkel nem éreztethetik. *Roche-foucauld.*

A' nagyság csak úgy kedves, ha a' felemelkedettséggel atyafias. *Krug.*

NAGYRAVÁGYÁS.

N. Sándor kérdezte, nem volna-e kedve az Olympiai játékokon jutalmat nyerni, miért atyja is esdett? Vagy igen, felele ő, ha királyokkal vetélkedhetem! —

N. Sándor atyjának minden új győzedelmére így szólott barátaihoz: Atyám mindent meghódít, és nekünk semmi teendő nem hagy hátra. —

Caesar ifju korában olvasván a' *N. Sándor*' életét, könyes szemmel így sohajta fel: Ah! *Sándor* annyi idős korában, mint én most, annyi országokat meghódított, és én még semmi nevezetést nem tevék semmivé! —

Caesar egy havasi mezővárosban átutazván. kérdék kísérői: valyon itt a' fő méltóságok után törekednek-e? mire *Caesar* azt felelé: Jobb szeretném itt első, mint Rómában második lenni. —

Valahányszor embertársaim felibe kívánok lépni, mindannyiszor Istenemet akarom megelőzni. *Augustinus.*

Uralkodásvágy, tiszteletvágy és dicsvágy miatt felejtkeznek el többen az igazságról. *Cicero.*

Most az erkölcs nem azt tekinti, mi szabad, hanem azt, mi tetszik? a' nagyravágyást az erkölcs megszentelte, 's a' törvény alól feloldozta. *Plautus.*

Nincs sértőbb az alávalónál, midőn magasra emelkedik; mindent bánt, midőn mindentől fél, mindenek ellen kegyetlenkedik, hogy őt hatalmasnak tartsák: ennél egy vad állat sincs kegyetlenebb. *Claudianus.*

Democritus öreg korában felmenvén az Áthénei fellegyárba, mondá: Úgy tesztek, mint egész Áthéné szokott!—értvén, hogy felvágják 's keveset ér. —

Igazságtalan dolog, hogy kettőnek, háromnak személyes haragja, vagy nagyravágyása miatt az emberi dolgok felzavartassanak. *Erasmus.*

A' nagyravágyás, mint a' tűz, minden aljas és becses dolgokat felhasznál. *Rochefoucauld.*

A' nagyravágyás és nyereség veszélyezteti az eszteleneket. *Pope.*

NAP.

Egész élet gyanánt vagyon egy nap.
Seneca.

Nem élhatsz jól a' jelen napon, hanemha úgy gondolkodol, hogy azt úgy éled, mint utolsó napodat. *Musaeus.*

Tanítványa a' későbbi nap az előtte valónak.

A' nap néha édes, néha mostoha anyánk. *Eurip.*

NÉLKÜLÖZÉS.

Aemilius a' dictatorságot önként leteszi ezen szókkal a' néphez: A' hosszason tartó hivatalok nincsenek izlésem szerint.

Kivánt jók nélkül ellehetni erény.
Seneca.

Szókrát a' piaczon járván, 's az áruk' árát látván, felkiáltott: Mi sok nélkül ellehetek akkor, mikor mások küszködnek elméjükben, ezt mondván: Mi sokak' hijjával vagyok! —

A' ki élvezni akar tanulni, annak nélkülözni kell tudni.

Mindig gazdagok vagyunk, ha nélkülözni tudunk, 's mindig szegények, ha mitsem nélkülözhetünk.

NEMESSÉG.

*Sostratus*nak azt vetvén szemére valaki, hogy nemtelen szülőktől származott, azt felelé: Éppen azért kell dicséretesebbnek és bámulandóbbnak lennem, hogy utódaim' nemessége rajtam kezdődik.

Elődeink', rokonink' nemessége semmit ér, ha mi derék emberek nem vagyunk. *Chrysostomus*.

Szebb a' nemesség' szerzése, mint öröklése. *Ausonius*.

Családunkat, elődinket 's azokat, miket nem mi tettünk, nem nevezem sajátinknak. *Ovid*.

A' nemesség a' test' és lélek jó mérésklete. *Szókrat*.

A' barmok' nemessége az ügyes és izmos testalkatban, az embereké pedig a' jó erkölcsökben áll. *Democritus*.

Igaz nemesség nem szolgálni a' vétkeknek, 's azoktól meg nem győzetni.

Jobb te benned dicsekedjenek szüléid, hogy sem te szüléidben. *Eurip.*

A' ki valóban nemes, nem születik, hanem leszen. *Petrarcha.*

Mikor Ádám kapál vala, Éva pedig fon vala, ki vala akkor nemcs ember?

Iphicratesnek, kinek atyja varga vala, midőn egy régi nemes vérből származott rossz ember nemzetségének alávaló voltát vetné szemére, monda annak *Iphicrates*: Az én nemességem én rólam vette eredetét, de a' tiéd te rajtad fogyott.

Miért mondod: Ha nemes ágból származtam nemes vagyok? hiszen néha fő személyek aljas embert, tisztetek utálatost, bölcsék bolondot, erősek erőtlent nemzetek; a' lélek nem úgy származik az atyai ágból, mint a' test. *Pa-lingenius.*

Nemes ifju! eldődeidet tetteiddel tiszteld. *Koczebue.*

Miféle rossz tettek által nem veszi el az ember ma nemességét? ha adóssá-

got rak, 's nem fizeti le, ha az ártatlan szüzet elcsábitja, ha az emberi nemet törvénytelenül szaporítja, 's ha restelkedik, hivalkodik. *Kotzebue.*

A' vásárolt nemességet neveti a' község. *Erasmus.*

NEMZET.

A' nemzetek olyanok, mint az egyes emberek. *Voltaire.*

Egy nemzet eredetileg nem egyéb, mint egy szélesen kiterjedett család: oly embercsoport, mely származásánál, 's innen test és lélekmiveletnél, nyelvnél, erkölcsnél, szokásoknál és hajlamoknál fogva egy természeti atyafiságban áll. *Krug.*

NÉP.

Melyik a' legjobb népuralkodás? erre a' hét görög bölcsek így feleltek:

Az, hol az egész polgárság egy polgáron elkövetett boszuságot magáévá teszi. *Solon.*

Az, hol a' törvény az uralkodók' helyébe lép. *Bias.*

Az, hol a' polgárok se nem gazdagok, se nem szegények. *Thales*.

Az, hol az erény tiszteltetik, és a' vétek gyűlöltetik. *Anacharsis*.

Az, hol a' hivatalok és méltóságok mindig egyenes, és soha rossz emberekre nem bízhatnak. *Pittacus*.

Az, hol a' polgárok inkább félnek a' rossz hírnévtől, mint a' törvénytől. *Cleobulus*.

Az, hol nem a' szónokok, hanem a' törvények hallgattatnak meg, és tekintetben állanak. *Chilo*.

Iha engem a' nép szeret, mindent megnyerek tőle, a' mit kívánok. *Sully* francia minister mondá a' Savoyai hercegnek, ki azt kérdete vala tőle, mennyit veszen bé évenként Franciaországhól? —

Nagyobb része a' népnek úgy cselekszik, hogy nem tudja miért cselekszi. *Seneca*.

Soha sem akartam a' népnek tetszeni, mert a' miket én tudok, a' nép nem helyesli, a' mit a' nép kedvel, azt én nem tudom; mert ki tetszhetik annak,

kinek az erény nem tetszik? — a' nép' kegye félszeg dolgokkal szereztetik. *Seneca.*

A' népet kedvezéssel kell megjár-
mazni. *Plutárk.*

A' kika' köznépet nagy vendéglésekkel és adományokkal birják, hasonlók azokhoz, kik az oktalan állatokat légeltetik és vadásszák. *Plutárk.*

Ha a' népnek szolgálsz tanácsoddal, kerüld el önéredek' gyanuját 's hiteds el, hogy te csupán a' nép javát és hasznát keresed. *Cicero.*

A' ki tudatlan sokaság' tévelygésétől függ, azt nem kell a' nagy férfiak közé számlálni. *Cicero.*

Phocion szónokolván az athénei nép előtt, mindeneknek tetszett; mire ő barátjához fordulva monda: Mi az? tán valami ostobaságot mondtam? — értvén, hogy a' nép a' semmiségekben, léhaságokban gyönyörködik.

A' ki madarakat les, azok' szavát utánozza, hogy törbe csalja: így, hogy a' népet részedre vond, szükség annak értelme szerint szolgálnod és engedned. *Plutárk.*

A' nép könnyen szenvedheti, mikor tőle új adókat vesznek; nem tudja, mi hasznos dolgok szereztek az ő adóba adott pénzével: de mikor őt bosszuval illetik, maga' szerencsétlen sorsát érezni kezdi, 's ehez ragasztja minden lehető roszak' eszméjét. *Montesquieu.*

A' köznép csak a' szerencse' javait, vagy a' testi jókat tekinti; a' lélek' javait pedig vagy nem ismeri, vagy csekélységeknek hiszi. *Palingenius.*

Kerüld el a' köznépet, vagy ha el nem kerülheted, ne boszantsd; mert ekkor oly dühös, oly szaggató, mint a' legkegyetlenebb vad. *Palingenius.*

A' ki a' köznépet gyakran süvegli, a' maga fejét zsarnokság alá veti. *Rochefoucauld.*

A' ki a' köznéphez szól, mindent remélhet elhitethetni avval, csak az igazságot nem. *Rochefoucauld.*

NEVELÉS.

Akartok szentek lenni? neveljétek jól gyermekiteket, mert azoknak minden tettei nektek fognak feltudatni. *Persák' elve.*

✕ Atyámnak életemet köszönöm, tanítómnak pedig azt, hogy szerencsésen tudok élni. *N. Sándor.* ✕

Semmi sem tesz haragosabbá, mint a' lágy és kedvező nevelés. *Seneca.*

Midőn egy Jóniai asszony drága szöveteivel dicsekednék a' *Spártai asszony*nak, ez a' maga jól nevelt négy fiait megmutatván neki: Ilyeneknek kell, úgymond, lenni a' jóra törekedő asszony' munkájinak, mikkel dicsekedhessék! —

Cornelia, a' *Gracchusok*' anyja, midőn egy *Campaniai* asszonybarátja neki új divatu ritka ékességeivel dicsekednék, jól nevelt fiait előmutatván, monda: Ezek az én ékességeim! —

Csaknem a' dajka' tejével bésszítjük a' hibát; majd pedig tanítókhöz adattatván, oly különböző hibákban neveltetünk, miknek a' természet is engedni kéntelen. *Cicero.*

A' társaságra nézve nagyobb és szebb kötelességet nem tehetünk, mintha az ifjuságot tanítjuk. *Cicero.*

✕ Hol nevelhessen jól gyereket az, ki maga is rosszul volt nevelve? *Rousseau.* ✕

A' ki gonosznak születik, ritkán lesz jó ember belőle, ha ezer tanítók rendeltetnek is melléje; lehet a' természetet zabolázni, de megfojtani soha sem. *Palingenius.*

Többet ér a' jó nevelés a' gazdagságnál. *Gellert.*

Sebesen nő a' csecsemő okosság, a' szorgalom' jóltévő keze önként járulván segítségére. *Thomson.*

Gyönyörűséges foglalatosság, a' gondolat' gyenge csiráját észre venni, a' nevedő eszmének alakot adni, az egész lélekbe világosságot hinteni bé, 's egy újra elevenítő lelket lehelleni, nemes czélok' szikráját örökre gyulasztva.

Thomson.

A' neveletlenek mind azt, mit nem értenek, rosszalják, kárhoztatják. *Plutark.*

NŐ.

A' jó nő egy férjjel megelégszik. *Plautus.*

Azon ágynak, melyben nő fekszik, mindig van pere 's vetélkedése; abban legkevesebbet alhatni; ő akkor férjéhez

durva, akkor a' kölykitől megfosztott tigrisnél gonoszabb, midőn nyögést tett, tudván lelkével titkos tetteit. *Juvenalis.*

Szokratot kérdeven egy ifju, melyiket tartaná jobbnak: nősülni-e vagy nem nősülni? monda neki *Szokrat*: Akármelyiket teszed, megbánod. —

Aureolus (bölc) kérdeztetvén: szegény nőt kellene-e venni, vagy gazdagot, monda: A' szegényt táplálni bajos, a' gazdagot eltérni kinszenvedés.—

Nőmnek és a' bölcsészetnek egyszersmind nem szolgálhatok. *Cicero.*

Azon nők, kik férjeik' magavisclétével megbántva, legottan őket elhagyják, úgy cselekesznek, mint az, kit a' méh megmarván, a' mézről lemondana. *Plutárk.*

Valamint az arannyal és gyöngyökkel ékitett tükör hasztalan, ha a' kép' hasonlatját ki nem adja: úgy hasztalan a' legszebb 's leggazdagabb nő is, ha szorongó férjén örvend, 's férje' örömin bánkodik. *Plutárk.*

Ritka asszony, ki paráznaságra hajlandó |ne lenne, ha férje' hívségében megcsalatkozott. *Palingenius.*

A' jó nő annyival dicséretesebb, mennyivel a' rossz vétkesebb. *Tacitus.*

Többnyire a' bátor lelkű emberek nejöknök barátjai, a' gyávák pedig zarnokai. *Rochejoucauld.*

NÖTELENSÉG.

Egy ifju a' spártai nőtelen Dercylidas előtt nem állott fel tiszteletjelül, minek okául ezt adá: Neki nincsenek gyerekei, kik majd előttem felálljanak!

Thales kérdeztetvén, miért nem kívánt magának annak idejében magzato-
kat nemzeni? mert, úgy mond, nem akartam önként életemet bajositani 's csendjét megzavarni.

A' nőtelen férfi készebb a' hazáért meghalni. *Epaminondas.*

Az embereket nőtelenségre kényszeríteni nem annyit tesz, mint nekik megtiltani, hogy nejök ne legyen, hanem annyit, mint nekik megparancsolni, hogy mások' nejivel elégedjenek meg. *Rochejoucauld.*

NYÁJASSÁG.

A' szelid és nyájas köszöntés gyakran barátságot szerez, az ellenségeskedést eltörli, 's a' kölcsönös jóakaratot táplálja, neveli. *Erasmus.*

A' mint köszöntesz mást, úgy köszöntenek, ha átkozódsz, jobban megátkoznak. *Erasmus.*

A' nyájasság a' lélekben az, a' mi a' kellemesség az ábrázatban; az a' szív' jóságának édes képe. *Voltair.*

NYAVALYA.

A' sok fűszerek sok nyavalyákat szerzettek. *Seneca.*

NYELV.

Nyelv, hová indultál? Hogy várost építsek és viszontag felfordítsam.

NYERESÉG.

Nyereség más' kára nélkül nem lehet. *Publius Syrus.*

Költeni kell annak, ki nyerni akar. *Plautus.*

NYILVÁNOSSÁG.

Drusus házat építvén, az építőmester úgy ajánlá építeni az ablakot, hogy senki bé ne láthasson. Sőt inkább úgy építsd, felele *Drusus*, hogy tetteimet mindenek láthassák. —

Úgy kell élnünk, mintha szem előtt élnénk, úgy gondolkodnunk, mintha keblünk' belsője láttatnék; mert mit használ emberek előtt titkolózni, holott Isten előtt semmi sincs elzárva? *Seneca*.

A' derék ember nem csak tenni, de 'gondolni sem mer olyat, mit hirdetni ne merne. *Cicero*.

NYOMOR.

Az elnyomatott és eladósult *Római köznép* így nyilatkozott: Mit ér nekünk oly haza, hol nincs egyéb részünk, mint azon kötelesség, hogy azért vért ontunk? ily boldogul akárhol élhetünk másutt is; legalább ott hitelezőkre nem fogunk találni. —

A' nyomor az erény' alkalmatossága. *Seneca*.

Az egész életben semmi sincs dicséretre jelesebb alkalmatosság a' nyomornál. *Cicero*.

Nyomorult az ember' sorsa; mert a' mi jót keres, alig találja meg: ellenben nem csak azok a' roszak érdeklék őt, miket keres, hanem azok is, miket nem képzelt. *Democritus*.

Akárkit látsz nyomorultat, tudd meg, hogy ember. *Seneca*.

Semmi sincs oly nyomorult, mint boldogból lett szegény. *Cicero*.

Az utolsó szükség megbátorit. *Seneca*.

Természetesen inkább kedvezünk azoknak, kik azon veszélyt szenvedik, mit mi szenvedtünk. *Cicero*.

*Speusippus*nak szárai leszakadván, *Diogenes* arra unszoló, hogy válják meg életétől; de ő azt mondá: Nem szárainkkal élünk, hanem elménkkel.

Mondván valaki: Nyomorult az élet! monda neki *Diogenes*: Nem az élet, hanem a' gonosz élet nyomor.

Mint a' bajnokok nem koszoruztatnak meg, mielőtt nem győztek: úgy a' jó embereknek a' boldogság' jutalma nem

előbb osztatik, mint az élet' küszködéséi' végződésével. *Erasmus.*

A' legnyomorultabb emberek leginkább félnek a' következő nyomoroktól. *Montesquieu.*

Nyomoruságodban barátod ellenségeddé válik. *J. Caesar.*

A' nyomor vallásossá tesz; boldogságában senkinek sem jut eszébe az Isten. *Erasmus.*

A' ki a' maga nyomorait nem szenvedheti, nézzen másokra, 's tanuljon béketürest. *Phaedrus.*

NYUGALOM.

A' minek nincs váltogatott nyugalma, nem állandó. *Ovid.*

Nyugalom után nagyobb az erény. *Statius.*

O.

OKOSSÁG.

Mindenkor valami okra nézve cselekszik az, a' kinek értelme vagyon. *Arist.*

A' miképen gazdaasszonyok' hon nem létében széllyel járnak a' szolgáló leányok, ekképen az okosság távol létében a' gondolatok.

Azok a' valódi jók, miket az okosság ad. *Seneca.*

Mindennek adatott okosság, az állatoknak az élet' óltalmazására, az embernek pedig az élet' tovább plántálására. *Lactantius.*

Az okosság a' dolgok' kívánásának tudománya. *Cicero.*

Nem lehet gyönyörűséges az az élet, mitől az okosság távol van. *Cicero.*

A' jelen dolgokat rendezd el, a' jövődöket lásd meg, és a' multakról emlékezzél meg. *Seneca.*

Az okosság a' lélek' ékessége. *Szokrát.*

Mi legnagyobb a' legkisebben, a' léleknek okos gondolatai az emberi testben. *Periander.*

Istenhez legközelebb áll, kit okosság, 's nem harag izgat. *Claudianus.*

Az a' büszke okosság, mit annyit hirdetünk, a' szenvedélyek ellen nem biztos eszköz. *Deshoulières.*

Az okos mértékletes is, a' mértékletes állhatatos is, az állhatatos nyugott, a' nyugott vidám; tehát az okos boldog, és az okosság elég a' boldog életre. *Seneca.*

OLTALOM.

A' ki gonosz ember' oltalmába adja magát, segély helyett veszélybe jön. *Phaedrus.*

ÖLTÖZET.

*Alexander Severus*nak szemére vetvén némelyek, hogy gyakran egyszerű öltözetben járna, az felelé: Az uralkodói hatalom nem köntösben, hanem erényben áll.

Alphonsus, midőn a' polgároktól keveset különböznék öltözetében, egy valakitől arra intetvén, hogy királyi ékeségben járjon, azt felelte: Inkább akarom az enyimeket erkölcsessel és tekintélylyel feljülmulni, mint koronával és bársonnyal.

A' köntösök változnak, de azért a' testalkatot nem változtatják. *Rochefoucauld.*

Valóban csak a' ruhák azok, miket legtöbb nagy embereken bámulunk. *Rabner.*

Egyedül csak a' mi ruháinknak köszönhetjük érdemeink' elismertetését. *Rabner.*

OLVASÁS.

Minden előmenetel olvasásból és elmélkedésből származik; mert a' miket nem tudunk, olvasással tanuljuk meg; a' miket pedig megtanultunk, elmélkedéssel tartjuk meg.

Sokszor kell olvasni, de nem sokakat. *Plinius Major.*

A' szentírás olvasása erős oltalom a' bűnök ellen.

Nem hiheted el, mely nagy kése delmet szerezzen az olvasásnak a' sietőség. *Seneca.*

Az olvasás táplálja az elmét. *Seneca.*

A' nyugalom olvasás nélkül halál, és eleven ember' temetése. *Seneca.*

Olvasd a' tudósokat, hogy kényelmesen tölthesd az életet, hogy a' szegény kívánság, félelem és kevés hasznudolgok' reménye tégedet mindig ne gyötörjenek. *Horácz.*

Olvasd mind azt, mi emlékezetes. *Ausonius.*

Mit érnek neked a' nyomorult irrongyok' hiu játékai? azt olvasd, mit méltán magadévá tehess. *Martialis.*

Zeno Citticus megkérdeven az orákulumot, miként rendezhetné legjobban életét? feleletül azt nyerte: Úgy, ha megszánod a' halottakat! miből megértvén ő, hogy a' régiek' olvasására hívatnék, magát bölcsészetre adta.

Nem azokat kell tudósoknak és szorgalmasoknak tartani, kik legtöbbet, hanem azokat, kik legjobbakat olvasnak.

Aristippus.

Nincs oly rossz könyv, mi némileg ne használjon. *Plinius.*

A' lélek' kevélysége olvasással gyógyul ki. *Boileau.*

ÖNÁLLÁS.

Meg vannak akkor minden jogaid, mikor magadnak királya lehetsz. *Claudianus.*

Mihelyt mások' szemével kell látnod, legott azok' akarata szerint kell akarnod. *Rousseau.*

ÖNBIRÁLAT.

Magunk' naponkénti megpróbálása az erénynek nélkülözhetetlen eszköze. *Gellert.*

Ha csak magunkkal vetünk számot, önszeretetünk hibáinkat elfeddi, vagy megkisérti. *Gellert.*

ÖNISMERET.

Ismerd meg magadat! *Plato.*
Demonax kérdeztetvén, mikor kezdette a' bölcsészetet? akkor, 'monda ő, mikor magamat megismerni kezdettem.

ÖNGYILKOSSÁG.

Senkinek sincs joga elhagyni azon állást, mit az istenek neki kimutattak, az az, öngyilkossá lenni. *Cicero.*

Magunkat megölni csak akkor lehetséges, ha magunk körül halálos ellenségeket és elkövetkezendő szakadatlan veszélyeket látunk. *Montesquieu.*

A' ki magát szerelemből öli meg, holond, — a' ki javai' elvesztése miatti kétségbeesésből, félénk, — a' ki becsülete' elvesztésének tekintetéből, erőtlen. *Napoleon.*

ÖNHITTSÉG.

Miért oly kegyetlenek a' királyok az alattvalók iránt? mert nem számítanak arra, hogy valaha alattvalók legyenek. — Miért oly durvák a' gazdagok a' szegények iránt? mert nem félnek, hogy szegényekké legyenek. — Miért viseli magát oly megvetőleg a' nemesi rend a' közrend iránt? mert nem véli valaha megnemtelenednie. *Rousseau.*

ÖNHIZELGÉS.

Magának mindenki tetszik, és bölcsnek látszik; ezt nevetik a' mennyeiek, ebből jön legtöbb hiba. *Palingenius.*

Harczban senki sem hiszi, hogy ő nem Herkules. *Erasmus.*

Mindenkinek ábrázatja szép magának, 's a' mit magában rútnak talál, mások' ábrázatjának látásától van. *Boileau.*

ÖNMÉRSEKLET.

Szenvedd a' rosztat békével, 's használj a' megelégedést mérséklettel. *Epictét* egész filozofiáját e' két tételbe szorította.

ÖNZÉS. ÖNSZERETET.

Sokan a' dolgok felett vetélkedve nem különben, mint a' küzsdő vadállatok, csak a' győzedelmet ohajtják, 's mellözve az igazságot, csak önérdekre figyelnek. *Eusebius.*

Az önérdék midön egyet megvakít, sokaknak szemeit felnyitja. *Rochefoucauld.*

Mihelyt magunkat önszeretetre, önhaszonra, 's érzékiségre adjuk, legott következnek a' vészes szenvedélyek, és az értelem' homályai. *Gellert.*

Igaz közmondás: Mindenki jobb akarója magának, mint másoknak. *Terentianus.*

A' ki magát bolondul szereti, nem megyen elő a' bölcseségben. *Augustinus.*

Semmit sem bölcselkedik az a' bölcs, ki magának használni nem tud. *Ennius.*

Az önszeretet, önfentartás annyi-képen működik, 's oly ellentett elvekkel bir, hogy énünk iránti szeretetből énünket is feláldoztatja. *Montesquieu* mondja a' Caesar' gyilkosairól, kik ebeli ijedtökben azután magukat is kivégzék.

Az önszeretet a' bolondság' kutfeje. *Palingenius.*

Az önszeretet azon egyetlenegy alapkö, min az erkölctan épülhet. *Helvetius.*

Minden szenvedélyek az életkorral kialusznak, de az önszeretet soha sem

hal meg; ez a' hizelgő egy zsarnok: félj
ingereitől, 's ugy élj vele, hogy rabja
ne légy! *Voltaire.*

Legmogorvább szenvedély az élet-
ben az önszeretet. *Florián.*

Bár mennyi felfedezések tétessenek is
az önszeretet' tartományában, mégis ab-
ban sok ismeretlen helyek maradnak.
Rochefoucauld.

Az önszeretet ügyesebb a' világon
legügyesebb embernél is. *Rochefoucauld.*

ÖREG. ÖREGSÉG.

Mi rútabb az élni kezdő öregnél?
Seneca

Szegény öreg az, kinek magát szó-
noklattal kell védni. *Cato.*

A' kellemes, és csendes öregség
nyugton, tisztességesen, és diszesen foly-
tatott élet' következése. *Cato.*

Az öreg a' hajdonkort dicséri, 's
csak azt tartja helyesnek, mit maga
mivel. *Cornelius Gallus.*

Az érkező évek sok kedvező dol-

gokat hoznak magukkal, eltávozásukkal sokat elvisznek. *Horácz.*

Az öregség kész betegség. *Terentianus.*

Az öregség időváltozásokkal járó téli időkor. *Diogenes.*

Theodectes az öregséget, és házasságot hasonlóknak mondotta, mert, ugymond, mind kettőt kívánjuk, 's miután megnyertük, szomorgunk rajtok. —

A' gyermekek néha az öregeknek hizelegnek, de őket soha sem szeretik. *Rousseau.*

Az időzések bizonyos életkorban megkevesülnek, a' gyönyörök visszavonulnak, a' szenvedélyek elhallgatnak, 's az öregséget tisztelni láttatnak. *D' Aguesseau.*

Az öregek szeretik másokat jóra tanácsolni, hogy megvigasztalják magukat az iránt, hogy már nincsenek oly állapotban, miszerint rossz példát adhassanak. *Rochefoucauld.*

Az öregülés bolondabbá is, bölcsebbé is tesz. *Rochefoucauld.*

ÖRÖKSÉG.

Nem látom, mi szebb örökséget hagyhatnának a' szülők a' magzatoknak, mint a' jó hirnév' halhatatlan emlékit.
Erasmus.

ÖRÖM.

Örömünk gyakran fájdalmunk' kezdete. *Ovid.*

Semmit a' nehéz szerencse oly keserüvé nem tett, hogy annak semmi részit öröm ne enyhitse. *Ovid.*

A' legártatlanabb érzéki örömek is hasonlóak a' virágokhoz; mihelyt leszakasztatnak, meghalnak. *Gellert.*

A' bolondság' poharában nevet az örömcsepp. *Pope.*

A' rövid öröm eltűnik, de bánatja sirnál szűnik. *Schiller.*

ORSZÁGGYÜLÉS.

Szükségesek a' nemzeti gyűlések,

melyek a Monarchákat kötelességeikre emlékeztessék, mert ők mások szemivel látnak, mások' fülivel hallanak, ministereik' akaratja szerint élnek és uralkodnak, 's azoktól vezettetnek, kikkel körül vannak vétetve. *Egy francia Cancellár.*

ORZÁS.

Diogenes Harpalusról, egy leghiresebb tolvajról, azt mondá: Ő az istenek' léte ellen bizonyít, midőn oly hosszas szerencsével lop.

Demosthenes annak a' tolvajnak, ki tőle valamit ellopott, és avval mentette magát: nem tudtam, hogy tiéd volt! azt mondotta: De tudtad, hogy nem tiéd! —

Diogenes látván, hogy a' birák vitetnek fogságra egy tolvajt, ki is a' kincstárból egy pohárt ellopott, monda: Viszik a' nagy tolvajok a' kis tolvajt! —

ORVOS. ORVOSSÁG.

Az orvosi tan gyakran erőlködési-

vel csak kinjainkat neveli, 's halálunkat hosszítja. *Plato.*

Mindent el kell előbb próbálni, de a' gyógyíthatlan sebet ki kell vágni, hogy az ép rész meg ne vesztegettesék. *Ovid.*

Egyedül az orvoslásban van az, hogy annak, ki magát orvosnak mondja, legottan hiszünk; holott a' hazugság semmiben sem veszélyesebb, mint ebben. *Plinius.*

Dicsekedvén egy rossz orvos, hogy neki nagy hatalma van: Igaz, monda reá *Nicocles*, mert sokakat hüntetetlenül megöltél! —

Késő, de nagy orvosság az, mit a' fájdalom, és idő hoznak. *Cicero.*

Kérdeném, mi hasznot tesz az embereknek az orvosi tan? némelyek, kiket meggyógyít, megholtak volna a' nélkül, igaz; de milliók, kiket megölt, a' nélkül életben maradtak volna. *Rousseau.*

Az a' hasznos orvosság, mit idejében veszünk bé. *Palingenius.*

Jó orvostól soha sem lesz köldös. *Palingenius.*

Hasznos a' halálnak, hogy egy tudatlan orvos életben megmaradhasson.
Rabner.

ÖSZINTESÉG.

Gyakran egyebet akarunk, 's egyebet ohajtunk, 's igazat istennek se mondunk. *Seneca.*

Az őszinteség nem egyéb, mint egy ravasz tettetés a' végre, hogy az ember mások' bizodalját megnyerje. *Roche-foucauld.*

OVAKODÁS.

Julianus császár *Libanius* bölcsét, kit barátilag szeretett, ebédjire hívta; de ez avval menté magát, hogy nem szokott ebédelni — úgy hát ketten vacsorálunk, monda a' császár; nem lehet, monda ez, mert fejem fáj — legalább látogass meg gyakran, monda a' császár; ha izensz, megtehetem, felele a' bölcs, de félek, hogy alkalmatlan leszek! —

Bölcsen gondolkodnak, kik boldog időben az ellenkező esetektől félnek.
Cicero.

P.

PAP.

Az Athénéiek Alcibiadest halálra ítélvén, azt kívánták, hogy őt a' papok is átkozzák meg; de egy *Theano* nevű felszentelt papnő ezt nem tevő; mert, ugymond hivatásom nem az, hogy az embereket megátkozzam, hanem hogy megáldjam! —

Ki az a' vak bizakodó, ki a' papot hántani merje? az azt saját nagy kárával teszi. *Plautus.*

Az egyházi rend ha a' fejedelme-ken nem zsarnokoskodhatik, hizeleg nekik. *Montesquieu.*

A' pap néha halottját úgy megdicséri, hogy ha a' halott maga meghallaná, azt vélné, hogy valamely szent holt meg. *Rabner.*

A' papi rend' legnagyobb szerencsétlensége az, hogy azt azok gyűlölik leginkább, kik keveseb értelemmel bírnak. *Rabner.*

PARANCS.

Cselédinknek mérsékeltlen parancsolni dicsőség. *Seneca.*

Magunknak parancsolni legnagyobb parancs. *Seneca.*

A' ki másoknak parancsolni akar, előbb ama' szentelen uraktól, az illedelmetlenségtől, és utálatosságtól szabadítsa meg magát, megzabolásván a' gonosz kivánságokat, haragosságot, gyönyöreket, fösvenységet, és a' léleknek egyéb mocskait. *Cicero.*

Illetlen dolog, megtenni nem tudnod, mit másnak parancsolsz. *Cicero.*

PARÁZNASÁG.

Rövid a' paráznalkodás gyönyörűsége, de örökkévaló büntetése. A' paráznaságnak első nyila a' szem, és midőn bujálkodnak a' szemek, hevülnek a' kivánságok.

Diogenes a' szép paráznákat hasonlóknak mondotta a' halálos méreggel e-

legyített méhserhez, kik előleg ugyan gyönyörévezetet okoznak, de azt örökös fájdalom követi. —

Crates látván a' parázna *Phryne*' kępit *Delfiben* felállitva, felkiáltott: Imé a' görögök' állhatatlanságának emlénye! —

PÁSZTOR.

Egy jó pásztornak juhait nem megnyúzni, hanem csak megnyirni kell.
Tiberius.

PAZÉRLÁS.

Valaki roszul él a' maga jovaiban, nem lehet hiv a' máséban is. *Lucianus.*

Plato látván egy ifjat, ki öröksęgit elvesztegette, kenyeret enni, 's vizet inni, monda: Ha mértékletesen ebédeltél volna, nem így vacsorálnál! —

Alphonsus egy ugyan azont többször is esdeklő, de mind annyiszor elpazérló lovagnak ezt mondá: Ha megadom mind azt, mit kérsz, hamarább megszegényitem magamat, mint tégedet meggazdagitnálak. —

Diogenes előmenvén egy pazérlónak háza előtt, melyre fel vala írva, hogy eladó, azt mondá: Megjövendöltem vala, hogy a' nagy szédelgés után házatad kiokádod! —

Mint a' termékeny, de sok költéssel miveltetett szántó nem sokat segíti a' földészt: ugy a' kereskedő, de bővön költő ember nem sok hasznot hagy hátra örökösinek. *Plinius.*

Ne légy pazérló, mert miután örökségedet megemésztetted, a' gazdagok' asztalából nem fogsz részesülni. *Palingenius.*

A' mit a' pazér ad, annak nincs becse, minthogy az neki kevésbe vagy éppen semmibe kerül.

PÉLDA.

Parancsolni hosszas dolog, példát adni rövid, és hatás dolog. *Seneca.*

Szerencsétlenségeink' okai közül egy az, hogy mások' példájára élünk, 's nem az okosság szerint rendezzük magunkat. *Seneca.*

Valamint sokan mások' ásitására ásitnak; ugy a' teendőkre nem helyes megválasztásból, hanem mások' vak követésiből mozdítatnak. *Erasmus.*

A' népbe leszivárogo az uralkodók' példája. *Claudianus.*

Nem csak vétkeznek a' fő urak, hanem vétkeiket a' polgárokra is leszivárogtatják; 's nem csak avval ártanak, hogy maguk megromolnak, hanem másokat is megrontanak; többet ártnak példáikkal, mint vétkeikkel. *Cicero*

Ha a' király a' tisztességes dolgokat akarja, minden ugyanazont akarja. *Seneca.*

A' példák hallgatva tanítanak, kívánságaink' bölcsészetivé válnak, 's a' megelégedés', és megelégedetlenség' sok csalfa vonzalmaival megvesztegetnek. *Gellert.*

A' példákat hasznunkra fordítani valamint mindig, ugy főleg ifjúiéveinkben, erkölcsünk' szerencséje, 's jellemünk' legnagyobb dicsérete. *Gellert.*

PÉNZ.

A' pénz' használatának legjobb mód-

ja az, ha sem szegénységre nem viszen, sem a' szegénységtől messze nem viszen.
Seneca.

Nincs oly szent, mit megrontani, nincs oly erős, mit megostromolni pénzzel ne lehessen. *Cicero.*

A' pénznek nem szolgálni, hanem parancsolni kell, mivel ha élni tudsz, szolgál, ha nem, úr leszen. *Seneca.*

Roszul van a' dolog, mikor a' mit jósággal kellene véghezvinni, azt pénzzel kísértik meg.

Lesznek barátim, csak legyen pénzem.

A' kinek szüleitől pénze maradott, 's el akarja veszteni, fogadjon munkásokat és ne üljön mellettük.

A' kinek pénze nincs, ne álljon a' piacon. —

Az idegen szokásokat legelőször a' fajtalan pénz hozta bé, 's a' puha gazdagság megrontotta a' századokat rút fényüzéssel. *Juvenalis.*

Kész pénzzel nemességet is lehet venni. *Kotzebue.*

Rettentő véték pénzzel nem birni.
Rabner.

Birák, 's tanácsok vásároltatnak meg aranyon; szeretet, 's tisztelet soha sem vétetett pénzen. *Pope.*

Él ne varázsoltasd magad a' pénz által, ha drága szabadságod, 's lelki nyugalmat nem akarod örökre elveszteni.

✗ Minekelötte szeszélyednek eleget tennél, erszényedtől kérj tanácsot. ✗

POKOL.

A' gonosznak pokolban kész büntetései vannak. *Cicero.*

Pokolban jóllehet felébred a' bűnbanat, mindazáltal az akarat semmit sem jobbúl; 's mindenki ott ugy kárhoztandja lgonoszságát, hogy az igazságot teljességgel nem szeretheti, nem ohajthatja. *Augustinus.*

Pokolba ezer bójáró helyek, 's minden felöl nyilt ajtók vannak, 's mint a' tenger a' folyókat az egész földről, ugy azon hely minden lelkeket befogad, akármennyi népnek sem szük, 's még sem érzi a' magába érkező sokaságot. *Ovid.*

A' halál' büntetését pokolban második halál nem végzendí, 's ekkora nyomornak végórája nem leszen. *Ovid.*

Könnyü pokolba lemenni, de visszatérni, visszavergődni nagy baj, nagy munka. *Virgil.*

POLGÁR.

A' ki polgári háborut ohajt, azt nem kell polgárnak nevezni. *Cicero.*

PONTOSSÁG.

Nagy előmenetel, ha mindent magga idejében cselekszünk. *Erasmus.*

R.

RABSÁG.

Inkább veszs el, mint rabbá légy. *Spártai törvényelv.*

A' gyönyörködésünkre bézárt állatokat bár gazdagon tápláljuk is, nehezen veszik mindazáltal a' rabságot. *Cicere.*

RAGADOZÁS

Kérdé N. Sándor *egy tengeri rablótól*, mi joggal fosztogatna a' tengeren? avval, felel ez, a' mivel te a' világot pusztítod; én csak egy hajócskával rablok, 's nevem azért ragadozó: te pedig egész hajós sereggel jársz prédálni, 's azért neved vitéz hódító! —

Nem adhatjuk büntelenül azt másnak, mit valakitől elragadoztunk. *Cicero.*

RÁGALOM.

Egy ember *Macedói Filep* ellen rágalmason beszélvén, tanácsolták, hogy küldje azt számkivetésbe — nem, felele ő, mert ugy még nagyobb helyen fog rágalmazni. —

Anthistenes hallván, hogy *Plato* felele roszul szól, azt mondá: királyi dolog gyaláztatnunk, midön jót mivelünk.

Zoilus kérdeztetvén, miért szólana meg minden embert? azért, monda ő, mert egyébbel nekik ártani nem tudok.

Szokrat értvén, hogy egy ember rosszul szól róla, monda: nem tanult jól szólani!—

Platot némelyek gyalázzván, azt monda: ugy élek, hogy szavaiknak hitelé ne legyen.—

Pisistratus az öt részegen gyalázóról boszuállás helyett azt monda: Csak annyiba veszem őt, mintha szemei bé lévén kötve, vakon ütközött volna belém.—

Diogenes egy gyalázójának azt monda: Akár te engemet gyalázz, akár én téged dicsérjelek, nem hiszik.—

RANG.

A' közepes rangokat az idő megneveli, a' föbbeket eltörli. *Theopompus.*

Felejtsd el rangodat, midőn az emberiség szólit. *Kotzebue.*

Mindenütt ismeretes a' rangkülönbség, minden szegletiben a' világnak vannak különböző állapotok, nemesség, és nemtelenség. *Kotzebue.*

RÁTARTÁS.

A' maga rátartás a' testnek azon titka, mely azért találtatott fel, hogy a' lélek'hiányait elfedezze. *Rochevoucauld.*

RAVASZSÁG.

Carbo mondja Sylláról: Ő oroszlán is, róka is, de a' rókától inkább félek, mint az oroszántól. —

RÉGISÉG.

A' régiség az a' külön nemű tárgy, mit a' távolság nagynak mutat. *Fontenelle.*

Azért magasztaljuk a' régieket, hogy a' korunkbélieket gyalázhassuk. *Fontenelle.*

Az anya, és nagyanya nagyobb érdemnek tartják, hogy ivadékaik őket régiségökről emlegessék, mint kegyességökért. *Marquis d' Argent.*

A' régiség minden dologban tekintélyesebb, mint az újdonság: ilyenek a' megévesült szokások is. *Kotzebue.*

Az emberi álnokság' vétke miatt van, hogy a' régiek mindig dicsértetnek, 's a' máiak megvettetnek. *Tacitus.*

REMÉNY.

Ó! mekkora esztelenség, hosszas reményhez kezdeni. *Seneca.*

Mi az embereknél legközösebb? a' remény, mert evvel azok is birnak, kiknek semmi egyébök nincs. —

Mi a' remény? ébren álmodás. *Aristoteles.*

Az élet' rövid tartalma tilt hosszas reményhez kezdenünk. *Horácz.*

Bár mily csalárd is a' remény, legalább szolgál annyit, hogy az élet' végére gyönyörös úton vezet. *Rochefoucauld.*

A' remény együtt utaz, 's el nem hágy a' sirnál is. *Pope.*

Mig legszebben reménylünk, megtörténik, mit nem vélünk. *Schiller.*

Ne remélj fölötte sokat, 's az élvezetet reményeid által meg ne előzd, mert könnyen kimeritheted.

Eszed legyen reményid' vezetője.

Az elveszett remény keserü, de még keserübb az, ha vesztett reményünk miatt ki is csufoltatunk.

Eszed legyen reményid vezetője.

RESTSÉG.

A' restnek a' tanulás kinszenvedés.

Seneca.

Az ember semmit sem cselekedve rosszul cselekedni tanul. *Cato.*

Egy rest ember dicsérvén a' tőkepénzesek' sorsát, hogy t. i. aluva is pénzt szereznek, azt felelé neki *Zsigmond császár*: te pedig ébren mindent felémésztesz! —

Rest ember' tulajdona, nem tudni, mi szabad neki. *Seneca.*

A' rest, ki azt eszi, mit nem ő szerzett, lopja azt. *Rousseau.*

A' restséget a' pokoli kinok közé kellett volna sorolni; de ugy látszik,

hogy a' paradicsomi örömek közé sorol-
tatik *Montesquieu*.

Legrútabb veszteség a' restség'
vesztesége. *Erasmus*.

A' rest' napjai amugy suhannak o-
dább, mint a' felhők árnyéka, nyomot
soha nem hagynak magok után.

RÉSZEGSÉG.

A' *Spártaiak* azért óvták magukat
a' részegedéstől, mert, ugy mondották:
Nem akarunk más' észére szorulni.—

A' hol a' részegség országol, onnan
számkivette a' jóság és okosság, meg-
tompul az értelem, a' tanácsok elhanyot-
lanak, az ítéletek felfordulnak. *P. Ra-
vanella*.

A' mi a' józanságnak szivén vagyon,
az nyelven vagyon a' részegségnek.

A' bor, ha mértékletesen iszod,
orvosság, ha mértékletlenül, méreg.

Némelly nemzeteknél olly gyűlöle-
tes a' részegség, hogy bár csak egyszer
részegedjék is meg valaki, törvényben
nem veszik bé bizonyosságát.

Micsoda dicséret van abban, hogy sok bor fér beléd? mert ha mindeneket, kik veled együtt ülnek a' vendégségben, meggyőzendesz is, ugyancsak meggyőzettel a' hordótól. *Seneca.*

Az olaj a' tüzet gyújtja, a' bor a' haragot neveli.

Cleostratusnak midőn egy ember azt mondaná: Nem szégyelled-e hogy meg-részegülsz? felelé: 's hát te nem szégyenled-e hogy részeget intesz.

A' szándékos részegség dühösség. *Seneca.*

A' részegség az az átmenő tébolyodás, mi alatt az embernek sem akarátja, sem tette okos nem lehet. *Krug.*

RÉSZVÉT.

A' szerencsétlenekhez mutatott részvét többnyire csak a' szerencsésekhez bé-színlődés' mestersége. *Aristoteles.*

ROKONSÁG.

A' fiak az atyát, az atyák a' fiakat

megölik, és a' rokonok fegyveresen kölcsönös sebeket adnak. *Manilius.*

Az első köfal testvérvérrel nedvesült meg. *Lucanus.*

A' kik rokonaik' megvetésivel keresnek barátokat, hasonlók azokhoz, kik saját földeiket mellözvén, idegenekét mivelik. *Szókrat.*

A' vérrokonok közötti ellenségeskedések legkiólthatatlanabbak, leghevesebbek szoktak lenni. *Gellert.*

Az önérdék a' vérrokonok' köriben leginkább egybeütközik. *Gellert.*

Vérrokonink' szegénységét, és a' sorsát szégyelleni több, mint kevélység, mert kegyetlenség is. *Gellert.*

Rokoninkat csekély érdem mellett felémelni, 's érdemesek eleibe léptetni azért, hogy azok nem családunkból származtak, közönség elleni véték, kétszeres véték. *Gellert.*

ROKONSZENV.

II-dik Fridrik, és II-dik Jó'sef találkozáván, Jó'sef monda: Minden kívána-

tom bételjesült! mire monda Fridrik:
Ez életemben a' legszebb nap! —

ROMLANDÓSÁG.

Senkise bizzék, hogy állandóul övé
marad az, a' mi romlandó, és veszendő.
Cicero.

ROMLOTTSÁG.

A' jó erkölcsök', és jó törvények'
drága egybefüggését az emberek nem e-
lőbb érzik, mint mikora' visszaélések a'
romlottságot fő pontra emelték; így lesz
mindig nálunk embereknél a' legnagyobb
rosz a' jónak alapja. *Sully*, francia
miniszter.

ROSZ.

Valahol a' jó a' rosszal egybekap-
csoltatik, nem rossz javul a' jótól, hanem
a' jó undokittatik meg a' rosztól.
Chrysostomus.

A' rossz tettek nem halnak meg ve-

lünk együtt, halálunk után is fenmaradnak.
Roszat nem tenni jó, de roszat
nem akarni még jobb.

RUT.

A' majom csak majom, ha arany
ékességet visel is. *Példabeszéd.*

A' mellyik legszebb is a' majmok
között, rut.

Valamint hitvány kunyhóból nagy
ember jöhet ki: így alacson disztelen
kicsin testből is éles és nagy elme.
Seneca.

S.

SEGEDELEM.

A' segedelem, és haszontét nemes
lélek' tulajdona. *Seneca.*

A' ki a' veszendőn segíthetne, 's
nem segít, annyi, mintha megölné. *Solon.*

Az ember, mint a' nemes szöllőtő,
gyámolt keres, 's erősséget mások' öle-
léséből vesz. *Pope.*

Egyik ember a' másiknak segedel-
mere született. *Seneca.*

Az isteni segedelem nem mindenkor
mutatja ki magát, ha jelen van is; hanem
a' hol elfogy az emberi remény. *Jo-
seph. Hist.*

Vagyon annak segedelme nyavalyás
állapotjában, a' ki segített mást boldog
állapotjában. *Seneca.*

Ki hamar segít, kétszeresen segít.

SIETSÉG.

A' sietség, és hirtelen harag a' ta-
nácskozásnak legnagyobb ellenségei. *Se-
neca.*

A' ki felettébb siet dolgában, ké-
sőbbre végzi el.

SIRÁS.

A' születés' első jele a' sirás. *Seneca.*

A' sirásban van valami élvezet,
mert a' könnyekkel kiszivároga' fájdalom.
Ovid.

Az anyát gyereke' halálán sirni csak
az esztelen tilalmazza. *Ovid.*

Legtöbben azért sirnak, hogy látassanak, 's mind annyiszor szemeik szárazok, valahányszor nincs nézőjük. *Seneca.*

Egy *Spártai embert* kárhoztatván némelyek sirásáért, azt mondá: Mit tessek, mert nem ész, hanem a' természet sajtolja ki belőlem a' könnyeket? —

Sokszor azért sir az ember, hogy érzékenynek láttassék, vagy hogy elkerülje azt a' szégyent, hogy ő nem sir. *Rochefoucauld.*

SOHAJTÁS.

Mind emberek vagyunk, arra itéltetve, hogy egyaránt sohajtsunk; az érzékeny a' más' fájdalomáért, az érzéketlen a' magájéért. *Gray.*

SZABADSÁG.

Minden arany, mely a' földön folyamatban van, sőt még az is, mi annak belsejében terem, szabadságunkhoz képest semmi. *Aristides.*

Crates örökségét eladta, 's árát a' tengerbe vetette, [mondván: Szabad vagyok! —

Egy szabad álladalomban a' szóknak, és gondolatoknak is szabadoknak kell lenni. *Tiberius*.

A' márvány, és arany alatt szolgaság lakik; a' szalma fedél szabadokat fedez. *Seneca*.

Soha a' szabadság nem kedvesebb, mint kegyes király alatt. *Claudianus*.

Ki a' szabad? a' bölcs, és magának parancsoló. *Horác*.

Mi a lovagi, szabadosi, vagy szolgai rend? büszkeségből, vagy boszúságból született nevek — a' szegletből is szabad az égre feltekinteni. *Seneca*.

Nem szabad az, kit kevély lélek tüzel. *Seneca*.

Kérdeztetvén egy *Laconiai ember*, miféle mesterséget tud? Szabad lenni! lön a' felelet. —

A' hol mindenszabad, ott az erény utálatos. *Agesilaus*.

A' mi szabad, nem kedves, a' mi nem szabad, inkább éget. *Ovid*.

Tilalom ellen törekszünk, 's a' megtagadottakat örökké kívánjuk. *Ovid.*

A' helyes szabadság áll a' jó törvények iránti helyes engedelmességben. *Rousseau.*

A' valódi szabad ember azt teszi, mi neki tetszik, mert nem akarja azt, mit nem tehet. *Rousseau.*

Nem a' karok' ereje, hanem a' szivek' mérséklete teszi az embereket szabadokká, és függetlenekké. *Rousseau.*

Ritka szerencsés idő, mikor akaratodat érzeni, 's érzelmeidet kimondani szabad, *Tacitus.*

Mások' példája erősíti azt, mit szabadságunkban állani titkon ohajtottunk. *Gellert.*

SZÁRMAZÁS.

A' ki származásával kérkedik, idegen dolgokat magasztal. *Seneca.*

SZEGÉNYSÉG.

A' ki jól alkuszik a' szegénységgel, gazdag az. *Seneca.*

A' szegénység a' szivben, nem a' zacskóban vagyon. *Aug.*

A' szegénységért senkit sem láttam hogy kinzottak volna, de a' gazdagságért sokakat.

Tisztességes dolog a' vidám kedvü szegénység. *Seneca.*

A' tolvajoktól megállott úton is békessége vagyon a' szegénynek.'

A' szegény embernél nincsen boldogabb; mert ő nem fél rosszabb állapotra való változástól. *Diphilus.*

Száz vitéz egy szegényt nem foszthat meg. *Török mondás.*

Mindenki annyiban szegény, mennyiben azt hiszi. *Seneca.*

Kinek a' szegénység nehéz, a' le-szen a' gazdagság is, mert a' hiba lel-kében van. *Seneca.*

Hajdon az értelem aranynál drágább volt, de ma a' szegénység nagy ostobaság. *Ovid.*

A' tanácsház a' szegényeknek bé van zárva; a' gazdagság tiszteletet hoz. *Ovid.*

Igazságtalan idom, hogy a' kiknek kevés van, mindig valamit adjanak a' gazdagabbakhoz. *Terentius.*

Semmi sincs nehezebb a' szegénységben, mint az, hogy az embert nevetségessé teszi. *Juvenalis.*

A' gazdag útaxó fél a' leselkedőtől, a' szegény pedig bátorságosan útaxik. *Ovid.*

Nehezen emelkednek fel, kiknek erényeit házi szegénységök akadályozza. *Juvenalis.*

Mindenkép nyomorultúl élnek a' szegények, főkép ha sem kereskedést, sem mesterséget nem tudnak. *Plautus.*

Szükölködő az, kinek nincs elég, és a' kinek a'sok sem lehet elég. *Cicero.*

Szegénységért senkit sem láttam zsarnokoskodni, de igen a' gazdagságért. *Lycurgus.*

Democritus hallván egy embert panasolni a' maga szegénységire; ha, ugymond, sokat nem kívánsz, a' kevés neked soknak látszik.—

Aristidesnek szegénységét vetvén szemire egy gazdag ember, azt felelé:

Nekem szegénységem semmi rosztat nem okoz, de neked igen gazdagságod elég zavart.

A' szegényeket legelőször okosságuk hagyja el, 's a' dologgal értelmök, és tanácsuk is eltávozik. *Ovid.*

A' szegénység nem a' dolgoktoli nélkülötetésben, hanem az a' miatti szükség' érzelmében áll. *Rousseau.*

Ki hiubb azon elszegényült gazdagnál, ki megemlékezzvén azon megvettetésről, mi a' szegénységet kíséri, magáról ugy érez, hogy az emberek között utolsó helyre jutott? *Rousseau.*

A' szegénység bátorságos, a' nagy gazdagság veszélyre siet. *Phaedrus.*

A' szegénység általában *anyja* a' vétéknek, *apja* az esztelenség.

Kevéssel béérni, valódi gazdagság.

Ki kevéssel bé nem éri, az gazdagsággal sem lakik jól.

SZÉGYEN.

A' gyöngéd elméket mások' szégyenvallása gyakran a' vétéktől elrettenti. *Hordcs.*

A' hol nincs szégyen, nincs gondosság ott a' törvényre is; állhatatlan ott a' szentség, kegyesség, hit, és igazgatás. *Seneca.*

SZELLEM.

Minden nemzetnek van egy általános szelleme, min maga a' hatalom is alapúl; 's mikor azt bántja, magát bántja, 's meg kell szükségképen akadnia. *Mentesquieu.*

SZEMÉRMETESSÉG.

Rútakat ne szólj, mert ilyen szok által a' szemérmetségől lassanként elszokol. *Seneca.*

Idegen helyen nagyobb a' szemérmetség. *Cicero.*

A' szemérmetség ha egyszer elvesz, semmi mesterséggel vissza nem szereshető. *Ovid.*

Minden erénynek gyalázattól irritózó legdicséretesebb örje a' szemérmesség. *Cicero.*

A' barátság' legnagyobb ékességét hagyja fel az, ki a' szemérmességet felhagyja; minek okáért veszélyesen hibáznak azok, kik a' barátságban bujaságra, 's minden vétekre szabadságot képzelnek. *Cicero.*

Dajkálni kell a' szégyent, mi míg a' lélekben megvan, mind addig a' jó reménynek helye van. *Seneca.*

Rút szókkal ne élj, mert a' szégyen lassanként a' szók által kiküszöböltetik. *Seneca.*

SZENTSÉGTÖRÉS.

A' kicsin szentségtörések megbüntettetnek, a' nagyok dicsőséget nyernek. *Seneca.*

Néha a' szentségtörő is az óltárhoz folyamodik, és a' megbántott istenség' segedelmét kérni nem irtózik. *Ovid.*

SZENVEDÉLY.

Szenvedélyink tesznek erőtlenné; mert azok' kielégítésére több erő kellene, mint mennyit a' természettől nyerünk. *Rousseau.*

Ismereteink' kutfejei szenvedélyeink.

Helvetius.

Csak erős szenvedélyek szülhetnek nagy embereket. *Helvetius.*

Az emberi elme a' legveszélyesb dolgokat legszenvedélyesben kívánja.

Erasmus.

A' szenvedély néha a' legügyesebb embert is bolonddá, a' bolondot is ügyesé teszi. *Rochefoucauld.*

A' szenvedélyes egyszerű ember ékesenszólóbban jóvasol, mint a' szenvedélytelen legnagyobb ékesen szóló. *Rochefoucauld.*

A' politika a' nagy és fényes tetteket úgy adja elő, mintha azok valami nagy szándokból tétettek volna, a' helyett, hogy azok rendszerint a' kedélyek' és szenvedélyek' következményei. *Rochefoucauld.*

A' szenvedélyek oly igazságtalanok, és önérdükiek, hogy azokat bizvást követni akkor is veszélyes, mikor leg-helyesebbeknek tetszenek. *Rochefoucauld.*

A' szenvedélyek a' szivben örökösen tenyésznek, 's mikor kihal egyik, születik a' másik. *Rochevoucauld.*

SZÉPSÉG.

Honnan van, hogy a' szép személyektől nehezen szakaszthatja el magát az ember? ezen kérdésre *Plato* így felelt: Ezt csak egy vak kértheti. —

Ritka férjeket nem büntetett meg a' szépség: tekintsd csak a' századokat! *Seneca.*

Nagy veszélylyel őriztetik az, mi sokaknak tetszik. *Publius Syrus.*

A' szépségnek ritkán van egyessége a' szemérmertességgel. *Juvenalis.*

A' szépség' virágát minden napok szaggatják. *Seneca.*

A' szépek azt, mit akarnak, erőszak nélkül nyerik meg. *Carneades.*

Diogenes annak az ifjunak, kit szépségiért sokan szerettek, azt mondotta: Azon igyekezz, hogy tested, szeretőivel lelkedet is meg szerettesd! —

Az embert a' szépség inkább ajánlja akármely ajánló levélnél is. *Aristoteles.*

Láttam legroszabb szépeket, és legjobb rútakat. *Phaedrus.*

Jó háznak rossz lakója: szép rossz. *Diogenes Cynicus.*

Isocrates azokról, a' kik szépek, de gonoszok, azt mondja vala: Szép hajójok van, de rossz hajós mesterek.

Arra, hogy szép légy, rövid idő van; arra, hogy szép ne légy, hosszas idő. *Deshoulières.*

Az aszonyok önszépségök' színét, és alkalmazását az élességgel adják meg. *Rochevoucauld.*

Az egyszerű szépet az ahoz értő becsüli, az ékitett szépet a' bővség' munkájának mondja. *Gothe.*

Egyetlen egy illedelmetlen része a' szépségre egybehangzó hatásoknak képes azt megzavarni. *Lessing.*

Szépek! vigyázzatok könnyen síkamló szívetekre; ne higgyetek a' pestises sohajtásnak, a' vad kívánságok elébe bocsátott kegyes pillantásoknak. *Thomson.*

A' test' szépsége koránt sem jele annak, hogy szép lélek tanyázzék benne.

SZERELEM.

Egy *Franczia herczeg* egy herczegnőt megszeretvén, azt mondá: Hogy szívét megérdemeljem, és szemeinek tetszedjem, meghódítom a' királyokat, sőt az isteneket is meghódítanám. —

A' szeretők' indulatja bolond barátság. *Seneca.*

A' szerelemben következő vétkek vannak: boszuság, gyanuság, ellenségeskedés, fegyverszünet, harcz, és ismét béke. *Terentius.*

A' szerelem bővebb mind a' méznél, mind az epénél; kostolása édes, vele jóllakni keserű *Plautus.*

Szerelmet vállalni hatalmadban van, de letenni nincs hatalmadban. *Publius Syrus.*

Valamint a' szinte kialvó tüzet ha kénkövel illeted, él, és legkisebből legnagyobb tüzzé válik: ugy ha mind azt

el nem távoztatod, mi a' szerelmet meg-
ujítja, felgyúl a' láng, mely csak most
nem vala. *Ovid.*

Hibáz, ki a' bolond szerelemnek
végét keresi. *Propertius.*

A' szerelmet meggyógyítja az éhség;
ha e' nem, az idő; ha e' sem, a' halál,
Crates.

Vannak asszonyok, kiknek soha i-
degen szeretőjük nem volt; de ritka az,
kinék csak egy idegen szeretője lett
volna. *Rochefoucauld.*

A' szerelem nem él, ha vagy nem
reméll, vagy nem fél. *Rochefoucauld.*

Minél inkább szereti valaki szere-
tőjét, annál közlebb áll azt meggyölölni.
Rochefoucauld.

Azon asszonyoknak, kik a' szerelem-
re szabadon vannak bocsátva, legkisebb
hibájuk az, hogy szerelmet gyakorolnak.
Rochefoucauld.

Hogy a' szeretők soha sem unják-
meg együtt magukat, oka az, hogy
mindig magukról beszélnek. *Rochefou-
cauld.*

A' szeretők' rendszeréuti hibája az, hogy nem ismerik meg, mikor őket szeretőjik szeretni megszűnnek. *Roche-foucauld.*

Minden szenvedélyek az emberrel hibákat követtetnek el, de legnevetsege-sebbeket a' szerelem. *Roche-foucauld.*

A' szerelem bármily kedves is, kedvesebb azon módokkal, mikkel mutatkozik, mint magára. *Roche-foucauld.*

A' szerelem olyan, mint a' szeszes italok, mik minél inkább bé vannak fojtva, annál inkább megtartják erejüket, sőt erősödnek. *Roche-foucauld.*

A' nőszemélyek szeretőjüket szeretni azért szűnnek meg, hogy másba szerettek belé. *Roche-foucauld.*

Ha a' méltósága' szerelembe belép, abban mindent elrombol. *Roche-foucauld.*

A' szeretőnek távolságában mily kinzók a' képzetek! — *Thomson.*

A' szerelem részegítőbb a' bornál.

Mentől inkább keressük a' szerelmet, annál inkább fut tőlünk, ki tőle fut azt üzi, attól pedig fut, ki keresi.

A' szerelem olly betegség mint a' himlő, mentől később kapjuk, annál inkább betegit.

A' szerelem nagyon ritkán igaz, de ha az is, még sem az a' mi a' barátság.

A' rozsa megeszi a' vasat 's az aczéllat—bizadalmatlanság a' barátságot, 's a' szükség a' szerelmet.

Az olly házasságok mitsem érnek, mellyeket az ész köt, a' szivé' legyen a' választás,

SZERELEMFÉLTÉS.

A' szerelemfáltés legnagyobb minden roszak között, melly nem tud irgalmazni azoknak, kik vele ellenkeznek *Rochefoucauld.*

A' ki egy szép nőszemélynek férje ohajt lenni, annyi, miutha őriző sárkánya kívánna lenni azon Hesperus' kertjének, minek almáinak szépsége őt megbájolta. *Rochefoucauld.*

A' szerelemnek gyötrelmében áll gyönyöre; hátha még a' társa is megerkezik, a' féltés! észrevétetlen lopózik

ez is bé, 's azontúl nincs semmi éd a' kinokban, csupa méreg, megvesztegetvén minden érzésit a' szívnek, minden gondolatját az okosságnak, 's elhervasztván a' szerelem' édes paradicsomát.
Thomson.

SZERENCSE.

A' szerencse a' léleknek rettenetes mérgé. *Millot.*

Ne hidd, hogy a' mások' szerencsétlenségivel akárki is szerencsés lehessen. *Seneca.*

Bajos annak az erényeket tisztelni, ki mindig szerencsés volt. *Cicero.*

A' szerencse sokaknak sokat ád, eleget senkinek sem. *Martialis.*

Nem csak a' szerencse vak, hanem azokat is megvakítja, kiket megölelt; nincs is szenvedhetetlenebb a' bolond szerencsésnél. *Cicero.*

Az élet nem bölcseséggel igazgatatik, hanem szerencsével. *Cicero.*

Semmi sincs oly ellenire az okosságnak és állhatatosságnak, mint a' szerencse. *Cicero.*

Nem sokat árthat annak a' szerencse, kinek örje inkább az erény, mint a' történet. *Cicero.*

Chilon kérdeztetvén, mit mivel Jupiter? á' nagyokat, ugymond, alázza, 's a' kicsineket emeli. —

Apelles kérdeztetvén, miért rajzolta ülve a' szerencsét? mert, ugymond, helyt állani nem tud. —

Ha a' szerencse kedvez, távoztasd a' felfuvalkodást; ha dörög, távoztasd a' kétségbe esést. *Ausonius.*

Senkit a' szerencse annyira nem emelt, hogy annyival ne fenyegetné, mennyit ígért vala. *Seneca.*

Nagyobb vagyok, hogy sem a' szerencse nekem árthasson. *Nióbé*, Thébai királyné. —

Kinek vannak legnagyobb szorongásai? annak, ki a' legnagyobb dolgokban akar szerencsés lenni. *Bion.*

Napoleonnak hajóit az Angolok Egyiptomnál semmivé tévén, így szólott vigasztalólag seregéhez: Akármily nagy is a' szerencsétlenség, nem lehet azt még a' szerencse' tőlünk eltávozásának tulajdonítani. —

Hogy a' világon szerencsés lehess, legyen bolond ábrázatod, és bölcs értelmed. *Montesquieu.*

A' legnagyobb gonosztévők gyakran leghatalmasbak, leggazdagabbak voltak, 's mégis magukat szerencsétleneknek ismertették. *Gellert.*

A' szerencsés kimenetel sokakat vizre visz. *Phaedrus.*

Repülő szerencse, hagyj békét nekünk; te csak pompás rabszolgaságot adhatsz! *Quinault.*

Nagyobb erény kívántatik a' jó szerencsének, mint a' rosznak elhordozására. *Rochefoucauld.*

A' szerencse azok előtt tetszik legvakabbnak, kikkel semmijót sem tesz. *Rochefoucauld.*

Jó, rosz megnyerhetik a' szerencse' javait; de a' velek élés' édessége annál kisebb, minél gonoszabbul szerzettetnek. *Pope.*

Csak ugy lehetünk e' világban szerencsések, ha szerencsétlenségünket el tudjuk altatni.

SZERENCSETLENSÉG.

Chilon egy maga szerencsétlenségén bánkodónak azt mondá: Ha mások' szerencsétlenségét megtekinted, a' magadét könnyebben szenvedended. —

Szégyelli az ember a' szerencsétlennék azt a' segélyt nyújtani, mit maga szerencsétlenségiben elfogadni nem szégyellett. *Deshoulières.*

A' legkisebb hiba is, mit egy szerencsétlen elkövet, többek előtt elégséges ürügy arra, hogy tőle a' segélyt megtagadják; ők azt akarják, hogy a' szerencsétlennék tökéletesek legyenek.

Rochefoucauld.

Némelyekben a' szerencsétlennék látása annyi, mint a' Médusa' fejének megtekintése; annak látására szívök kövé változik. *Rochefoucauld.*

A' legnagyobb gonosztévőnek sem célja magát szerencsétlenné tenni. *Krug.*

Nagyon jó iskolamester a' szerencsétlenség, tanítás módja különös ugyan, de célját soha el nem veszti.

Csak az a' szerencsétlen, ki szerencsétlenségét el nem türheti.

Soha sem vagyunk olly szerencsétlenek a' mint képzeljük.

Ha szunyadik a' szerencsétlenség, fel ne költsd.

SZERETET.

Ha szerettetni akarsz, szeress. *Seneca.*
Fájdalom nélkül nem veszesztjük el azt, mit szeretettel birtunk. *Augustinus.*

Bajos a' hosszas szeretetet egyszerre letenni. *Catulus.*

Méltóság, és szeretet rosszul egyeznek, 's egy székben meg sem férhetnek. *Ovid.*

Töbszörösön boldogok, kiket szakadatlan kötél tart együtt, 's a' szeretet a' végnapnál hamarabb nem választ-el. *Horác.*

Könnyen engedi az ember magát elámitatni azoktól, kiket szeret. *Moliere.*

Ha a' szeretetről következéseiből kell itélni, többet hasonlít az a' gyűlölséghez, mint a' barátsághoz. *Roche-foucauld.*

A' tiszta szeretet hasonló a' lidércz-hez, melyről minden ember beszél, de kevesen látták. *Rochefoucauld.*

Mindig szeretjük azt, ki minket bámul; de a' kit mi bámulunk, nem mindig szeretjük. *Rochefoucauld.*

A' szeretetben a' csalárdság szinte mindig több, mint a' bizodalmatlanság. *Rochefoucauld.*

Szeretetről gyűlölségre menni könnyebb, mint barátságra. *Rochefoucauld.*

Nemde nem gyönyörűséges é bizonyos szürökön letisztálva az a' szeretet, mely bájolja az emberi nemet? — *Pope.*

SZERKEZET.

Az emberek mind azt, mit emberek szerkeztek, elronthatják. *Rousseau.*

SZERZEMÉNY.

A' szerzeményt megőrizni nem kisebb erény, mint szerezni. *Ovid.*

Gonosz szerzemény gonoszul vesz el. *Plantus.*

Költéseink' kevesítése javaink' szaporításának legbiztosabb módja. *Szókrat.*

Illő, hogy a' gonosz szerzemény gonoszul vesszen el. *Erasmus.*

SZIDALOM.

X A' szidalom közé elegyíts valami nyájasságot; az édes szók hatósbak a' durváknál. *Seneca.*

Ha valakinek elszenveded szidalmazását, olylyá tartja, mintha te szidta'd volna meg ötet. *Seneca.*

Szitkot szitokkal adni vissza: sárt sárral tisztítani *Vives.* X

Demosthenes, midön egy embertől szitkokkal ingereltetnék, monda: Olyan viadalra készttettem, melyben a' ki feljül fordul, az vagyon alól, és a' ki győzedelmet veszen, az győzetett meg.

Diogenes, egy ötet szidalmazó embernek monda: Ennekem sem hinné el senki szómat, ha téged dicsérnélek; de teneked sem hiszen senki, midön engemet gyalázzsz.

Diogenest egy ember esztelennek nevezvén, monda erre: Esztelen nem vagyok, mindazáltal nem olyan eszem van, mint nektek.

Chrysippus, midőn egy embertől sok szidalmazást szenvedett volna, monda neki: Igen jól cselekedéd, hogy a melyek tebenned vagynak, azokból semmit el nem hagyál.

Aristoteles, midőn megértette volna, hogy egy ember őt háta megé szidalmazná, monda reá: Csak jelen ne legyek, akár ugyan megverjen.

SZÍN.

A' fejér ezüst fekete vonalokat csinál: így némelyeknek külsője szép, tettei utálatosok. *Erasmus*.

SZÍV.

A' köntös változik, 's az ember még is ugyan az: így a' műveltség, vagy műveletlenség, tudományosság, vagy tudatlanság; komolyság, vagy tréfaság

változnak, de a' szív nem; holott az egész embert a' szív teszi. *Fontenelle.*

A' lélek' tüze a' szívnek kijátszott holondja. *Rochevoucauld.*

A' mit a' fő szerzett, avval a' szívet szerencsésíteni, 's más jó szívet magához kapcsolni, boldog érzet a' jelenben és jövőre. *Kotzebue.*

Oly tiszta szív egy sincs, mely fel lenne hatalmazva más szívről' ítéletet hozni.

SZOKÁS.

A' nyomorok' enyhítője a' hozzá szokás. *Seneca.*

A' szokást az emberbe nem annyiban a' származási törzsök nemzi belé, mint a' hely' természete és életmód. *Cicero.*

Bajos dolog az öregek' szokását megváltoztatni. *Erasmus.*

A' szokás legkegyetlenebb zsarnok. *Erasmus.*

Szeget szeggel ütünk ki, szokást szokással kell meggyőzni. *Erasmus.*

SZÓLÁS.

Nem lehet azon egy embertől, hogy sokat is mondjon, mind jól is essék.

Egyszerű az igazság' beszéde. *Euripides.*

A' mely gyermekek hamar kezdik a' szólást, azok későbbben kezdik el a' járást: így valaki készebb a' szólásra, restebb a' dolognak megcselekvésére.

Erasmus.

Egyebekkel keveset, magaddal sokat beszélj. *Vives.*

A' gyermekek utcán való beszéde vagy atyjoktól költ vagy anyjoktól. *Zsidó mondás.*

SZOLGA, SZOLGÁLAT.

Nem illő, hogy az álladalom' javait azok emésszék fel, kik annak semmi hasznos szolgálatot nem tesznek. *Pius Antoninus.*

Elszenvedhetetlen dolog tisztátalan, szégyentelen és elpusztult embert szolgálni. *Cicero.*

Antigonus látván, hogy az ő fia az igazgatása alattiakkal kegyetlenül és fel-fuvalkodva bánnék, monda neki: Nem tudod-e, hogy a' mi uralkodásunk fényes szolgáltság?

Rendszerint a' nagy erények a' szolgáltságban eltűnnek, vagy elvesznek.

Montesquieu.

A' ki gonoszoktól vár érdemjutalmakat, kétszeresen vétkezik; először azért, mert nekik úgy szolgál, mint érdemetleneknek, másodszor azért, mert tőlök bántatlanul meg nem szabadulhat.

Phaedrus.

SZOMOR.

A' szomoruságot se nem szeretem, se nem tisztelem, jóllehet azt a' világ különösön láttatik tisztelni, azt bölcsesség', erény' és lelkiismeret' köntösébe öltöztetvén; de e' bolond és aljas ékesítés. *Montagne.*

SZOMSZÉDSÁG.

A' szomszédosok között régi ellenkezés, halhatatlan gyűlölség, és gyógyíthatatlan sebek léteznek. *Juvenalis.*

A' kik földet akarnak szerezni, mindenek előtt arra vigyázzanak, nehogy rossz szomszédjok legyen. *Cato.*

SZOMJUSÁG.

Artaxerxesnek futásában szükség' esetében egy mocskos edényben állott vizet adtak, mivel hosszas szomját eloltsa, 's miután megitta, azt vallotta, hogy soha ennél gyönyörűbb itala sem bor, sem a' legfrisebb víz nem volt.

SZÓNOKLAT.

Bölcsét nem illet heves szónoklat. *Seneca.*

Az igazság' szónoklata egyszerű. *Euripides.*

Szavaink ne gyönyörködtessenek, hanem használjanak. *Seneca.*

Semmi sincs oly hihetetlen, mi szónoklattal hihető, semmi sincs oly durva és miveletlen, mi szónoklattal síma és mivelt ne lehessen. *Cicero.*

Demosthenes azoknak, kik vádolták őt azért, hogy a' szónoklatra na-

gyon reá adta magát, azt felelte: A' szónoklat népszerű embert jelent; annak megvetése pedig azokat jellemzi, kik a' népen uralkodni kívánnak, nem rábeszéléssel, hanem kényszerítéssel élvén.

Midőn valaki *Agesilaus*nak egy szónokot dicsérne, hogy a' csekély dolgokat beszéddel csudálatosan kibővitené, azt felelte: Még azon csizmadiát sem tartom jónak, ki kis lábra nagy csizmát csinálna.

Valamint az életben, úgy a' szónoklatban is semmi sincs bajosabb, mint a' meglátandókat meglátni. *Cicero*.

Valamint azt, kit nem látunk, szaváról megismerjük: úgy az embernek szónoklatából életére következtethetünk. *Erasmus*.

Phocion rövid ugyan, de legfontosb szónoklattal élt, kit midőn látott volna *Demosthenes* felállani, így szólott: Ime áll fel az én szónoklatom metszőkése.!

Az ékesen szólás' leghatósb fogása az ismétlés. *Napoleon*.

A' szónokok a' fontosságot hosszúsággal kívánják pótolni. *Montesquieu*.

A' foglalatosság nélküli nemzetek legszónokiabbak. *Montesquieu*. (Czigányok).

SZORGALOM.

Nem férfit illet, félni az izzadástól. *Seneca*.

Demosthenes kérdeztetvén, hogy lett szónokká? Úgy felele ő, hogy több olajat költöttem el, mint bort.

Szorgalom nélkül nincs szerencse, nincs érdem, nincs erény. *Gellert*.

A' mit sok esztelenek észre nem vesznek, egynek szorgalma feltalálja. *Phaedrus*.

Szerfeletti atyáskodás a' kormányok' hibái közé tartozik, 's a' vállalati kedv' mozgalmaiban néha csak a' szorgalmat öli el; miknek tehát, mig mások' jogait nem sértik, szabad hatáskör lenne engedendő. *Napoleon*.

SZÖVETSÉG.

Ma a' ki a' szövetséget megrontja, meggazdagodik, a' ki megtartja, szűkülöködik. *Claudianus*.

SZÜKSÉG.

A' szükségnek mindennap újra születő törvénye jókor megtanítja az embert azt tenni, mi neki nem tetszik, hogy megelőzze azon rosszat, mi neki még inkább nem tetszenék. *Rousseau.*

Annyira kell elköteleznünk az egész világot, a' mennyire csak lehet; mert sokszor az embernek szüksége van a' magánál kisebbre. *La Fontaine.*

Kinek kevés a' szüksége, az igazán gazdag.

SZÜLETÉS.

A' ki megszületik, halála van hátra. *Seneca.*

Lycurgus bizonyos éveket szabott a' házasulandóknak és férjhezmenendőknek, minek okáról kérdeztetvén, azt mondá: Szükség, hogy a' teljes koru házasoktól született magzat erős és életrevaló legyen.

Valamely hámulandó szeretettel vonz magához az a' vidék, mely minket szült és táplált. *Erasmus.*

SZÜLÖK.

Pittacus az atyját perlő ifjunak ezt mondá: Ha nincs igazad, megbüntetnek, ha igazad van, megérdemled a' büntetést.

Solon kérdeztétvén, miért nem írt törvényt azok ellen, kik szülőiket megverik? mert, úgy mond, ilyeneket nem képzelék.

Diogenes annak, ki atyját megverte, ezt mondá: Ne mond ezt senkinek, míg te is magzatok' atyja nem leendesz.

Epaminondas minden jeles tettei között azt mondá leggyönyörködtetőbbnek magára nézve, hogy a' Lacedaemonbélieket Leuctránál mindkét szülőinek életében győzte meg.

Egy ifju atyja' ellenségét perbe szólitván, és megnyervén, *Cato* neki azt mondá: Igy, így! nem bárányokkal és gödölyékkal, hanem a' gonoszok' könnyével és kárhoztatásával kell a' szülök' halotti innepélyét megadni.

Augustus császár gyermekeibeni megcsalódott reménye miatt Homernak

ama' szavaival kiáltott fel: Vajha nőtelenül éltem, 's magtalanul elvesztem volna!

Azért kell szülőinket kedvelnünk, mert tőlök adatott által nekünk az élet, örökség, szabadság, polgárság. *Cicero.*

A' minémü zsoldot fizetsz szülőidnek, azont várjad fiaidtól. *Diogenes.*

Megvakulást érdemel az, a' ki az ő szülőinek személyét komor tekintettel utálja meg, és felemelt komor szemekkel sérti meg a' kegyességet.

Ellenséget nevel önmagára, valaki felettébb kedvez fiának. *II. Pius.*

SZÜZESÉG.

A' szüzeség oly erény, mely az okosság' jármával a' bujaság' vad erejét korlátolja. *Augustinus.*

A' szüzeség az angyalok' leánytestvére, buja kívánságok' legyőzése, erények' királynéja, 's minden jók' birtoklása. *Cyprian.*

Kisebb gond eltávoztatni a' testnek meg nem ízlelt gyönyörüségét, hogysen megvetni, minekutána megízlelted.

Többire azon nőszemélyeknek marad meg épségben szemérmessége, a' kik középszerinti ábrázattal, termettel vannak. *Ennius.*

T.

TAKARÉKOSSÁG.

Inkább csufoljanak és nevéssenek engemet udvari embereim fősvénységemért, hogysen a' nép pazérlásomért sirjon. *XII-ik Lajos.*

Az erszény' fenekén késő a' takarékoság. *Seneca.*

Szokratot intvén barátja, hogy vendégeit igen vékony asztallal fogadja, azt felelte: Ez a' jóknak elég, roszaknak ez is sok.

Takarékosság nélkül egy király sem gazdag, 's ezáltal a' szükölködő magának jöltévőjévé válik. *Gellert.*

A' mi a' jövedelemből hiányzik, takarékosággal pótolódik, miből, mint egy kútfőből, csergedez a' jöltévőség. *Plinius.*

TALENTOM.

A' talentom az Istennek azon titkos ajándéka, mit tudtunk nélkül nyilvánítunk. *Montesquieu.*

TANÁCS.

Tanácsot tarts, mielőtt' valami cselekednél, hogy bolondságot ne mivelj. *Sallust.*

Mit kellessék cselekedned, sokakkal forgasd; de a' mit cselekedendő vagy, igen kevesekkel és hűségesekekkel, vagy inkább csak magad magaddal. *Vegetius.*

Sokáig tanácskozzál, hamar cselekedjél. *Seneca.*

Igen jól tanácskoznak azok a' jövőendő dolgokról, a' kik azoknak példáit az elmultakról veszik. *Dionys. Halic.*

Rosz tanács, melyet meg nem változtathatni. *Gellius.*

Tanácscsal könnyebb valakit meggyözni, mintsem haraggal. *Seneca.*

Bátorságosb tanácsot venni, mint adni. *Kempis.*

Bár ugyan jó legyen is a' ló, de fék és zabola kell neki; bár igen tiszta legyen is a' hölgy, de férj kell neki; bár igen eszes legyen is az ember, de barátjának tanácsa kell neki. *Zsidó mondás.*

Legjobb tanácsos az idő. *Bias.*

Egészséges létünkre könnyen adunk tanácsot a' betegeknek. *Terentianus.*

Csekély kün a' fegyver, ha otthon nincs tanács. *Cicero.*

A' nagy sereg inkább zajongás mint gyűlés; és kevesek' tanácskozásában némi zsarnokság van *Erasmus.*

A' ki magára nem vigyázva ad másnak tanácsot, bolond. *Phaedrus.*

A' bolond tanácskozás nem csak következetlen, hanem veszélyes is. *Phaedrus.*

Szeresd mások' tanácsát, nem pedig dicséretét. *Boileau.*

TÁNCZ.

A' hol a' táncz, ott az ördög. A' táncz olyan czirkalom, melynek közepe az ördög, kerülete pedig annak minden angyali.

Alphonsus király mondja vala: a' tánczos a' bolondtól csak ebben különbözik, hogy a' bolond egész életében, a' tánczos mig tánczol veszti el esztét.

Inkább kívánok magamnak hideglelést, mint hogy tánczofjak. *Fridrik császár.*

Alphonsus a' Frankokat különösön léháknak mondá azért, hogy minél korosabbak volnának, a' tánczolásai esztelességben annál inkább gyönyörködnicnek.

TANITÁS.

Tudósnak jele, ha tanithat.

A' ki tanit, tanul; vagy azokról, a' miket tudott, megemlékezik.

Ki minél gyorsabb és értelmesebb; annál haragosabban 's nehezebben tanit; mert azt, mit maga könnyen megtanult, későre tanulni látván, mérgelődik.

Cicero.

Az ember maga magát is tanithatja, ha azokat, miket másokban kárhoztat, magában is kárhoztatja. *Demosthen.*

TANULÁS.

Mig tanítvány vagy, higgy; miután tanult vagy, használd értelmeket. *Kál-deai elv.*

Synopei Diogenes az Antisthenes' tanításait akarván hallgatni, Antisthenes nem akará őt magánál megszenvedni, sőt pálczával is fenyegeté, ha el nem menne; mire Diogenes így felelt: Üss, de nem találsz oly kemény pálczát, hogy magadtól elüzz!

Többet használ, ha kevés bölcseségi szabályokat megtanulva, azokat pontosan követed, mint ha sokakat megtanulsz, és nem használod. *Seneca.*

Későre felejt el a' lélek, mit hosszason tanult. *Seneca.*

Szabad az ellenségtől is tanulni. *Ovid.*

Szokrat látván egy tanítványát a' mezőben szorgalmasabbnak lenni, mint a' tanulmányokban, monda neki: Meglássd, hogy mikor földedet szelidíteni akarod, elmédet el ne vadítsd!

Aristippus kérdeztetvén, mi hasznát vette a' bölcselkedés' tanulásának? azt, úgymond, hogy mindenekkel szabadon szólhatok.

Nem azért élünk, hogy tanuljunk, hanem azért tanulunk, hogy kellemesen éljünk. *Erasmus*.

A' ki a' tanulásban 's olvasásban nem tud magának határt szabni, végtére felfordult könyvtár leszen.

Nem azért kell tanulnunk, hogy tudjunk, hanem azért, hogy cselekedjünk.

TAPASZTALÁS.

A' tapasztalás a' különböző használatok által származtatta a' mesterséget, utat mutatván a' példára. *Manilius*.

A' következő halált a' hajós leginkább megérzi, 's a' vitézt félni sebei tanították. *Propertius*.

A' következő nap az előbbinek tanítványa. *Publius Syrus*.

TÁPLÁLAT.

Minél egyszerűbb ízletünk, annál általánosabb; legtöbb ellenhatás van a'

sokfélekből egybe alkotott ételekben — láttunk-e valaha embert, ki a' vizet és kenyeret ne kedvelje? ime a' természet' útja! *Rousseau.*

TÁRS.

Társ nélkül semmi jót birni nem édes. *Seneca.*

TÁRSALGÁS, TÁRSASÁG.

Legyen hasonló társaságunk a' kövek boltozatjához, melyek ha egymást nem tartanak, leesnének. *Seneca.*

Szemére vetvén valaki *Antisthenes*-nek, hogy néha a' gonoszokkal társalgana, azt felelé: Az orvosok is a' betegekkel járnak, 's még sem betegek.

Előbb kell megtekintened, kikkel egyél és igyál, mint azt, mit egyél és igyál. *Seneca.*

Az emberek minél inkább egybesereglenek, annál inkább elromolnak — a' test' erőtlenségei, mint a' lélek' vétkei, ezen számos egybeseregléseknek csalhatatlan következései. *Rousseau.*

Hatalmassal társalkodni soha sem biztos. *Phaedrus.*

A' társalgás megtanít ismernünk a' nevetségeseket; az elvonultság alkalmassabbakká tesz ismernünk a' vétkeket. *Rochefoucauld.*

TÁVOLLÉT.

A' távollét a' kicsin szenvedélyeket kevésbiti, 's a' nagyokat gyarapítja; mint a' szél kioltja a' gyertyát, 's a' tüzet gerjeszti. *Rochefoucauld.*

TEHETSÉG, TEHETET- LENSÉG.

Többre látjuk magunkat elégségeseknek, mint a' mennyit tehetünk. *Seneca*

A' ki sokat tehet, lehetetlen dolgokat is akar megtenni. *Seneca.*

Nem csak annyira kényszerítetünk, a' mennyit nem tehetünk, de annyira sem, a' mennyit tehetünk. *Cato.*

Az ember a' mit nem tehet, szóval üti helyre. *Phaedrus.*

Születés által nyerhetni jeles testi és lelki tehetségeket, mivel ezek természet' ajándékai; de a' természet ezen ajándékban származásra nem ügyel, hanem azt főbb és csekélyebb származásának tetszése szerint osztja. *Krug.*

TEKINTÉLY.

A' tudósok' tekintete és nagy neve az okosságot meg nem némithatja. *Marquis d' Argent.*

TEHETETLENSÉG.

Az élhetésnek legfőbb akadályja a' holnapira várakozás. *Seneca.*

A' nagy kincsek' gyűjtésébeni kívánság, mint a' láng' ereje, annál hatósabb, minél nagyobb égedelemből tünt ki. *Seneca.*

Nem hisszük el, hogy az Isten e-leget ád, míg van több, mit adjon; a' mit ő adhat, véghetetlen, de a' te kívánságod is; 's mond meg, hol az a' fok, hol megállapodnál? *Pope.*

TEREMTÉS.

A' teremtési mesterség a' lélek' lassu győzedelmével mérhetetlen országot békerit. *Schiller.*

A' teremtő lélek a' legjelesebbnek izlete az ő legmagasb hatályosságában. *Schlegel.*

TERHEK.

Mindenek zúgolódnak az élet' terheire; de sohajtás, sirás, szükség, fájdalom, zúgolódás között sem hagyhatják el azon életet, melynek terhe előttök elviselhetetlen. *Philocles.*

A' nagy tereh alatt a' lélek letörpül, és meglankad. *Seneca.*

TERMÉSZET.

A' természet parancsol, 's keveset figyel törvényeinkre. *Euripides.*

A' természet nekünk semmi durvát és bajost nem parancsol. *Seneca.*

Ha természetesen élsz, soha sem léssz szegény; ha a' vélemedenck szerint, soha sem léssz gazdag. *Seneca.*

Kevésből jobban élhetni — ha tudnánk a' természet' útján boldogok lenni, nem kellene tengeri és szárazsi hadi erő, nem kellene kereskedő hajó. *Claudianus.*

A' természet legjobb vezér. *Cicero.*

A' természet sok jelekkel kifejezte akarattját, 's még is, nem tudom, miért, — megsiketülünk, 's intéseit nem halljuk. *Laelius.*

Tartsuk meg és ne távozzunk el a' természettől előnkbe irt úttól; az azt követőknek minden könnyű; az az ellen élők' élete hasonló a' vízzel szembe hajózáshoz. *Seneca.*

Legszorgalmasabban kell vizsgálni annak, ki mást tanít, kit mire hívott legyen természete. *Cicero.*

A' természet' általános rendje állandóul ugyan az marad. *Fontenelle.*

A' rút természetet semmi szerencse nem rejti el. *Phaedrus.*

A' természet maga' törvényeit szívünkbe béirta. *Klopstock.*

TESTISÉG.

Senki sem szabad, ki testének szolgál. *Seneca.*

Minél erőtlenebb a' test, annál többet paráncsol; minél erősebb, annál engedelmesebb — minden érzéki szenvedélyek az elpuhult testben szállásolnak, 's annál inkább gerjedeznek abban, minél kevésbé képesek azt kielégíteni. *Rousseau.*

A' hol a' testi dolgok kedvezőleg folynak, ott az erkölcs megromlik. *Rousseau.*

TETTETÉS.

A' tettetés a' természetességre hamar visszatér. *Publius Syrus.*

Ha vannak, kikben nincs semmi nevetségés, csak az az oka, hogy az bennük nincs jól felkeresve. *Rocheffoucauld.*

TETSVÁGY.

Legnagyobb hiba, ha ki nem a' jobbaknak, hanem többeknek kíván tetszeni. *Seneca.*

Rosz szüz, akár hölgy az, ki szü-
löinek tetszésén kívül kíván tetszeni.
Plautus.

Lehetetlen a' halandó természetnek
akkor is, mikor célját elérte, minde-
nek' helybehagyását megnyerni. *Diodorus*
Siculus.

Az embereket legbiztosabban meg-
nyerhetni, ha hajlamaik után hajlunk,
elveiken megnyugszunk, gyengéiknek ál-
dozunk, 's tetteiken tapsolunk. *Molière.*

A' tetszvágy az asszonyok' alapke-
délye; de nem mindenik gyakorolja azt,
mert némelyek' tetszvágyát félsz, vagy
okosság tartóztatja. *Rochefoucauld.*

A' tudósok szüntelen az asszonyok
öltöző asztalát 's tükrét hányják szemök-
re; holott ők szintén azon erőtelensé-
geket követik el, midőn irótollukkal és
tentájokkal több hiábanvalóságot visznek
véghez; mély tudományukat és eszök'
szépségét gyakran többet csudálják, és
nagyobb bizonytalansággal, hogysen az
asszonyok magukat tükreikben. *Rabner.*

TÉVELYGÉS.

Mindenki a' világban egy bizonytalan útat követ, úgy, a' mint őt tévelygéseit játszottatva hurczolják; 's itt az tartja magát ügyesnek, az nevez másokat bolondoknak, ki bölcs név alatt mindeneknél bolondabb. *Boileau.*

Az emberek az álmot és a' hazugságot örömeit hallgatják. *Palingenius.*

TILALOM.

A' tilos dolgok szerettetnek, elfelejtetik, a' mi szabad. *Seneca.*

TISZTASÁG.

Epidaurusban az *Eskuláp'* templomára ez volt írva: Ezen helyre csak a' tiszta lelkeknek szabad bémenni.

Diogenes avval vádoltatván, hogy az erkölcstelen helyekre is elmenne; azt felelé, hogy a' nap is bésugárzik a' rút helyekre, még sem piszkolódik el.

TISZTELET.

Több tisztelői vannak a' felkelő, mint a' lenyugvó napnak. *Pompejus* mondá Syllának, ki nem akará neki, mint igen ifjunak, megengedni, hogy triumfust tartson.

TISZTESSÉG.

Senki sem kerüli inkább a' munkát, mint a' ki tisztességre szerfelett vágyik. *Plutark.*

Tisztesség és szégyen semmi állapothoz nem köttettek: jót mivelj, és tisztessé léssz. *Pope.*

A' valódi tisztesség lelkiismeretünk' kedvellésében, és nem mások' csalfa ítéletében áll. *Gellert.*

Az uralkodók' kegyenczei azok a' napórak, kikhez folyamodnak az emberek addig, míg őket az álladalom' napja világítja; de ha a' maga sugárait rólok elvonja, senki sem tekint többé reájok. *Rochevoucauld.*

TITOK.

Vagy ne cselekedjél eltitkolandó dolgot, vagy egyedül cselekedjed. *Publ. Min.*

A' mit két három ember tud, nem titok. *Példab.*

Könnyebb némely nyelven eleven szentet tartani, mint titkos beszédet. *Socrat.*

Nincs az eltitkolva, a' miről a' lelkiismeret tanubizonytságot teszen.

Nincs abban különbség, akár aszszonynak beszélj valami titkot, akár pedig a' piacon kiáltó minden poroszlóknak. *Socrat.*

A' köfalnak is fülei vannak. *Zsidó mondás.*

A' mit elakarsz titkolni ellenségedtől, barátodnak is ki ne jelentsd; mert néha barátod ellenséggé válik, 's akkor kijelenti. *Zsidó m.*

A' mi nyilvános, csekélynek tetszik, és a' titokba a' legtudatlanabb is szeretné avatkozni. *Seneca.*

A' mit akarsz, hogy más elhallgasson, te hallgasd el legelőször. *Seneca.*

A' kinyilt fülek a' reájok bizott dolgokat nem tartják meg hivségezen. *Horácz.*

Mások' titkait se ne tudakold, sem pedig azt, miben megbizattatol, sem bor, sem harag miatt ki ne mondd. *Horácz.*

Ne hireld ki, mit más reád bíz; örizd titkaidat. *Fenelon.*

A' mit kevesen tudnak, eltitkolhatni; de a' mit sokan, semmiképen nem. *Erasmus.*

Hogy kívánhatjuk, hogy más titkainkat megörizze, holott magunk sem örizzük meg? *Rochefoucauld.*

Minden titok kinyilvánítása annak a' hibája, ki azt másra bizta volt. *Rochefoucauld.*

TOBZÓDÁS.

Az ételek' bövsége akadályozza a' lélek' erejét. *Seneca.*

A' konyha az örökségek' utálatos büntető helye. *Seneca.*

A' tobzódás nagyon édes rossz, mi a' testi kívánságoknak mindig engedelmeskedve, az érzéseket homálylyal tompítja, 's a' tagokat elerőteleníti. *Claudianus.*

Gonosz úrnak szolgál, ki a' toroknak szolgál, mert mindenkor kíván, soha bé nem telik, ha ma veszen, holnap ismét kér. *Ambros.*

A' torkosnak szíve hasában vagyon.

A' borral és hússal bőven való élés a' testet vastaggá teszi ugyan, de a' lelket erőtlentíti. *Plutar.*

Ha a' torok vétkezését elmetszed, azzal együtt sok vétket hódoltatsz meg.

TÖKÉLY.

A' nevedkedetés nem tökélyes dolog' jele. *Seneca.*

Soha senki oly értelmes nem volt, hogy a' dolgok, az időkor és használat őt valami újra ne tanithatták volna. *Terentius.*

Szerencsétlen sorsa az embereknek! alig kezd a' lélek érni, már a' test gyengülni kezd. *Montesquieu.*

Nincs ember, ki mindig bölcs, vagy minden tekintetben tökéletes legyen. *Erasmus.*

TÖR.

Az emberek hasonlóak azon madarakhoz, melyek megfogatják magukat azon törben, hol száz ezer azon nemű madarak megfogattak. *Fontenelle.*

TÖRVÉNY.

Agis király Spártában, kinck egy öreg azt panaszolta, hogy a' polgárok a' törvényt nem tartják meg, azt felelte neki: Ez igaz, mert Igyerek koromban így hallottam atyámtól, ki is atyjától halotta volt.

Az emberek a' panaszokat, ellenségeskedéseket és megbántásokat szaporítják, hogy ezekből, mint az orvos a' betegségekben, meggazdagodjanak — nem volna annyi törvénykezés, ha abból senkinek haszna nem volna. *Silius Italicus.*

Néha a' legfőbb törvény legfőbb bosszuság. *Terentius.*

A' törvény az igazságtalanságtóli félelem miatt taláztatott fel. *Horácus.*

A' törvény enged az erőszaknak.
Ovid.

Hallgatnak a' törvények harczközben.
Cicero.

Minden törvény hiányos, ha az isteni törvény' képével nem bir.
Augustinus.

Nem csak törvény' irásáról kell gondoskodni, hanem az írott törvény' megtartásáról is.
Leo Pápa.

Azért találtattak fel a' törvények, hogy azok mindenhez ugyanazon szóval szóljanak.
Cicero.

A' törvénytudónak háza az egész hazának orákuluma.
Cicero.

Demaratus annak, ki tőle azt kérlette, miért számüzetett Spártából király léteére? azt felelte: azért, hogy ott a' törvények a' hatalmasabbak.

A' törvény pókháló, miben a' legyek és szunyogok fennakadnak, a' darázsok pedig azt átszakítják.
Solon.

Mint testünk ész nélkül, úgy az áldadalom is törvény nélkül nem élhet.
Cicero.

Mint a' leghatósbb orvosi szerek a' leggonoszabb nyavalyákból, úgy a' legjobb törvények leggonoszabb erkölcsökből születtek.
Erasmus.

Az ember a' maga vétke ellen a kotta a' törvények' szégyenítő zaboláját.

Minden törvénynek lelke az, hogy az embernek akarátja ne szolgáljon törvényül. *Rochefoucauld.*

Az erőszak hódított, a' hódítás törvényt tett. *Pope.*

TUDAKOLÁS

Euclides kérdeztetvén, milyenek az istenek? 's miben foglalatoskodnak leginkább? Egyébiránt milyenek legyenek, úgy mond, nem tudom, de hogy az efféle bolondul tudakozók utálatosok e-löttek, bizonynyal tudom.

Szokrát kérdeztetvén, mit mivelnek pokolban? nevetve azt felelé: Sem ott nem jártam, sem senkivel nem beszéltem, ki onnan visszajött volna.

Mint a' kik megvetvén a' szép rajzokat, a' csudásokat, három szemüeket, lábatlanokat és idétlen fejüeket vizsgálják: úgy a' tudakolók inkább gyönyörködnek mások' rút tetteiben, mint becsületes magaviseletében. *Plutárk.*

A' mivel semmi gondod nincs, arról ne tudakozzál. *Terent.*

Az ember magát nem ismervén, mindent egyebet tudni akar.

Egy ember békötve vivén valamit, midön a' más kérdené: mit viszen, felele: Azért fedeztetett bé, hogy te ne tudjad, mi legyen.

TUDÁKOSSÁG.

A' tudatlanság többet ér az erőltett tudákosságnál. *Boileau.*

TUDATLANSÁG.

Tudatlan embernél semmi sincs disztelenebb. *Terentius.*

Mint a' majom kölykeit legbolondabbúl szereti: úgy a' tudatlanok elméjük' idétlen szüleményeiben mindenek felett gyönyörködnek. *Plinius.*

Diogenes egy fényesen öltözött tudatlan gazdagról azt monda, hogy az egy aranygyapjas juh.

A' tudatlanság mindig kész magát bámulni. *Boileau.*

TUDOMÁNY.

Minden egyéb kisebbedik az idővel, egyedül a' tudomány öregbedik a' vénséggel. *Plutar.*

Ha szereted a' tudományt, majd olyan, mintha szert tettél volna rá. *Hist. Sax.*

A' közrenden valóknak ezüst, a' nemeseknek arany, a' fejedelmeknek drágakő a' tudomány. *Pius.*

Azon légy, hogy jobbat, ne többet tudhass másoknál. *Seneca.*

Semmit nem tud az, a' ki magát nem tudja.

A' ki semmit nem tud, ha hallgatni tud, eleget tud az. *Boccat.*

Sokat tudni, 's önnön magát nem tudni, igen veszedelmes tudomány, fellette rút tudatlanság.

Ne mondd arról a' mit nem tudsz, hogy tudom, nehogy gyanuba essél arról is a' mit tudsz. *Zsidó mondás.*

Sokrát kérdeztetvén: Mivolta leg-

szebb teremtmény? felelt: A' tudomány-
nyal ékes ember.

Krisztina, svéd királynő, lemond-
ván a' királyságról, ezt mondá: Többet
ér a' Parnassus, mint a' királyi szék.

Semmi tudomány nem nehezebb,
mint az élettudomány. *Seneca*.

A' legtanultabb ember is megvallja,
hogy keveset tud, és sok tanulandója
van. *Cicero*.

Alphonsus király, midőn a' drága
dolgok' veszendőségéről volna beszéd,
állítá, hogy készebb volna a' föld' ke-
rekségén híres minden gyönyöreitől és
ékességeitől is megválni, mint akármely-
lyik könyvétől.

A' sőt termő föld egyebet nem te-
rem: így a' tudományos lélek is egyéb
dolgokban csaknem semmit ér. *Plinius*.

Ha a' tudományokra és tisztességes
dolgokra nem adod elmédet; irigység
vagy szerelem fognak ébren gyötörni.

*Horác*s.

Tágas úton tudományokra eljutni
nem lehet. *Propertius*.

A' tudomány jelesít és nemesít; tu-
domány nélkül beteg az elme. *Seneca*.

Tudományra és gazdagságra egyszersemind nem érkezel; nem is méltóztatik a' bölcsesség abban a' lélekben lakni, melyet kívánságokkal előlve, 's világi gondokba bémerülve lát. *Seneca.*

A' tudomány a' fájdalomnak egyetlen enyhülete. *Plinius.*

A' kiket a' tudományokban úgy nézünk, mint orákulumokat, csak vakmerő tudatlanok. *Marquis d. Argent.*

A' fél tudós igen szilárd véleményekben; ki pedig fennebb lépett a' tudományokban, kételkedni kezd azon dolgokról, mikről az előtt meg volt győződve. *Montagne.*

A' tudomány és erény legbátorságosabb gazdagság, miktől meg sem fosztathatunk, járásunkban sem terhelnek. *Erasmus.*

Tudatlanság hiuvá, sokat tudás félnékké tesz. *Thucydides.*

Boldog, ki a' dolgok' okait megismerhette. *Virgil.*

TULAJDON.

Nem elég, nagy tulajdonokkal birni; azokkal gazdáskodni is kell tudni. *Rochefoucauld.*

TULZÁS.

Sylla mondja magáról egy készített siremlékiratban: Soha senki sem barátaival annyi jót nem tett, sem ellenségeinek annyi nyomort nem okozott, mint én!

Sem magányilag, sem közönségileg sokba ne elegyedj. *Seneca.*

A' felettébb való mindenütt vétkes. *Seneca.*

TÜREDELEM.

A' vallás egyedül a' lelkiismeret munkája, 's a' polgári társaság' tagjaitól csupán vallásukért a' polgári jogokkal élhetést megvonni, jogellenes elnyomás. *Krug.*

U.

UDVAR.

Az udvaroknál minden tévedés és csalfaság. *Chaulieu.*

A' fejedelmi udvar jól nevelt és jól öltözött köldusok' társadalma. *Rochefoucauld.*

A' vétkek' úgy folynak bé a' fejedelmi udvarokba, mint a' folyók a' tengerbe. *Rochefoucauld.*

ÜGYVÉD.

*Phocion*ban roszalván az övéi, hogy egy gonosz embert a' törvénytöréseken védelmezett, azt mondá: Hiszen a' jóknak nem kell védelem.

ÜLDÖZET.

Rosz tetteinkért nem üldöztetünk, nem gyűlöltetünk úgy, mint jó tulajdoninkért. *Rochefoucauld.*

Az emberek bármily gonoszok, nem bátorkodnak az erény' ellenségeinek látatni; 's mikor azt üldözni akarják, csalárdnak lenni hitetik, vagy vétkeket fognak reá. *Rochejoucauld.*

URALKODÁS.

Solont az Áthénei főbbek unszolván, hogy a' királyi széket foglalja el, azt felelé: Nem lépek fel oda, mert nem tudom, könnyü leszen-e onnan leszállanom. —

Mint a' nap szüntelen sugárzik, a' mennydörgés pedig ritkán hallatik: úgy a' királyoknak is szüntelen jótékonyoknak, retteneteseznek pedig ritkán kell lenniük — erre a' ministerek eszközök a' királyok' kezében, kiknek választásában legvigyázóbbaknak kell lenniük.

Persák' elve.

Uralkodásunkat egy meghódított népen állandóvá tenni annak kieszközlésével lehet, hogy az hódítója' parancsainak megelégedéssel engedelmeskedjék. *Camillus Consul.*

Egy Babiloni király kérdvén *Apoloniust*, hogy uralkodhatnék bátorságosan? Úgy, mond ez, ha sokakat tisztelsz, de keveseknek hissz.

A' kinek kezében van mások' élete, többnyire azon gondolkodik, mit tehet, nem azon, mit kell tennie. *Cicero*.

Az uralkodók' változtatásában a' szegények egyebet nem nyernek, mint névváltoztatást. *Phaedrus*.

Egy uralkodónak háromról kell megemlékezni: hogy embereken uralkodik, hogy törvények szerint kell uralkodnia, 's hogy nem fog örökké uralkodni. *Euripides*.

Macedoi Filepnek javaslák, hogy egy tisztes embert, ki neki szemrehányásokat mert tenni, számüzzön; kiknek ő monda: Engedjétek megvizsgálnom, nem adtam-e arra okot?

Csupán maguktól az uralkodóktól függ magukat szerettetni, vagy gyűlöltetni. *Macedói Filep*.

A' világ éppen úgy nem szenvedhet meg két uralkodót, mint két napot. *N. Sándor*.

Egy polgárnak sem kell uralkodójától meglehetősen menni el. *Titus Vespasianus.*

Az arany, mit alattvalóid' könyeivel vásárolsz, nem egyebet szerez, mint szomorú következtetéseket — a' törvények uralkodásod alatt úgy lesznek legjobbak, ha azoknak te engedelmességed legelőször. *Apollonius Tyaneus* tanácsolja *Titus Vespasianus*nak.

Szerencsétlenség mind olyan fejedelem alatt élni, ki alatt semmi sem szabad; mind pedig olyan alatt, ki alatt minden szabad. *Egy római Consul* mondja a' lány *Nerváról.*

Úgy akarom viselni magamat uralkodói székekben a' magános polgárokhoz, mint én kívánom vala magános körben, hogy egy uralkodó magát hozzám viselje. *Tráján.*

Nem úgy akarok az álladalmon uralkodni, mint tulajdonomon, hanem mint a' nép' tulajdonán. *Adrián.*

Adrián, mikor császárrá lett, egy embert, ki őt megbántotta volt, és félt boszuállásától, eként biztatott: Most már bátorságban vagy!

Mióta császár vagyok, nincs semmi tulajdonom. *Pius Antonius.*

Semmi sincs nehezebb, mint bölcsen és jól uralkodni. *Diocletian.*

Egy jó fejedelem' érdeme nem az, hogy hosszason, hanem, hogy jól uralkodjék. *Theodosius.*

Arragoniában a' megválasztott király' mejjére egy meztelen kardot tettek ezen szókkal: Mí, kik olyanok vagyunk, mint te, téged urunkká, királyunkká teszünk, de csak azon feltétellel, hogy törvényeinket, szabadságunkat véded, különben nem.

Ha az egyenesség és hiveség az egész világból számüzetnének is, még is azoknak a' királyok' szájában és szívében fel kellene találatni. *II-ik János,* francia király.

A' királyoknak egy megostromolhatatlan erősségök a' polgárok' szeretete. *Seneca.*

Uralkodásból szolgaságba esni bajos. *Seneca.*

A' fejedelemnek legtöbb erénye, ismerni az övéit. *Martialis.*

Uralkodóhoz nem illik hazudni.
Attila mondja *Theodosius*rol.

Az uralkodói szék az erőtelen fejedelemnek azon sirja, mibe őt ministe-
rei temetik. *Rochefoucauld*.

UTÁNOZÁS.

Természete az embernek, sietve követni mást abban, mit maga rest elkezdeni. *Tacitus*.

Illetlen dolog, hogy a' szegény a' gazdagok' öltözetét utánozza. *Erasmus*.

A' tehetetlen {midőn a' hatalmast akarja utánozni, elvész. *Phaedrus*.

ÚTAZÁS.

Legszebb utazás, régi, és nagy férfiakhoz menni, őket gondolkodva nézni, és követni. *Seneca*.

Útazás sem orvost, sem szónokat nem csinál. *Seneca*.

UTÓDOK.

Balgaság, utódidról úgy gondolkodnod, hogy magadtól mindent meg-

tagadj; mert a' nagy örökség barátból ellenséget csinál, minthogy annál inkább örvend halálodnak, minél több marad reá. *Seneca.*

Pius Antonius halála előtt két nappal mondotta: Örömmel halok meg, mert magam után fiat hagyok! —

ÜZÉRSÉG.

Az üzértséget jól megkülönböztess az irigységtől; amaz a' lélek' tápláléka, ez a' szív' mérge. *Voltaire.*

Egy'nagy példány üzértséget ébreszt, és az ítéletnek magosb törvényeket tesz. *Schiller.*

UZSORA.

A' szegényeket megöli a' gyarapodó uzsora. *Ausonius.*

UJSÁG.

Ólcsóbb, mit tavaly láttunk, 's unjuk a' régieket. *Titus Calpurnius.*

J.

JÁTÉK.

A' játékos nem szünik veszteni, hogy veszesszen, 's a' koczka a' kíváncsi kezeket gyakran vizsgálja. *Ovid.*

Van a' játéknak némi módja, hogy mindent felettébb ki ne szórjunk, 's a' gyönyörben felfuvalkodva valamely rút-ságba ne essünk. *Cicero.*

Látván Alcibiád Szókratot gyerekekkel játszani, leneveté; mire monda *Szókrat*: A' mit most láttál, senkinek se mondd, míg magadnak gyerekeid nem lesznek. —

JÁTÉKSZIN.

Egyik a' másikunknak elég nagy játékszinül szolgálunk. *Seneca.*

JEGYZÉK.

Antisthenes annak, ki sirt, hogy jegyzékeit elvesztette, azt mondotta:

Azokat inkább eszedbe kellett volna feljegyezni, mint irrongyra.

JELENKOR.

Többet ér egy jelen dolog, mint ezer multak. *Palingenius.*

JELESSÉG.

A' jeles elmék nem tartósok; mert a' hol a' nevedésnek nincs helye, következik a' hanyatlás. *Seneca.*

JELLEM.

Metellus beadván számadását a' Római tanácsnak, azt a' bírák meg sem nézték, mondván, hogy az ő egész élete folytonos bizonyága ártatlanságának. —

JOBBULÁS.

A' megismert, és kárhoztatott hibától eltávozni nem léhaság. *Seneca.*

Az öreg bünös nem tér meg. *Krug.*

JÓLTÉVŐSÉG.

A' ki szolgál másnak, felejtse el azt; a' ki él ezen szolgálattal, emlékezzék meg arról. *Demosthenes.*

Maecenas látván, hogy *Augustus* *Agrippát* igen nagyra emelte, azt tanácslá neki, hogy leányát *Juliát* adja hozzá nőül, ezen szókkal unszolván: *Agrippát* oly nagygyá titted, hogy vagy meg kell ölnöd, vagy vöddé tenned! —

Titus császár a' mely napon senkivel sem tett semmi jót, így szólott barátaihoz: Ezt a' napot elvesztettem! —

A' ki a' jótéteményt adja, Istent követi; a' ki visszakivánja, az uzsorásokat. *Seneca.*

A' ki a' jótéteményt jó szívvvel vette el, azt visszaadta. *Seneca.*

Ha jól téssz, tedd hamar, 's kedves lesz; késedelmes jótétemény unalmassá tesz. *Ausonius.*

Az emberek a' kitől legtöbbet remélnek, annak legtöbbet szolgálnak, ha a' nélkül nem szükölködik is. *Cicero.*

Ha tehetséged van másokkal jól tenni, ne halogasd; mert tudod, mily változandó minden dolgok' állása. *Democritus.*

Bolond, ki a' maga javait minden jövő menöknek oda hányja. *Boileau.*

Ha jól téssz, felejtsd el; ha jótéteményt nyersz, mindennek hirdesd. *Voltaire.*

Azon jó, mit valakitől elfogadunk, azt akarja, hogy tiszteljük azon rosztat, mit rajtunk elkövet. *Rochefoucauld.*

Legtöbb emberekkel jól tenni veszélyesebb, mint őket bántani. *Rochefoucauld.*

A' ki mással jól teszen, jó ember; a' ki a' jótételért szenved, nagyon jó ember; a' ki azok' bántalmait elszenved, kikkel jól tett, legnagyobb jósága van, mi annál nagyobbá lesz, minéltöb-
bet, és nagyobbakat szenved: 's ha e' miatt meg is hal, erénye tetőpontra hág, hősi, és tökéletes. *Rochefoucauld.*

Minden annál hatalmasb, minéltöb-
bet gyámolít, 's abban a' mértékben boldog, melyben boldogitt. *Pope.*

A' jótétemények megszűnnek azoknak lenni, hogy ha azokért megfizettük magunkat.

Rosz emberekkel jót tenni, annyit tesz, mint földet a' hegyre hordani.

JÓSÁG.

Mi kívántatik arra hogy jó légy? akarát. *Seneca.*

Nem jóság, a' legroszabbaknál lenni jobbnak. *Seneca.*

Jó emberen semmi rossz nem történhetik. *Seneca.*

Jó ember másokat nehezen gyanit szenteleneknek lenni. *Cicero.*

A' dolog' lényege az, hogy az ember azokhoz, kikkel él, jó legyen. *Rousseau.*

Valamint az ember magát egészség nélkül jól nem érezheti; ugy a' szív' jósága nélkül nyugodt, és boldog nem lehet. *Gellert.*

JOVALLAT.

A' mi inkább jovaltatik, kevésbé tetszik; a' mi nem jovaltatik, tetszik. *Pláztus.*

JÖVENDŐLÉS.

Semmit sem hiszek a' jövendőlknek,
kik mások' füleit szóval, 's innen ön
házukat arannyal gazdagítják. *Accius.*

Csudálkozom, hogy a' jövendőlk
nem nevet, midön jövendőlköt lát. *Cato.*

JÖVŐ.

A' jövő időnek kimenetelét az is-
teni bölcseség setét éjjel fedi. *Horác.*

Nem szabad tudni embernek, mit
hoz a' holnap nap. *Statius.*

Mi következik holnap? ne tudakold,
's a' mely napot ád a' sors, nyereségül
vedd. *Horác.*

Az ég minden teremtmény elől bé-
tette a' fátum' könyvét, csupán a' jelen
állapot' lapját nyitván mindenkor elébe.
Pope.

JÖVŐ ÉLET.

Az út a' más világra egyik helyhez
nincs közlebb, mint a' máshoz. *Ana-
tagoras.*

Midőn egy pap *Antisthenes*nek igen ékesen szólolag dicsérné a' jövő élet' boldogságát; ez igen bátron azt felelte: **Miért nem halsz meg tehát? —**

A' lelket a' halál után valamely égi lélek hatalma alá veszi, a' gonoszokat pokolra veti, 's a' furiáknak átadja; a' jókat, igazokat a' csillagokba viszi.
Pythagoras.

V.

VÁD.

Senki nem lehet vádoló is, bíró is.
Scipio.

Igazság ellen való akármelley vádban is, ha elhagyván a' jókat, csak a' gonosz dolgok számláltatnak elő, és a' vétkek külön válogattatnak. *Cicero.*

Minden vétkektől üres legyen, a' ki mást akar vádolni. *Cicero.*

Magadat vádolni, 's nem jobbitni, Isten kísértés.

A' bűnnek vádolása halált hoz a' bűnnek.

A' ki magát vádolja, az igaz ember.

Ha a' csupa vád elég arra, hogy valaki bűnös legyen; ugyan ki fog valaha ártatlannak találtatni? — *Julianus.*

Azok a' legvádolkodóbbak, kik ön becsületökben kétkednek. *Cicero.*

VÁGY.

A' nyomornak minden érzete kapcsolatos az abból kimenekedés' ohajtásával: a' gyönyörnek minden eszméje kapcsolatos az avval élhetés' kívánásával. *Rousseau.*

Mindenik kort hozzá illető vágy eleveníti. *Pope.*

VAGYON.

Mind az, minek urának mondatol, nálad van, de nem tiéd. *Seneca.*

Ha valaki mind azt, mit külsőleg bir, magától, mintegy nehéz terhet, elvetni kívánja, természeti jog szerint őt abban senki sem korlátozhatja. *Krug.*

VAKBUZGÓ.

A' büszke vakbuzgó, ki hiuságában erőltetett lelkesüléssel az Istent is hiszi megcsalhatni, minden hibáit egy szent tetszőséggel fedve, teljes erejéhol kárhóztatja az egész emberiséget. *Boileau.*

VAKMERŐSÉG.

Antigonus értvén, hogy fiát az ellenség egy rendkívüli ütközetben megölte, csak annyit monda: Nagyon későre holtál meg, fiam, ki oly vakmerőleg rohantál az ellenségre, sem a' te megmaradásodról, sem az én atyai intéseimről meg nem emlékezve! —

Augustus császár azokat, kik csekélységből magukat veszélyeztetik, hasonlónak mondotta az arany hálóval halászokhoz; mert ha, ugymond, ily hálót a' halász vízbe ejtene, sok halak' árával vehetne mást. —

VAKSÁG.

Ha megcsalattatott szemeid elragadnak tégedet, szerencsétlenebb vagy, mintha vak volnál. *Seneca.*

Az emberek csak az által itélvén a' vétkekről, és erényekről, mi beléjük ütközik, vagy őket illeti, mind a' jó, mind a' rossz felől vakok. *Fenelon.*

VALLÁS.

A' természeti vallás' lényege oly régi, mint maga a' világ. *Bougainville.*

Az igaz vallás' tulajdona az, hogy nem kényszerít, hanem okokkal győz meg. *Athanasius.*

Csak a' boldogok nem ismerik az oltárokat. *Stadius.*

A' politikának mindig legtöbb aggodalmat szült, az embereket a' zavaros vallásvélemények között egy véleményre hozni. *Montesquieu.*

Más nemü vetélyekben, hol mindenki érzi, hogy csalódhatik, az önel-

vűség, és makacsság nem oly határtalanok; de vallásos vetélyeinkben, hol a dolgok természeténél fogva véleménye igazsága fölül mindenki bizonyosságot hiszen, méltatlankodni szoktunk azok ellen, kik a helyett, hogy magukat megváltoztatnák, minket megváltoztatni vakmerősködnek. *Montesquieu.*

A vallásos kérdések feletti vetélyek soha világ végéig egybe nem simulnak. *Montesquieu.*

Ne szégyeld vallásodat: a legnemesebb lelkek azt tiszteletedre, és szerencsédre tartották meg. *Gellert.*

A vallás éppen az által útmutatónk a lélek nyugalomára, és nagyságára, hogy megaláz, szívünket kimiveli, kívánságainkat korlátolja, 's minket a hit, és remény által Istenhez vezet *Gellert.*

VALLÁSTAN.

Az emberi tudományok változhatnak, de az isteni tudományoknak változhatatlanoknak kell lenni, mint maga az istenség. *Montesquieu.*

Az Isten felöli csalárd fogalmakból szükségképen az erkölcsstanba csalárd tételek csúsznak bé. *Gellert.*

VÁLTOZÁS.

Nehéz dolog az elmét megváltoztatni, és azt a' mímegavult erkölcsünkben, hirtelen kiszaggatni. *Cicero.*

A' jók elrepülnek 's alábbvalók következnek.

Nem leszen káposzta a' plántából, ha egy helyből másba nem teszik. *Seneca.*

Földgömbünknek nem csak anyagi, hanem szellemi forgása is van; 's nincs az az alsorsu, ki ne remélhesse, hogy ő ezer évek múlva egy fejedelmi család' űs atyja leend. *Kotzebue.*

Egy rosz uralkodótól az uralkodást, és egy gyanus gyámtól a' gyámságot elvenni, egyaránt természetes. *Fran-kok' elve.*

A' mi megesett, meg nem letté nem tehetni. *Plautus.*

A' gyakori költözés állhatatlan el-mére mutat. *Seneca.*

A' kit a' boldogság felette gyönyörködtet, annak változása leveri. *Horác.*

VÁROS.

A' városok' lerontói az emberiség' ellenségei; azok' építői pedig az emberiség' barátai. *Totilas*, Goth király.

Stratonicus kilépvén *Heraclea* városából, nézegeté a' kapukat, és várfalakat; kérdvén pedig valaki, mit nézne? azt, ugy mond, hogy a' bordélyházból kiléptem! —

A' városok az emberi nem' örvényei. *Rousseau*.

Csak a' nagy városokban tetszik magának a' bölcs, azokban mindent kárhoztatva; mert csak ott rejtheti el közepe szerencsáját, 's avval csak ott nem pirul el; ott a' rangok' zavarjában több egyenlőséget talál; ott talál magának elvbarátokat, 's ott vonulhat el a' boldok, és alkalmatlanok elől, kiket kisebb helyeken nem lehet elkerülni. *Mercier*.

Száz városi fényüzök miatt száz-ezer falusiak szegényülnek el. *Rousseau*.

VÉDELEM.

Magadat ne add könnyen védelem alá; a' kik védelmed alatt vannak, ne alázd meg. *Isocrates.*

VÉGHAGYOMÁNY.

A' kik terhes betegségekben tesznek véghagyományt, hasonlók azokhoz, kik csak akkor kezdik a' hajói eszközöket jó rendbe szedni, mikor őket keményen ostromolják a' tengeri habok. *Aristoteles.*

VÉLEMÉNY.

Csak vélemény az, mi minket kínoz; 's annyiban rossz minden rossz, mennyiben annak adózunk. *Seneca.*

Jeles, és jól nevelt ember' tulajdona, szülőinek, rokoninak, és a' jó embereknek jó véleményét megnyerni. *Cicero.*

A' jó vélemény jobb a' pénznél. *Cicero.*

Azon kell törekednünk, hogy az emberek' fülei felölünk legjobb beszéddel teljenek bé. *Cicero.*

Az ember hajlandó a' maga véleményeit másokra tolni, 's magát annál csalhatatlanabbnak tartani, minél fentebb áll, 's e' mellett minél tudatlanabb; 's bár több emberek keletkeztessenek is bizonyos véleményeket, e' mindazáltal azok' igazsága felől nem kezeskedik, 's nekik nem adja azt a' jogot, hogy azokat másokra tolják. *Krug.*

VENDÉGESKEDÉS.

A' tegnapi vendégeskedés' vétkével megnehezített test a' lelket is elnehezíti. *Seneca.*

Az édes ételek sárvizzé válnak, 's a' végtelenül gyakorolt vendégségek megkeserednek. *Seneca.*

A' nemzeteket meggyőzött dicső férfiakat az eszemiszomság meggyőzte. *Macrobius.*

VÉNSÉG.

A' ki a' gyönyörüségtől önként eltávozik, bölcs az; a' ki pedig azt nem is kívánja, boldog. A' vénség erre mindenikre alkalmas; mert az embereket eszesebbekké is teszi, a' gyönyöröket is unalmasokká téteti velek. *Stobaeus.*

A' ki vénséget kíván, nem egyebet, hanem hosszú betegséget kíván. *August.*

A' vénség gyönyörteljes, ha vele élni tudsz. *Seneca.*

Diogenes látván egy vén asszonyt, hogy czifrán felöltözött volna, mondta neki: Ha az élő emberekhez sietsz, megcsalatkozol, ha pedig a' holtakhoz, ne késsél.

VESZÉLY.

Hamarább érkezik a' veszedelem, a' mikor semminek állitják.

A' veszélyes állapot köszörüköve a' bölcseségnek.

A' miket veszedelemmel szerzetünk, legkedvesebbek nálunk. *Plin. M.*

A' földet felforgató rázkodások, az embereket ostromló veszélyek nem állítják meg a' világ' folyását — ha hull az emberi nem, mással pótolja ki a' fő való.
Euclides.

A' veszélybe esett ember szereti másnak veszélyével menekülni. *Phaedrus.*

VESZTESEG.

Az elveszett életet viszanyerni semmiként sem lehet, az elvesztett jó hirt bajosan, az elvesztett pénzt valahonnan könnyen. *Erasmus.*

Ha minden napjaid' vesztését egy öszvegbe veszed, mily nagy leszen vesztésed! — *Erasmus.*

Semmiről e' világon nemondd hogy elvesztettem, mondd inkább hogy vissza adtad; ha fiad', nőd, barátod meghal — visszaadtad!

VÉTEK.

Hibázol, ha azt véled, hogy a' vétkek velünk születnek. *Seneca.*

Nagyobb véték nyilván vétkezni, mint titkon; mert a' ki nyilván vétkezik, ketős büne van, cselekszik is, tanit is. *Isidor.*

Minden lelki hibában annál nagyobb véték van, mennél nagyobb ember az, ki vétkezik. *Juvenalis.*

Vétkeddel ne dicsekedj. *Ovid.*

Derék ember az, ki lelkét oda miveli, hogy vétkezni nem csak nem akar, de nem is tud. *Seneca.*

Legtöbben nem ártatlanságból, hanem félelemből nem vétkeznek, 's ugyan azért az ilyeneket félénkeknek és nem ártatlanoknak kell tartani. *Seneca.*

Szeretett vétkeinket mentjük, 's inkább mentjük, mint levetkezzük. *Seneca.*

Harapoznak a' vétkek, 's az érintkezéssel minden közlebbire ártalmason átugranak. *Seneca.*

Valamint az áspismarás' gyógyszerre csak az, hogy a' megmaratott tag elvágattassék, úgy némely vétkek csupa halállal gyógyulhatnak meg. *Plinius.*

Vétkes ember boldog nem lehet. *Gellert.*

Senki sem lesz egyszerre vétkes, hanem lassanként esik azon szerencsétlenségbe, hogy világos bélátását az okosság' törvényeibe, 's a' nemesnek és jónak tiszta érzését elveszítse. *Gellert.*

Mit ítélne rólad a' világ, ha eléggé ismerne? 's micsoda tiszteletet kívánhatnál attól, ha minden bolondságaidat és bűnös tulajdonodat tudná? *Gellert.*

Egy vétek sincs vétektársak nélkül. *Gellert.*

A' vétkek az erények' szerkezetébe úgy elegyednek, mint a' mérgek az orvosságok' készítésébe; az okosság azokat egybeméri, 's az élet' nyomorai ellen hasznosan alkalmazza. *Rochefoucauld.*

Minél gyakrabban vétkezik az ember, annál könnyebben hozzászokik egy kötelességellenes tettmodorhoz, és erkölcsi érzete annál inkább eltompul.

Krug

A' vétek oly ocsmány ábrázatu csuda, hogy csak meg kell látni a' megutálásra; de gyakrabban látva, alakját megszokva, türni kezdjük előbb, azután sajnáljuk, 's végre megöleljük. *Pope.*

VETÉLY.

Vetélytárs nélkül az erény elhervad. *Seneca.*

Nem egyezhetnek, kik ugyan azon dologból keresnek dicsőséget. *Plutark.*

A' vetély gyakran oly halálos, a' mily hasztalan: ily lelki harczokba ne elegendj. *Voltaire.*

VEZÉR.

Egy vezérnek a' maga vitézeit választani, nem pedig vásárolni kell. *Galba.*

Jeles vezér' fő dicsérete a' mértékletesség. *Themistocles.*

Rút dolog, a' vezérnek egész éjet álomban tölteni; a' harcz ébren vigyázó vezérnek szolgál. *Silius Italicus.*

Epaminondas megpillantván egy jó és okos vezér nélküli hadserget: Mily nagy fene állat ez fő nélkül! monda.

A' vitézi erény a' vezér' értelmétől függ. *Valerius Maximus.*

VIGASZTALÁS.

Nem vétkezel, ha barátodat vigasztalod, 's a' zordon eseteket édes szókkal enyhited. *Ovid.*

VILÁG.

E' világ hasonló a' pitvarhoz a' következendő világhoz képest: készítsd el magadat a' pitvarban, hogy bémehess a' palotába.

Miképen bolond az, a' ki a' könnyü szélhez és az árnyékhoz bizik, és az álomlátásokat való dolgoknak itéli; vagy a' ki vízben igyekszik irni: úgy a' ki a' világnak szerencsés állapotjába veti reményét. Ezért is rendelte az Isten, hogy a' földön semmi ne legyen állandó, hogy midőn látjuk e' nagy állhatatlanságot, mindenkor inkább sietnénk az egek felé. *Jacob. B.*

E' világ olyan mint a' vásár, melyre három rendbeli emberek gyűlnek:

egyik vevésre, másik adásra, harmadik nézésre, azaz, hogy lássa, mit csinál a' többi. Ez utolsók a' philosophusok. *Pythagorás.*

A' világot úgy képzelem, mint egy monarchiát, hol a' hatalom az uralkodóban egyesül. *Pythagoras.*

Thales kérdeztetvén, mi legszebb? a' világ, felele ő, mert ez az Isten munkája, minél szebb nincs.

A' világ oly szilárd, 's magát az okosság által oly keményen igazgatja, hogy a' kik abban felemelkedni kívánnak, géppel kell emelkedniök, 's magukat mindennemű mesterséggel fenntartaniok. *Rochefoucauld.*

VILÁGOSSÁG.

Az igazság a' világosságtól nem irtózik. *Marquis d' Argent.*

A' szem a' világosságot a' körülömlő légtől, a' lélek pedig a' szép intésektől veszi. *Aristoteles.*

VISZONY.

A' mely dolgok körül foglalkozunk, véghetetlenül különböző viszonyokban

jelennek meg előttünk, 's igy itéletünk is azokhoz lesz mérsékelve. *Leibnitz.*

VITÉZ. VITÉZSÉG.

Leonidastól Xerxes kérvén fegyverét hódolat' jeléül, azt felelte: Jer, 's vidd el! —

Agesilaus, Spártai király kérdeztetvén: hol tartjátok' hazátok' határait? dárdáink' végénél! felele ő. —

Egy *Spártai vitéz* paizsára jegyül egy legyet metszetett, miért őt barátai csúfolva boszontván, monda: Oly közel megyek az ellenséghez, hogy ezen jegyre rá ismerjen! —

A' vitéz nemzeteknek minden tulajdonuk, 's igazuk kardjokban van. *Brennus*, Gallusok' vezére. —

A' katonai fenytéknek keménynek kell lenni; mert minthogy az erő a' fegyverben áll, ha az egyenes útról eltér, hanem ha elnyomattatik, elnyom. *Valerius Maximus.*

Ziska, a' Huszsziták' legerősebb vezére, meghagyta, hogy hólta után bőrit húzzák le, 's csináltassanak dobot belőle, hogy akkor is ellenségeit rettentse, —

II-dik Fridriknél Laudon tábornagy alól foglalt helyet az asztalnál, kinek monda Fridrik: Ide üljön mellém, mert mellettem inkább szeretem, hogy legyen, mint velem szembe. —

Napoleon az Olaszországi francia tábornok hiányában találván, így szólott ahoz: Katonák! ti mindenben szükölködtök, nyissatok útat magatoknak Mailand felé, 's ott mindennel bővölködedetek! —

Napoleon Ausztriai tábornok Proverához vele találkozásában így szólott: Valósággal aggodalomba kellenejönnöm, ha császárijának minden tábornokai olyanok volnának, mint ön! —

Z.

ZSARNOK. ZSAROLÁS.

Antonius Azsiát keményen zsarolván, egy ottani szónok monda neki: Ha az adófizetést kettőzteted, kettőztesd meg a' nyarat, és őszt is; mert különben neked eleget nem tehetünk! —

Márk Aurél így szólott egykor a testörsereghez: Ha többet fizetnék nektek, mint titeket illet; annyit szülőitek', és rokonitok' véréből kellene kivennem.—

A' zsarnok a' királytól nem nevével, hanem tetteivel különböz; gyűlöletes, mert félelmes, és félelmes akar lenni, mert gyűlöletes. *Seneca*.

Ha sokak előtt rettenetes vagy, sokakat kerülj. *Ausonius*.

A' ki durva uralkodással tartja királyi pálczáját, fél a' félöktől; a' félelem a' szerzőre visszaháromlik. *Seneca*.

Bias kérdeztetvén, micsoda állat legveszélyesebb? a' vadak között a' zsarnok, a' szelidek között a' hizelgő, —lön a' felelet.

Thales kérdeztetvén, mi bajos dolgot látott valaha? megöregült zsarnokot, —ugy monda.—

A' köznép a' zsarnokok', és katonák' legelője; a' zsarnokok, és katonák pedig az ördög' legelője. *XII-k Lajos*, francia király.—

Antisthenes a' bakókata' zsarnokoknál többre becsülte; mert, ugymond, a' bakó a' gonosz embereket öli meg, a' zsarnok pedig az ártatlanokat is.—

Nincs kegyetlenebb zsarnokság, mint a' mely a' törvények' szárnya alatt, és igazság' színével gyakoroltatik, midön a' szerencsétlent azon deszkával meritjük el, melylyel magát megmentette vala. *Mentesquieu.*

A' zsarnok valamint nem vet egyebet irtózatnál, és borzadásnál, ugy nem arat egyebet végre zavarodásnál, és félelemnél. *Corneille.*

A' zsarnoki uralkodás alatti álladalom' csendje nem béke, hanem azon hallgatás, midön az ellenség a' várost szinte elakarja foglalni. *Rochefoucauld.*

ZSÓLDOS.

A' hazáért meghalni nagyobb dics, mint sem azt egy pénzes zsóldosra lehetne bizni. *Rousseau.*

